

**OCENA STANU
SANITARNEGO
POWIATU
ŻYWIECKIEGO
W 2020 R.**

Głównym celem działania Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także prowadzenie działalności oświatowo-zdrowotnej.

Cele te były realizowane przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu w ramach posiadanych kompetencji i na podstawie obowiązujących przepisów prawnych.

Powiat Żywiecki położony jest bezpośrednio przy granicy Polski w południowej części województwa śląskiego. Zajmuje obszar o powierzchni blisko 1040 km² (co stanowi 8,4% całości powierzchni województwa z liczbą mieszkańców około: 152 756 (tj. 3,4% ludności województwa). Gęstość zaludnienia 147 osób/km². Obejmuje swoim zasięgiem 15 gmin (jedna gmina miejska – Żywiec i czternaście gmin wiejskich).

Jest to region rozległy obejmujący obszar Kotliny Żywieckiej i pasma Beskidów (w tym jezior Żywieckiego i Międzybrodzkiego). Ze względu na swoje górskie położenie i walory krajobrazowe jest regionem o wybitnie turystycznej specyfice, z przewagą zakładów przemysłowych małych i średnich. Rozwijająca się stale baza turystyczno-rekreacyjna umożliwia całoroczny wypoczynek, a bogate dziedzictwo kulturowe - nadal żywe tradycje, zwyczaje i obrzędy górali beskidzkich oraz zabytki świadczące o wspaniałej przeszłości tej ziemi: siedziby rodów magnackich, dworki, drewniane kościółki, przydrożne kapliczki i góralskie chaty, są jego niesamowitym dopełnieniem.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w Powiecie Żywieckim.

Do najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy ochrona zdrowia mieszkańców przed wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych, zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych oraz ich zwalczanie.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2020r., poz. 1845 z późn. zm.) zobowiązuje lekarzy do ich zgłaszania, a laboratoria przeprowadzające badania do zgłaszania biologicznych czynników chorobotwórczych. Natomiast rolą państwowej inspekcji sanitarnej jest obowiązek ich rejestracji oraz analizowanie bieżącej sytuacji epidemiologicznej.

Rok 2020 był szczególnie pod względem sytuacji epidemiologicznej w Polsce i na świecie. Ze względu na szerząca się na pandemię SARS-CoV-2 od dnia 14.03.2020r. został wprowadzony w Polsce stan zagrożenia epidemicznego – na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433 z późn. zm.). A następnie od dnia 20.03.2020r. do odwołania – stan epidemii - wprowadzony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 491 z późn. zm.).

Sytuacja ta miała ogromny wpływ na życie Polaków. Spowodowała również obciążenie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie epidemii. Te z kolei przerosły możliwości kadrowe PSSE w Żywcu oraz wymusiły wiele zmian organizacyjnych w pracy Stacji (*m.in. pracę w systemie II-zmianowym, także w weekendy, a przez kilka miesięcy również na III zmiany oraz całodobowy dyżur telefoniczny*). Pracownicy wszystkich komórek organizacyjnych Stacji byli zaangażowani w walkę z epidemią. Priorytetem stały się zadania związane z COVID-19, i jak najszybsze podejmowanie działań w sprawie osób przebywających na izolacji i kwarantannie.

Działania te polegały na:

- przeprowadzaniu wywiadów epidemiologicznych z osobami u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2 (podlegającymi izolacji) oraz mającymi kontakt z zakażonymi (podlegającymi kwarantannie lub nadzorowi epidemiologicznemu);
- wprowadzanie danych do Systemu Ewidencji Wjazdów do Polski (EWP);
- praca w Systemie Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS), w którym od października 2020r. wprowadzane są informacje dotyczące osób zakażonych i poddanych kwarantannie w związku z COVID-19;
- wydawanie decyzji nakazujących poddanie się obowiązkowej kwarantannie;
- zarządzanie kwarantanną, a do września 2020r. także izolacją osób u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2;
- koordynowanie zleceń wymazów dla powiatowego wymazobusa osób przebywających na kwarantannie;
- konsultacje telefoniczne, odpowiedzi na korespondencje e-mail;

- koordynowanie badań przesiewowych w zakładach opiekuńczo – leczniczych i Domach Pomocy Społecznej;
- prowadzenie działań edukacyjnych dla podmiotów leczniczych w zakresie zgłaszalności COVID-19,
- kontrole oraz wizytacje obiektów użyteczności publicznej pod kątem przestrzegania zakazów, nakazów i ograniczeń wprowadzonych w związku z epidemią oraz ścisła współpraca w tym zakresie z policją;
- kontrole placówek oświatowo-wychowawczych pod kątem zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych oraz przestrzegania wytycznych GIS, MZ i MEN;
- współpraca z dyrektorami zakładów opiekuńczo-leczniczych i DPS, dyrektorami placówek dziecięco-młodzieżowych oraz zakładami pracy, w których stwierdzono ogniska zachorowań na SARS – CoV-2;
- współpraca z władzami lokalnymi (*Starostwem Powiatowym w Żywcu, Urzędem Miasta Żywca, wójtami poszczególnych gmin oraz Zespołem Zarządzania Kryzysowego*), również poprzez udział w sztabach kryzysowych i komisjach bezpieczeństwa w zakresie realizacji zadań dotyczących ochrony zdrowia oraz w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego powiatu żywieckiego;
- współpraca z gminnymi i miejskimi ośrodkami pomocy społecznej, laboratoriami medycznymi i punktami pobrań wymazów w kierunku SARS-CoV-2, Strażą Graniczną, Urzędem Wojewódzkim, Izbą Lekarską w Bielsku Białej oraz redakcjami lokalnych mediów.

Analizę sytuacji epidemiologicznej powiatu żywieckiego za 2020r. sporządzono na podstawie danych pochodzących z wywiadów epidemiologicznych, formularzy zgłoszeń zachorowań/ podejrzeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe oraz sprawozdań sporządzanych przez pracowników PSSE w Żywcu w nadzorze epidemiologicznym, tj.:

- sprawozdań MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach;
- sprawozdań o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę;
- sprawozdań o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne według stanu zaszczepienia, płci, wieku oraz miejsca zamieszkania;
- raportów o przypadkach ostrych porażeni wiotkich (OPW) lub *poliomyelitis*;
- raportów o zgonach oraz podejrzaniach zgonów z powodu choroby zakaźnej.

Zapadalność zdefiniowano jako liczbę nowo zarejestrowanych jednostek chorobowych w określonym czasie, która przypada na określoną jednostkę populacji. Powyższy współczynnik został obliczony na 100 tys. mieszkańców.

ZAKAŻENIA SARS-COV-2 (COVID-19)

Rok 2020 był rokiem szczególnym, ze względu na sytuację epidemiologiczną w Polsce i na świecie. Większość działań planowanych w latach ubiegłych w obszarze zdrowia ludności musiała ulec zmianom w sytuacji światowej pandemii COVID-19. Pierwszy przypadek zachorowania na COVID-19 w Polsce zdiagnozowano 4 marca 2020r. u osoby powracającej autokarem z Niemiec. Natomiast pierwszy potwierdzony przypadek zakażenia SARS-COV-2 na terenie powiatu żywieckiego odnotowano w dniu 20 marca 2020r.

Formalnie COVID-19 został włączony na listę chorób zakaźnych podlegających Ustawie o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2020r. w sprawie zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2 (Dz.U. 2020 poz. 325). Następnie 2 marca 2020 Sejm uchwalił Ustawę o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W dniu 13 marca 2020r. Rozporządzeniem Ministra Zdrowia (Dz. U. 2020, poz. 433) został ogłoszony w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a następnie - w dniu 20 marca 2020r. (obowiązujący do dziś) - stan epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Koronawirus 2019-nCoV to wirus zaliczany do rodziny koronawirusów, do której należą między innymi wirusy SARS-CoV oraz MERS-CoV, które mogą powodować zagrażającą życiu ostrą niewydolność oddechową. Nowy koronawirus SARS-Cov-2 wywołuje chorobę o nazwie COVID-19. Do najczęściej występujących objawów choroby zaliczamy:

- ✓ gorączkę,
- ✓ kaszel,
- ✓ duszność,
- ✓ problemy z oddychaniem,
- ✓ utratę węchu i smaku,
- ✓ bóle mięśni,
- ✓ zmęczenie.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) okres inkubacji, czyli okres od zarażenia pacjenta a początkiem występowania u niego objawów, w przypadku wirusa SARS-CoV-2 waha się pomiędzy 1-14 dni, najczęściej jest to około 5 dni. Chory jest zwykle najbardziej zaraźliwy w okresie pełnoobjawowym (*największe wydalanie wirusa następuje najprawdopodobniej ok. 10 dnia od zakażenia*). Natomiast u części zarażonych objawy mogą w ogóle nie występować. Badania pokazują, że COVID-19 w około 20% - 30% przypadków przebiega bezobjawowo. Niestety osoby bez objawów mogą być źródłem zakażenia.

Większość przypadków objawowych ma charakter łagodny, natomiast ciężki przebieg dotyczy około 15% chorych, a bardzo ciężki, wymagający mechanicznej wentylacji – ok. 5%. Obecnie nie można stwierdzić, że u osób, które przebyły COVID-19 wytwarza się trwała odporność. Z publikacji dostępnej na stronie NIZP-PZH pt. „Suplement do Rozdziału 7. Epidemia COVID-19 w Polsce na wiosnę i w lecie 2020” wynika, że pierwszy systematyczny przegląd badań dotyczących utrzymywania się odporności przeciwko SARS-CoV-2 wykazał,

że przeciwciała IgG przeciwko COVID-19 zaczynają zanikać już po 2-3 miesiącach od zakażenia, a wiarygodne, powtarzalne dane dotyczące wykrywalności przeciwciał dotyczą miesiąca od wystąpienia objawów. Nowsze doniesienia, w których możliwa była dłuższa obserwacja, wskazują jednak, że u większości przeciwciała, zwłaszcza przeciwko antygenowi S wirusa, mogą się utrzymywać przez co najmniej 6-8 miesięcy.

Przeprowadzone analizy sposobów rozprzestrzeniania się wirusów SARS-CoV oraz MERS-CoV wskazują, że nie są one przenoszone się przez żywność. Prawdopodobnie koronawirus 2019-nCoV nie różni się od nich pod tym względem i nie może namnażać się w żywności. Badania dotyczące SARS-CoV wykazały, iż do inaktywacji tego wirusa wymagana jest 30 minutowa obróbka cieplna w temperaturze 60°C.

W diagnostyce laboratoryjnej w kierunku zakażenia SARS-CoV-2 dostępne są testy:

- molekularne (genetyczne) RT-PCR – wykrywające materiał genetyczny wirusa,
- antygenowe – wykrywające antygeny wirusa,
- serologiczne – wykrywające przeciwciała IgG i/lub IgM.

Testy molekularne opierają się na wykrywaniu w określonym materiale biologicznym, przeważnie z dróg oddechowych, materiału genetycznego (RNA) wirusa (stąd są również nazywane genetycznymi). Wykorzystują one metodę RT-PCR (ang. reverse-transcription polymerase chain reaction), czyli reakcję łańcuchowej polimerazy z odwrotną transkrypcją. U większości zakażonych osób RNA wirusa było wykrywalne już w dniu pojawienia się objawów, a najwyższą ilość cząsteczek wirusa w drogach oddechowych odnotowano w pierwszym tygodniu od wystąpienia objawów

Test antygenowy polega na wykrywaniu antygenów wirusa (czyli struktur rozpoznawanych przez organizm ludzki jako obce, które pobudzają układ odpornościowy do działania). Antygeny są wykrywalne tylko w początkowej fazie choroby, gdy wirus aktywnie replikuje (namnaża się).

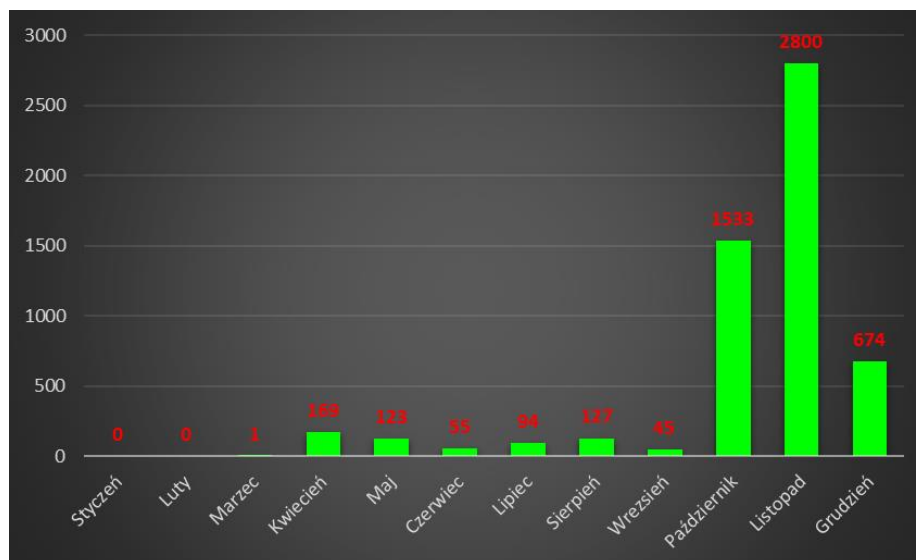
Badania serologiczne polegają na wykrywaniu przeciwciał wytworzonych przez organizm w odpowiedzi na kontakt z wirusem SARS-CoV-2 (nie wykrywają one samego wirusa). Przeciwciała wytwarzane są przez komórki układu odpornościowego, które chronią organizm przed obcymi strukturami (antygenami), np. podczas infekcji wirusowej. W testach wykrywa się najczęściej przeciwciała klasy IgG i/lub IgM, czasem również IgA. Materiałem do badania jest krew.

Najwyższe stężenie przeciwciał po zakażeniu wirusem SARS-CoV-2 pojawia się zwykle w 2.-3. tygodniu od wystąpienia objawów. Stężenie przeciwciał IgM zmniejsza się jako pierwsze – praktycznie zanika do 7 tyg., przy czym przeciwciała IgG utrzymują się we krwi dłużej – powyżej 7 tyg. od wystąpienia objawów. Produkcja przeciwciał zależy od wielu czynników, m.in. wieku, stanu odżywienia, innych infekcji współistniejących (np. HIV, grypy), ciężkości choroby. Większość osób wytworzy przeciwciała dopiero w drugim tygodniu po wystąpieniu objawów. Jest to tzw. okno serologiczne czyli czas od momentu zakażenia do wytworzenia przez zakażony organizm przeciwciał. Dla wirusa SARS-CoV-2 okno serologiczne wynosi ok.

7-14 dni. Wynik dodatni (obecność przeciwciał IgG i/lub IgM) może wskazywać na kontakt z SARS-CoV-2, ale nie jest podstawą do rozpoznania zakażenia – w tym celu konieczne jest również wykonanie testu RT-PCR.

W okresie od 20.03.2020r. do 31.12.2020r. na terenie powiatu żywieckiego potwierdzono 5 621 przypadków zakażeń wirusem SAR-CoV-2. W związku z zachorowaniem na COVID-19 leczenia szpitalnego wymagało 368 osób, tj. ponad 6,5%.

Wykres 1. Liczba zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie żywieckim w 2020r.

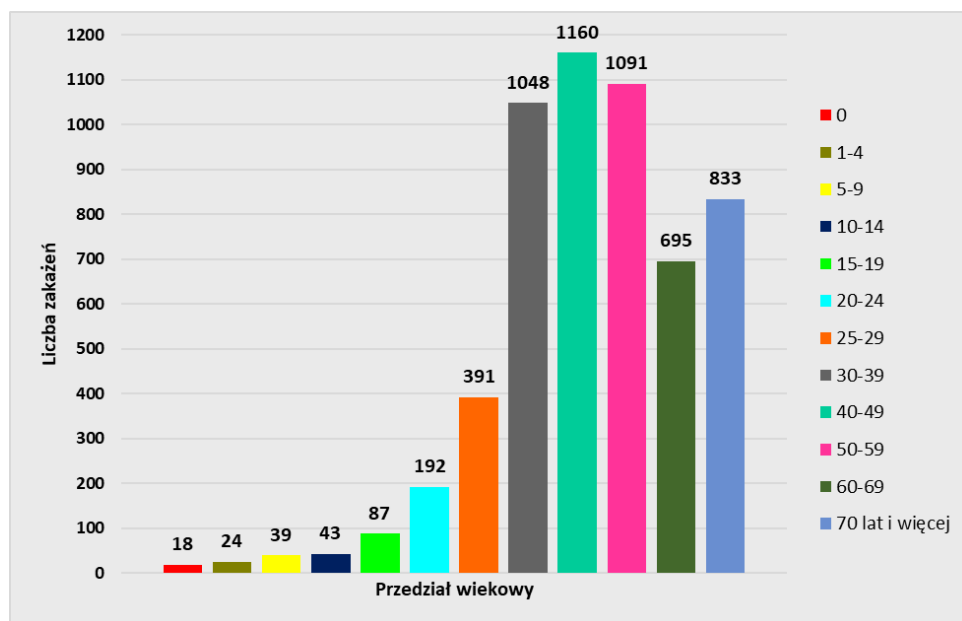

W kwietniu 2020r. potwierdzone zostało pierwsze i jedno z największych ognisk SARS-CoV-2 na Żywiecczyźnie, które pojawiło się na terenie jednego z zakładów opiekuńczo-leczniczych. Generalnie w omawianym okresie nie było zakładu udzielającego stacjonarnych i całodobowych świadczeń medycznych, który uchroniłby się przed zachorowaniami na COVID-19 wśród pacjentów i personelu.

Druga fala epidemii COVID-19 na terenie naszego powiatu trwała od połowy października do 20 listopada 2020r. W tym okresie dzienne przyrosty zakażeń przekraczały 200 zachorowań, a liczba osób u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2 stanowiła ponad 64% wszystkich przypadków w ciągu roku (od 15 października do 20 listopada 2020r. – 3 616 zachorowań).

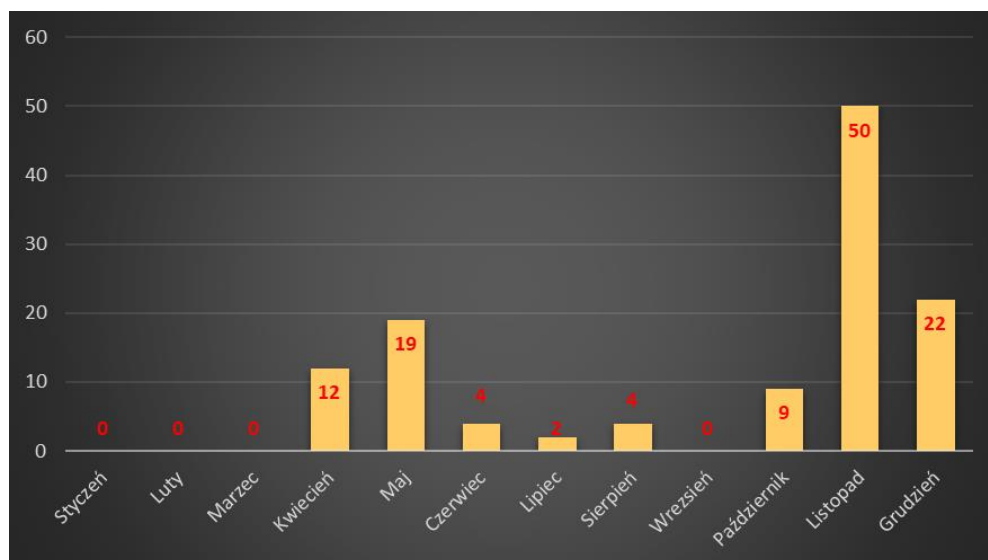
Liczba osób uznanych za ozdowieńców na terenie naszego powiatu na koniec roku 2020 wyniosła 5 264. Należy pamiętać, że do końca sierpnia 2020r. warunkiem uzyskania statusu ozdowieńca było uzyskanie dwukrotnie ujemnego wyniku badania wykonanego metodą RT-PCR wymazu pobranego w odstępach 24-godzinnych.

Wykres 3. Liczba zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 odnotowanych w poszczególnych przedziałach wiekowych.

W wyniku zachorowań na COVID-19 na terenie naszego powiatu zmarły 122 osoby, w tym 13 – bez chorób współistniejących

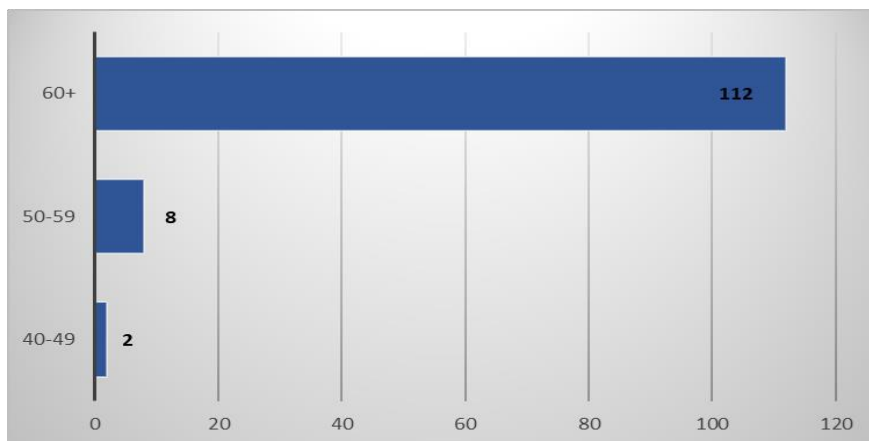
Wykres 4. Liczba zgonów z powodu zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie żywieckim w 2020r.

Najwięcej zgonów odnotowano wśród osób powyżej 60 r.ż, tj. blisko 92%. Dwa zgony dotyczyły osób pomiędzy 40 a 49 rokiem życia.

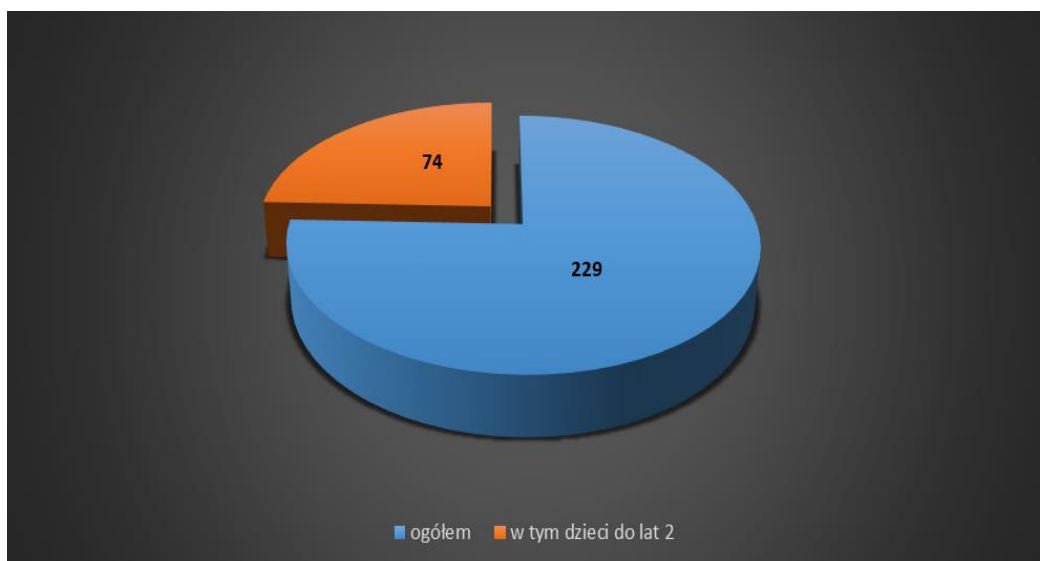
Wykres 5. Przedział wiekowy osób, u których stwierdzono zgon z powodu zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie żywieckim w 2020r.

ZAKAŻENIA JELITOWE I ZATRUCIA POKRMOWE

W roku 2020 zarejestrowano łącznie 229 przypadków zatruc i zakażeń pokarmowych, z czego blisko 32,3% u dzieci do lat 2 (74 przypadki).

Wykres 6. Liczba zatruc i zakażeń pokarmowych w 2020r. na terenie powiatu żywieckiego.

Liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku 2019, kiedy to zarejestrowano ogółem 705 tego rodzaju zachorowań, z czego ponad 27% dotyczyło dzieci do lat 2 (192 przypadki).

Na skutek zatrucia lub zakażenia pokarmowego w minionym roku leczenia szpitalnego wymagało 140 osób, tj. ponad 61%.

Tabela 1. Liczba zachorowań oraz odsetek hospitalizowanych z powodu zakażeń i zatruc pokarmowych w powiecie żywieckim w 2020 roku

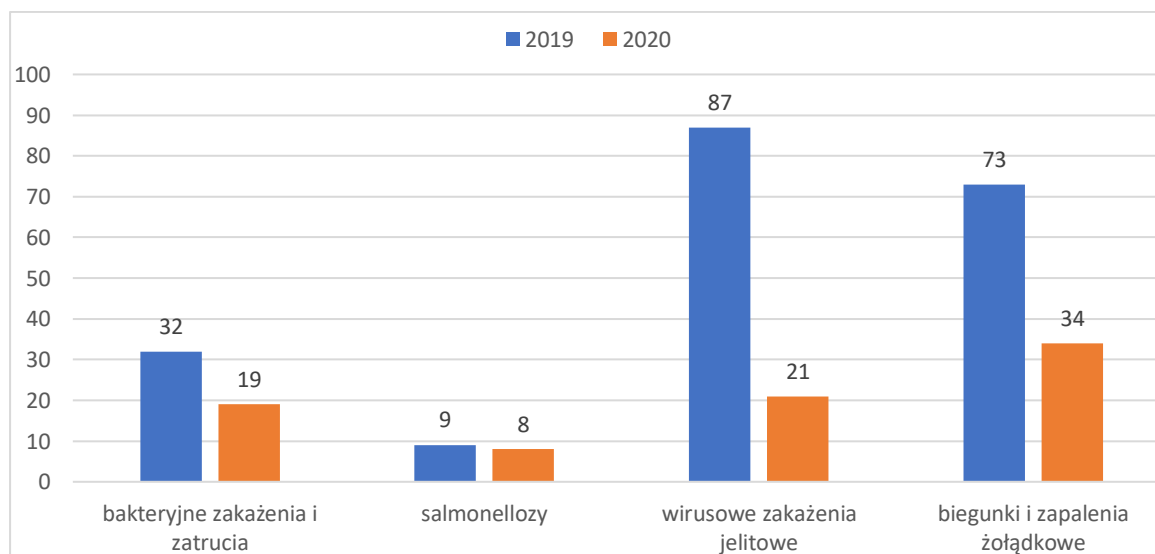
jednostka chorobowa	liczba zachorowań	hospitalizacja
Zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej	95	86
Zakażenie jelitowe o etiologii pasożytniczej – lamblioza (giardioza)	3	0
Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej	48	47
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	83	7

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO (bliżej nieokreślone), o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu stanowiły w 2020r. ponad 36% wszystkich zachorowań, a zatem o 1% więcej niż w roku 2019.

Podobnie jak w roku 2019, największy udział w ogólnej liczbie zachorowań miały zakażenia jelitowe i zatrucia o etiologii bakteryjnej – 95 zachorowań (tj. 41,5%), w 2019r. - 295 zachorowań (tj. 41,8%). W omawianym roku dzieci do lat 2 stanowiły 20% chorych.

Dopiero w następnej kolejności klasyfikowały się zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej – 48 zachorowań (blisko 21%), w tym 21 zachorowania dotyczyły dzieci w wieku do lat 2.

Wykres 7. Bakteryjne zakażenia i zatrucia, wirusowe zakażenia jelitowe oraz biegunki i zapalenia żołądkowe u dzieci do lat 2 w powiecie żywieckim w latach 2019 -2020.

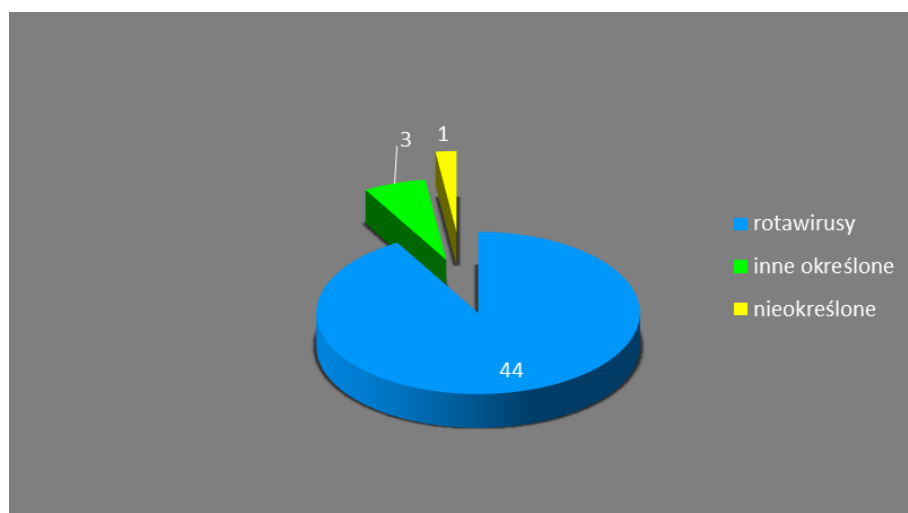

Z prowadzonego nadzoru epidemiologicznego wynika, że liczba wirusowych zakażeń jelitowych w 2020r. zmniejszyła się o 70%. W 2019r. odnotowano 160 zachorowań o etiologii wirusowej, natomiast w omawianym okresie 48 przypadków.

Blisko 44% zarejestrowanych wirusowych zakażeń jelitowych dotyczyła dzieci do lat 2 (21 przypadków na 48), z czego 20 dzieci wymagało hospitalizacji, tj. 95%. Główną przyczyną choroby były zakażenia rotawirusami - 44 (ponad 91%). W omawianym okresie nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania wywołanego przez norowirusy (w 2019r. odnotowano 1 przypadek).

Wirusy należące do rodziny *Reoviridae* – rotawirusy, są najczęstszym czynnikiem wywołującym biegunki zakaźne u niemowląt i dzieci do 5 roku życia. U dorosłych osób przebieg infekcji rotawirusowej jest zwykle bezobjawowy, jednak u małych dzieci w przebiegu choroby na ogół występują wymioty i biegunka, co może prowadzić do znacznego odwodnienia. Warto wspomnieć, iż w Polsce dostępna jest doustna szczepionka przeciwko rotawirusom zawierająca żywe, atenuowane wirusy. Szczepienia należy rozpocząć u niemowląt w wieku od 6 do 12 tygodnia życia, u których nie występują przeciwwskazania do podania żywych szczepionek. W powiecie żywieckim z tej formy profilaktyki skorzystało - 294 niemowląt, tj. o 6 więcej niż w 2019r.

Wykres 8. Wirusowe zakażenia jelitowe w powiecie żywieckim w 2020 roku.

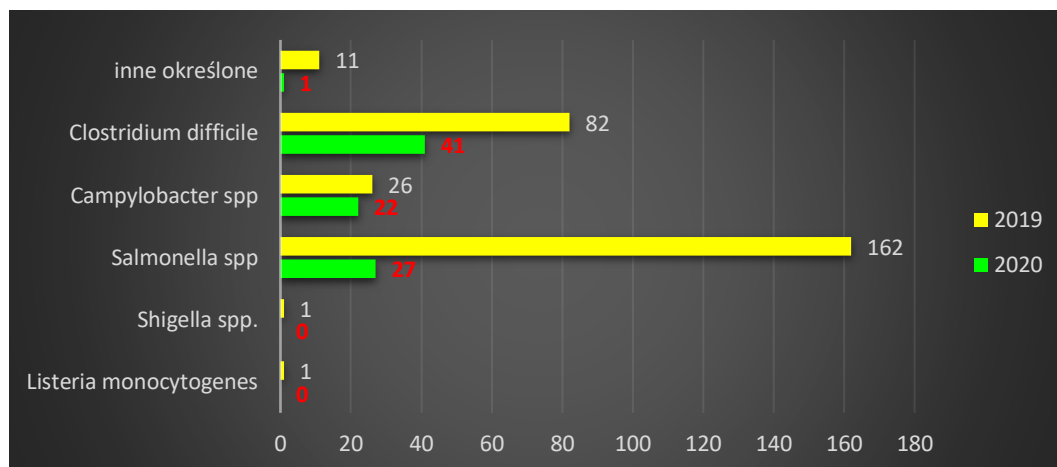
W stosunku do 2019r. o ponad 67% zmniejszyła się liczba zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych o etiologii bakteryjnej (z 294 zachorowań w 2019r. do 95 - w 2020r.).

Do czynników etiologicznych, które w minionym roku były główną przyczyną zatruc pokarmowych o podłożu bakteryjnym oraz bakteryjnych zakażeń jelitowych należały:

- ✓ *Salmonella spp.*, które stanowiły blisko 28%;
- ✓ *Clostridium difficile*, które stanowiły blisko 43% ogółu zachorowań;
- ✓ *Campylobacter*, które stanowiły ponad 23%.

W przeciwieństwie do 2019r. kiedy to odnotowano po 1 przypadku szigelozy (czerwonki bakteryjnej) i listeriozy, w omawianym okresie nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na te choroby.

Wykres 9. Zatrucia pokarmowe o podłożu bakteryjnym oraz zakażenia jelitowe spowodowane przez czynnik bakteryjny w powiecie żywieckim w 2019 i 2020 roku.

W stosunku do 2019r. w minionym 2020r. o 85% spadła liczba zatruc pokarmowych wywołanych przez bakterie *Salmonella* spp. - z 162 w roku 2019 do 27 w roku 2020. Przy czym w omawianym okresie blisko 30% tych zachorowań dotyczyło dzieci do lat 2 (w roku 2019 – 5,5%). Jedynym izolowanym typem tego patogenu była *Salmonella enteritidis*. W 2020r nie odnotowano posocznicy i innych zakażeń pozajelitowych *Salmonelozy*.

Według rejestru nosicieli pałeczek *Salmonella* na dzień 31.12.2020 roku na terenie powiatu żywieckiego zamieszkuje 6 nosicieli tego patogenu. Najczęściej izolowanym serotypem powyższej pałeczki patogennej była *Salmonella Enteritidis*.

W roku 2020 podobnie, jak w 2019r. nie zarejestrowano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na cholerę, dur brzuszny i dury rzekome.

LISTERIOZA

Listerioza jest chorobą zakaźną zazwyczaj spowodowaną spożyciem pokarmu zanieczyszczonego bakteriami *Listeria monocytogenes*, które występują powszechnie w środowisku naturalnym, w wodzie i w glebie. Zwierzęta zwykle przechodzą infekcję bezobjawowo, a jej skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięsa i mleka. Najczęściej choroba rozwija się po spożyciu niepasteryzowanych produktów mlecznych (m.in. serów pleśniowych, sera feta), niedokładnie umytych surowych owoców i warzyw (melony, kielki), surowego mięsa, ryb, owoców morza oraz „dań gotowych”, niepoddanych obróbce cieplnej przed spożyciem.

Cechą charakterystyczną *Listeria monocytogenes* jest zdolność do namnażania w temperaturze lodówki. Choroba dotyczy prawie wyłącznie osób starszych, kobiet w ciąży, noworodków, jak również osób z upośledzeniem odporności spowodowanym m.in. chorobami nowotworowymi, leczeniem immunosupresyjnym, cukrzycą, przewlekłą chorobą nerek, alkoholizmem, zakażeniem HIV. U osób z upośledzoną odpornością, osób starszych i noworodków zakażenie prawie zawsze przebiega w sposób inwazyjny.

Objawy listeriozy zwykle pojawiają się kilka (1–2) dni po spożyciu skażonego pokarmu, jednak czas ten może się wydłużyć nawet do 2 miesięcy. Choroba może również przebiegać bezobjawowo.

U osób z prawidłową odpornością Listerioza zwykle objawia się gorączką, dreszczami i bólami mięśniowymi, które niekiedy są poprzedzone biegunką wymiotami lub innymi dolegliwościami ze strony przewodu pokarmowego trwającymi 1–3 dni.

W 2020r. na terenie powiatu żywieckiego nie odnotowano żadnego przypadku listeriozy (w 2019r. zgłoszony został 1 potwierdzony przypadek tego zachorowania).

Na terenie Polski w okresie od 1.01.2020r. do 31.12.2020r. odnotowano 51 119 przypadków listeriozy, a współczynnik zapadalności wyniósł 0,13. Dla porównania w roku 2019 zgłoszonych zostało 119 zachorowań na listeriozę, a współczynnik wyniósł wówczas 0,31.

WIRUSOWE ZAPALENIA WĄTROBY

Wirusowe zapalenia wątroby stanowią niejednorodną grupę chorób pod względem czynnika etiologicznego oraz dróg szerzenia.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (potocznie zwane żółtaczką pokarmową lub chorobą brudnych rąk) jest schorzeniem wywoływanym przez wirus A zapalenia wątroby (HAV). Ludzie są jedynym rezerwuarem tego wydalanego z kałem wirusa. Do zakażenia może dojść poprzez:

- spożycie skażonego pożywienia (np. nieumytych owoców) lub skażonej wody (podstawowa droga),
- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte po wyjściu z toalety ręce),
- kontakty seksualne (nie tylko analne), w tym przez bezpośredni kontakt oralno–analny, jak i poprzez kontakt oralny z częściami ciała oraz powierzchniami, na których znajduje się wirus.

Przestrzeganie podstawowych zasad higieny osobistej oraz podczas przygotowywania i spożywania posiłków jest absolutną koniecznością. Brak jest specyficznego leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka, która zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych zalecana jest:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na WZW typu A;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A

Po roku 2018r., kiedy to miał miejsce dynamiczny wzrost zachorowań na WZW A zarówno w całej Polsce, jak i w województwie śląskim, od roku 2019 widoczna jest tendencja spadkowa w tym zakresie.

W roku 2018 na terenie województwa śląskiego zarejestrowano 810 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, w tym 5 przypadków na terenie powiatu żywieckiego. Natomiast zarówno w roku 2019r., jak i 2020 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano

po 1 zachorowaniu na żółtaczkę pokarmową. W obu przypadkach osoby chore wymagały hospitalizacji.

Na WZW A w 2020r. zaszczepiło się 48 osób, tj. o 11 osób więcej niż w 2019r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B to choroba zakaźna wywoływana przez HBV, hepatotropowy wirus DNA należący do rodziny *Hepadnaviridae*. Do zakażenia dochodzi podczas przeniesienia z człowieka na człowieka płynów ustrojowych (stosunki seksualne bez zabezpieczenia), drogą wertykalną z matki na płód, przetaczania krwi i preparatów krwiopochodnych, przypadkowego lub świadomego przzerwania ciągłości tkanek przez zakażone igły (zakłucie się przez personel medyczny, stosowanie wielorazowego sprzętu przez narkomanów, piercing, tatuaże, akupunktura). Rezerwuarem patogenów jest człowiek.

W 2020r. ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B zmniejszyła się o 43% do poprzedzającego roku, natomiast zapadalność wyniosła 5,2 (w 2019r. – 9,1).

W omawianym roku nie było przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B w ostrej fazie klinicznej. Wszystkie zarejestrowane przypadki były to postaci przewlekłe, a 2 z nich wymagały hospitalizacji.

W 2020r. w ramach szczepień zalecanych z tej formy profilaktyki skorzystało 569 osób, tj. o 306 mniej niż w 2019r.

Tabela 2. Zachorowania oraz odsetek hospitalizowanych osób z powodu wirusowego zapalenia wątroby w powiecie żywieckim w 2019 oraz 2020 roku.

typ wirusowego zapalenia wątroby	2019		2020	
	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych	Ilość zachorowań	Liczba hospitalizowanych
wzw typu A	1	1	1	1
wzw typu B	14	8	8	2
wzw typu C (wg def. z 2014 r.)	7	5	1	1
wzw typu B + C (zakażenie mieszane)	0	0	0	0
wzw inne i nieokreślone	0	0	0	0

WZW C - wirusowe zapalenie wątroby typu C jest to choroba zakaźna wywołana wirusem zapalenia wątroby typu C (HCV).

Wirus HCV znajduje się we krwi i innych tkankach osoby zakażonej. Wirus może przenosić się na inne osoby bezpośrednio przez przetoczenie skażonej krwi lub pośrednio, poprzez wspólnie użytkowane przedmioty zanieczyszczone krwią. Warunkiem przeniesienia zakażenia na inną osobę jest naruszenie ciągłości tkanek (przekłucie lub obecność uszkodzenia skóry lub

błony śluzowej), przez które wirus może dostać się do organizmu osoby zdrowej. Do zakażenia innej osoby dochodzi, gdy wirus HCV przedostanie się do krwi:

- podczas zabiegów medycznych i pozamedycznych związanych z naruszeniem ciągłości tkanek, jeśli nie są przestrzegane procedury zapobiegające zakażeniom (zabiegi medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek to np: zastrzyki, pobranie krwi, zabiegi stomatologiczne, operacje chirurgiczne) ;
- podczas wstrzykiwania substancji odurzających (narkotyków) lub innych substancji w celach niemedycznych bez zachowania zasad bezpieczeństwa iniekcji;
- w trakcie zabiegów kosmetycznych wykonywanych z użyciem niesterylnych ostrych narzędzi, zabiegów medycyny estetycznej jak nakłucia kosmetyczne, piercing, tatuaż itp.);
- przy kontakcie z krwią – zawodowo bądź przypadkowo, np. podczas wypadku, bójki, w sportach kontaktowych (np. boks, judo);
- podczas wspólnego używania przyborów kosmetyczno-higienicznych (np. maszynki do golenia i inne ostre narzędzia kosmetyczne).

Na terenie powiatu żywieckiego ogólna liczba zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu C w 2019r. zmniejszyła się o 85%, tj. z 7 w roku 2019 do 1 – w 2020r. Współczynnik zapadalności w omawianym okresie wyniósł 0,65 natomiast w 2019r. – 4,6.

Podobnie jak w roku 2019 w omawianym okresie nie zarejestrowano zakażenia mieszanego - wywołanego wirusem zapalenia wątroby typu B oraz wirusem zapalenia wątroby typu C.

W 2020r. osoba, która zachorowała na wirusowe zapalenie wątroby typu C wymagała hospitalizacji.

ZACHOROWANIA I PODEJRZENIA ZACHOROWAŃ NA GRYPE.

Nadzór epidemiologiczny nad grypą w Polsce – podobnie jak w wielu innych krajach – opiera się na rejestrowaniu zakażeń górnych dróg oddechowych, określanych w Polsce jako „zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę”, a obejmujących (zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru) zarówno ostre zakażenia dróg oddechowych jak i zachorowania grypopodobne. Rejestracja zachorowań i podejrzeń zachorowań odbywa się na podstawie zgłoszeń zbiorczych dokonywanych przez placówki lecznicze do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

Grypa jest jedną z najczęściej występujących wirusowych chorób zakaźnych. Stanowi ona istotną przyczynę zachorowań i śmiertelności w wielu regionach świata, także w Polsce. Powoduje ją wirus grypy, który atakuje drogi oddechowe. Istnieje ponad 200 różnych typów wirusów oddechowych wywołujących podobne objawy do grypy, jednak nie powodują one tak poważnych powikłań. Infekcja spowodowana przez wirus grypy niejednokrotnie powoduje bowiem wielonarządowe powikłania, które mogą prowadzić do inwalidztwa, a nawet zgonu. Najczęściej grypie towarzyszą następujące objawy:

- nagle pojawiająca się wysoka gorączka,
- dreszcze,
- bóle mięśni, gardła i głowy,
- osłabienie,

- ogólne złe samopoczucie i uczucie rozbicia,
- suchy kaszel i nieżyt nosa.

Grypa i jej powikłania są szczególnie groźne dla osób chorych, przemęczonych, z obniżoną odpornością, małych dzieci i osób starszych, jednak zachorować może każdy. Ponad 30% przypadków zakażeń wirusem grypy może przebiegać bezobjawowo co oznacza, że nie zdając sobie sprawy z zakażenia, możemy być źródłem zagrożenia dla osób z otoczenia, w tym naszych najbliższych.

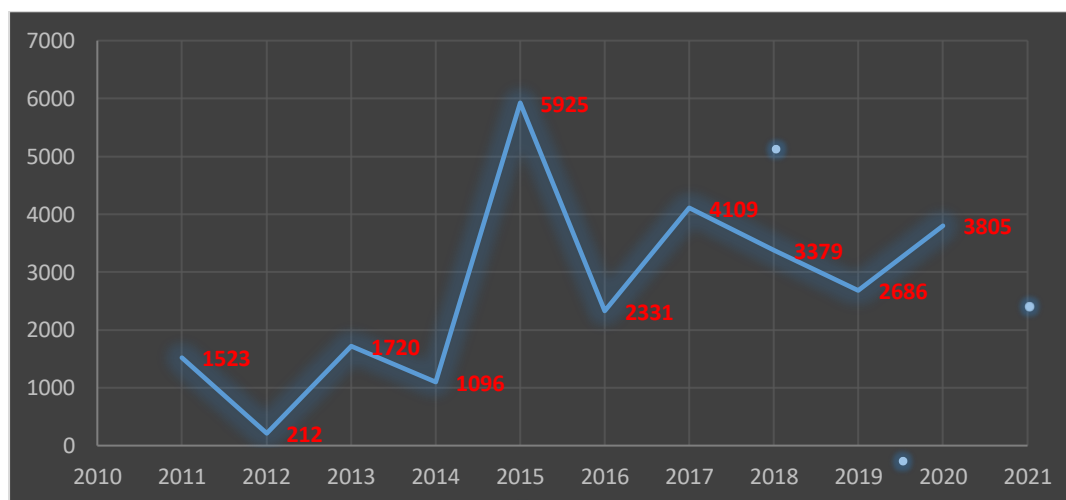
W roku 2020 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 3 805 zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę, tj. o 1 119 przypadków więcej niż w roku poprzednim, kiedy to odnotowano 2 686 zachorowań. Zapadalność wyniosła 2 490,9 i była o 42% większa od roku 2019, kiedy to współczynnik zapadalności wyniósł 1 753.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego 20 chorych na grypę wymagało leczenia szpitalnego (0,7%), natomiast w 2020 roku 36 osób wymagało hospitalizacji (ok. 1 %). Powodem skierowania do szpitala były głównie objawy ze strony układu krążenia.

W 2020r. na terenie naszego powiatu odnotowano 1 zgon z powodu zachorowania i podejrzenia zachorowania na grypę – dziecko 9 lat.

Natomiast na terenie całej Polski w 2020r. odnotowano ponad 3 mln zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, a współczynnik zapadalności wyniósł 8 243,65.

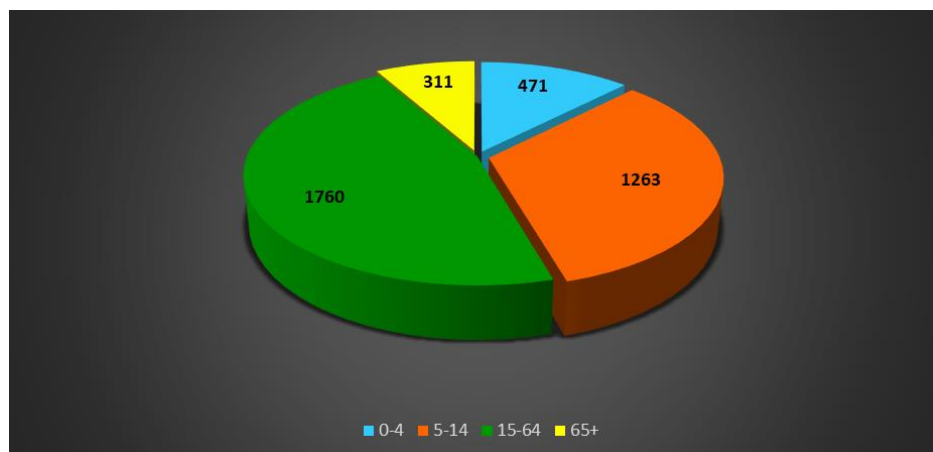
Wykres 10. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w latach 2011-2020.

W 2020r., podobnie jak w roku poprzedzającym, najczęściej zachorowań/podejrzeń zachorowań na grypę odnotowano w grupie osób w wieku od 15 do 64 lat – 1 760 przypadków (w 2019r. - 1 346 przypadków), natomiast najmniej w grupie osób po 65 roku – 311 zachorowań (w 2019r. - 170 przypadków).

Wykres 11. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w powiecie żywieckim w 2020 roku wg grup wiekowych.

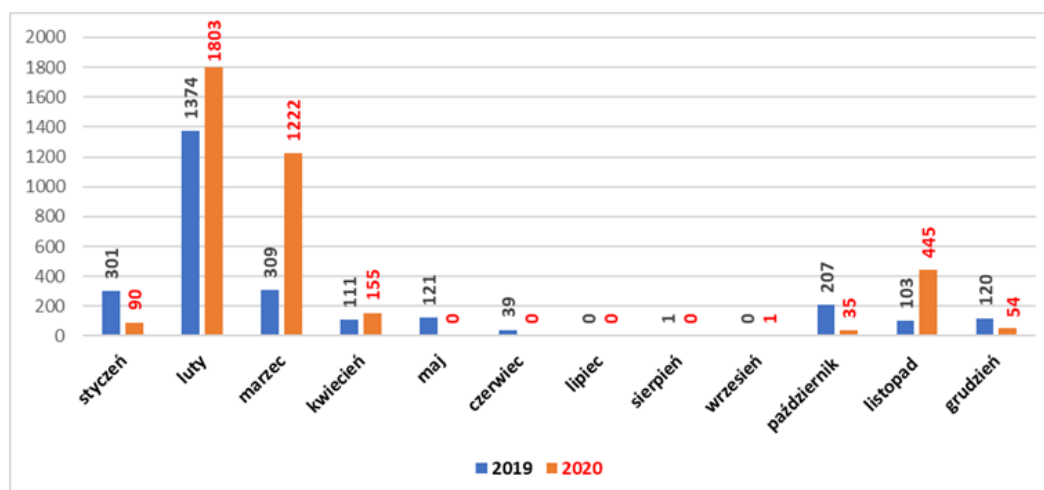

Szczyt zachorowań na grypę w Polsce przypada na ogół na okres między styczniem, a marcem. Porównując słupki przedstawiające zachorowania oraz podejrzenia zachorowań na grypę z obu lat obserwujemy, że w sezonie grypowym 2019/2020 szczyt zachorowań przypadł – podobnie jak w roku poprzedzającym - na luty – 1 803 zachorowania.

Szczepienia przeciw grypie są najskuteczniejszą i najtańszą strategią zapobiegania tej chorobie. Zapobiegają zachorowaniom w grupie 70-90% zdrowych osób poniżej 65 roku życia. Ponadto chronią przed powikłaniami pogrypowymi, które mogą pozostawić zdrowotne konsekwencje do końca życia, a nawet zakończyć się zgonem z powodu wielonarządowych powikłań pogrypowych. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia oraz Komitetu Doradczego do spraw Szczepień Ochronnych (ACIP) zaszczepić powinny się wszystkie chętne osoby. W 2020 roku z profilaktyki czynnej przeciwko grypie skorzystało 2 321 osób, tj. o 33 osoby mniej niż w roku poprzednim (2 354 osób).

Należy jednak zauważyć, że część chętnych nie miała możliwości skorzystania ze szczepienia przeciwko grypie ze względu na czasowe problemy z dostępnością preparatów na rynku.

Wykres 12. Zachorowanie na grypę oraz zachorowania grypopodobne w powiecie żywieckim poszczególnych miesiącach w roku 2019 oraz 2020.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Sytuację epidemiczną zachorowań na choroby zakaźne wieku dziecięcego należy w roku 2020 uznać za stabilną. W poniższej tabeli przedstawiono dane liczbowe dotyczące tych chorób za lata 2019 i 2020.

Tabela 3. Zapadalność na choroby wieku dziecięcego w powiecie żywieckim w latach 2019 - 2020.

Jednostka chorobowa	Powiat żywiecki			
	2019 rok		2020 rok	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
Krztusiec	0	0	5	3,3
Plonica (szkarlatyna)	167	108,9	52	34
Ospa wietrzna	614	400,7	401	262,5
Odra	1	0,7	1	0,7
Różyczka	5	3,3	0	0
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	10	6,5	7	4,6

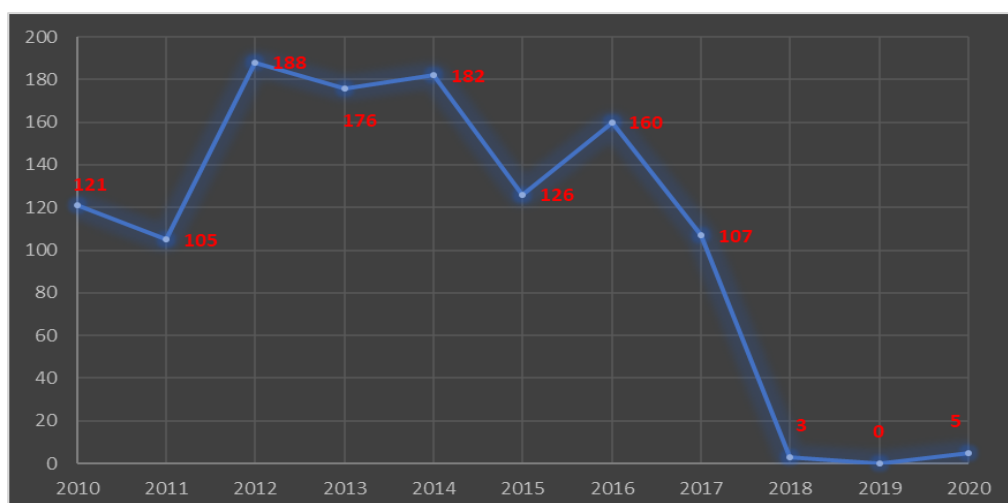
1. KRZTUSIEC

Krztusiec jest chorobą, która atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

Największą zapadalność na tę chorobę w ciągu dekady na terenie powiatu żywieckiego odnotowano w roku 2015, kiedy to współczynnik zapadalności wyniósł ponad 32. Natomiast od roku 2015 liczba zachorowań na krztusiec sukcesywnie spada.

W 2019r. na terenie powiatu żywieckiego nie zarejestrowano żadnego przypadku krztuśca. Natomiast w roku poprzedzającym odnotowano 3 przypadki, a współczynnik zapadalności wyniósł wtedy 1,9. W całym kraju w 2019r. odnotowano 1 626 przypadków krztuśca, a współczynnik zapadalności wyniósł 4,23.

Wykres 13. Liczba zachorowań na krztusiec w powiecie żywieckim w latach 2010 -2020.

2. PŁONICA (SZKARLATYNA)

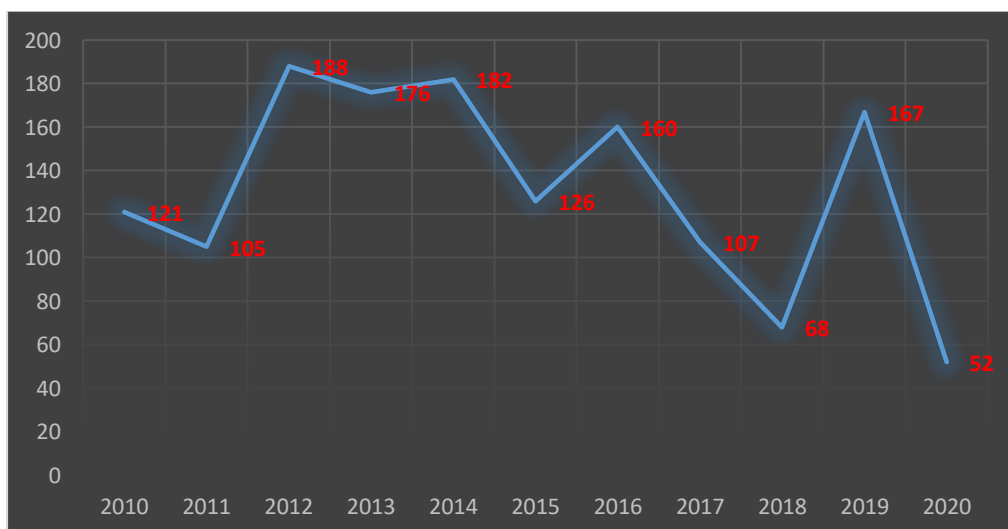
W analizowanym roku na terenie powiatu żywieckiego znacznie spadła liczba zarejestrowanych przypadków płonicy - do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zgłoszono 52 zachorowania, tj. o blisko 69 % mniej niż w roku 2019.

Pomimo tego, iż szkarlatyna jest ostrą, zakaźną chorobą wysypkową, hospitalizacje z jej powodu zdarzają się sporadycznie. W 2020r. 2 osoby chore na płonicę wymagały hospitalizacji, co stanowi 3,8% wszystkich chorych. W 2019r. 4 osoby wymagały leczenia szpitalnego, co stanowiło 2,4% ogółu chorych.

Współczynnik zapadalności na szkarlatynę w powiecie żywieckim wyniósł 34, podczas gdy w 2019r. wynosił – 109.

W przypadku płonicy nie ma możliwości nabycia odporności dzięki zaszczepieniu. Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie.

Wykres 14 . Liczba zachorowań na płonicę w powiecie żywieckim w latach 2010-2020.

3. OSPA WIETRZNA

Ospa wietrzna i półpasiec są chorobami występującymi na całym świecie, powodowanymi jest przez ten sam wirus *Varicella - zoster virus*. Ospa wietrzna występuje zwykle u dzieci.

Przebieg ospy wietrznej najczęściej łagodny u dzieci – u młodzieży i dorosłych może charakteryzować się znacznym nasileniem objawów. Ryzyko wystąpienia powikłań po zachorowaniu (np. wtórne zakażenia bakteryjne skóry, bakteryjne zapalenie płuc, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie serca itp.) wzrasta wraz z wiekiem. Na skutek uaktywnienia się wirusów, które pozostają po przechorowaniu w zwojach nerwowych, mogą pojawić się objawy półpaśca.

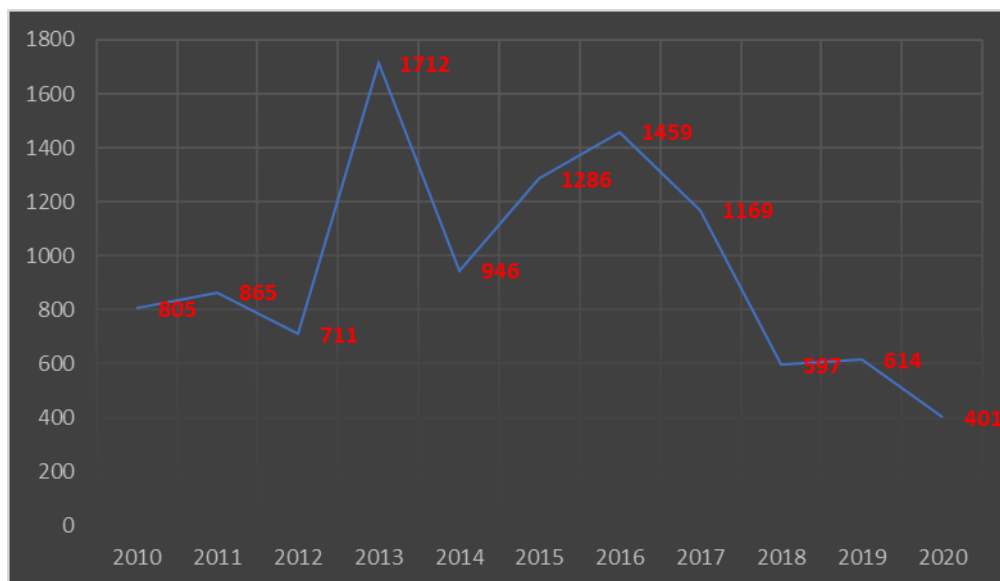
Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie. Aczkolwiek od roku 2018 liczba zachorowań na tę chorobę wieku dziecięcego utrzymuje się na znacznie niższym poziomie niż w latach poprzedzających.

I tak w powiecie żywieckim w roku 2020 zarejestrowanych zostało 401 przypadków, tj. o 213 zachorowań (34,7%) mniej niż w roku 2019 i o 196 (32,8%) mniej niż w roku 2018.

Współczynnik zachorowalności zmniejszył się z 400,7 w 2019r. do 262,5 w roku 2020.

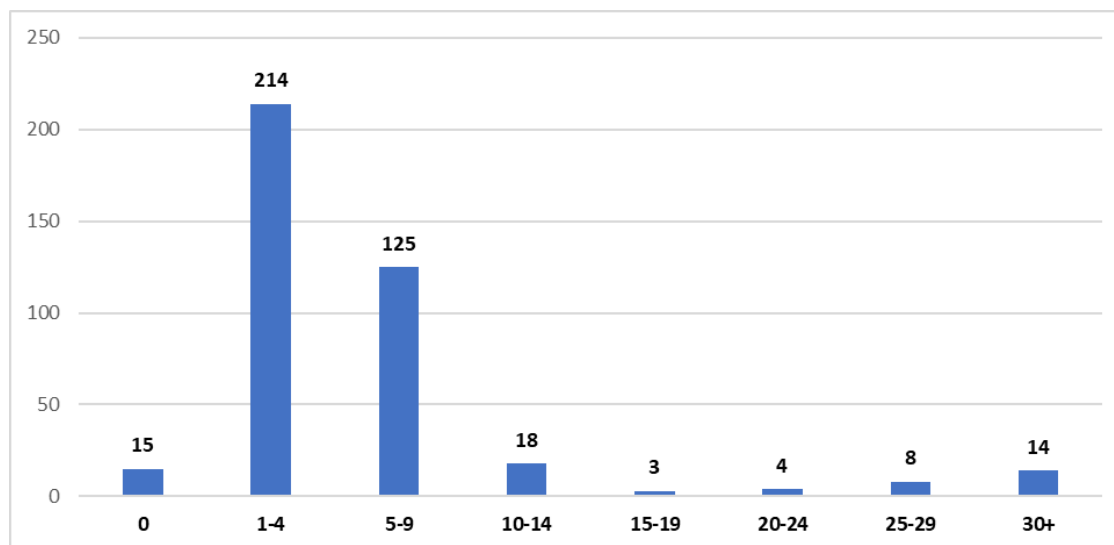
Zarówno w 2019r. jak i w 2020r. 1 osoba wymagała hospitalizacji.

Wykres 15. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w powiecie żywieckim w latach 2010-2020.

Analiza zachorowań na ospę wietrzną od kilku lat wskazuje, że zdecydowanie najwięcej zachorowań występuje wśród dzieci w wieku od 1 r.ż. do 4 lat oraz od 5 do 9 r.ż. Również w 2020r. dzieci w wieku od 1 do 4 lat stanowiły ponad 53% chorych, a w przedziale wiekowym od 5 do 9 r.ż. – ponad 31%.

Wykres 16. Zachorowania na ospę wietrzną z podziałem na poszczególne grupy wiekowe na terenie powiatu żywieckiego w 2020r.

Na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, zawierająca żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują choroby u zdrowych dzieci, a stymulują odporność.

Wirus ospy wietrznej nie jest eliminowany z organizmu, przez wiele lat pozostaje w zwojach nerwowych pnia mózgu i rdzenia kręgowego. Może się on uaktywnić wywołując półpasiec. Zaobserwowano, że u szczepionych osób półpasiec występuje znacznie rzadziej niż u osób, które przechorowały ospę wietrzną.

Przebieg zachorowania na ospę wietrzną u osób szczepionych jest stosunkowo lekki. Skuteczność szczepionki jest bardzo wysoka i przekracza 95%. Szczepionkę przeciw ospie wietrznej można stosować u zdrowych dzieci od 9 miesiąca życia (najlepiej po 12 miesiącu życia). Niestety rodzice nadal sporadycznie sięgają po ten rodzaj profilaktyki dla swoich dzieci. W 2020r. z tego rodzaju profilaktyki na terenie powiatu żywieckiego skorzystało 32 dzieci, tj. o 65 mniej niż w roku poprzednim.

4. ODRA

Odra, podobnie jak *poliomyelitis* oraz różyczka jest chorobą zakaźną podlegającą eradykacji zgodnie z programem ogłoszonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Od 2018r. w całej Polsce obserwowany jest niepokojący wzrost przypadków zachorowań na tę chorobę. W okresie od 1.01.2019r. do 31.12.2019r. zarejestrowano w Polsce 1 492 zachorowania na odrę (*współczynnik zachorowalności wyniósł 3,88*).

Odra jest wysoce zaraźliwą chorobą wirusową. Łatwo przenosi się z osoby chorej na osoby nieuodpornione. Człowiek jest jedynym rezerwuarem wirusa. Wirus ten przenosi się drogą kropelkową (kaszel, kichanie osoby chorej na osoby zdrowe) oraz przez bezpośrednią styczność z wydzieliną z nosa, gardła lub moczem osoby chorej. Od momentu zakażenia wirusem odry do wystąpienia pierwszych objawów choroby może upłynąć 10-12 dni.

Odra jest groźna z powodu występowania powikłań po zachorowaniu. Przyczyną zgonów są zwykle powikłania po odrze, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia.

Przez wiele lat nie odnotowywano na terenie powiatu żywieckiego zachorowań na tę chorobę zakaźną. W latach 2019 - 2020 odnotowano po 1 przypadku odrzy - obie osoby były zaszczepione przeciwko odrze 2 dawkami. Natomiast w 2018r. odnotowano 3 przypadki zachorowania na odrę, z czego jedna osoba wymagała leczenia szpitalnego. Wszystkie osoby, które wówczas zachorowały nie były szczepione.

Współczynnik zapadalności na odrę w powiecie żywieckim w 2020r. wyniósł 0,65.

Należy podkreślić, że szczepienie jest jedyną skuteczną metodą pozwalającą na uniknięcie zakażenia i charakteryzuje się bardzo wysoką efektywnością. Po podaniu pierwszej dawki szczepionki odporność uzyskuje ok. 95–98% osób zaszczepionych. Natomiast podanie drugiej dawki szczepionki pozwala osiągnąć odporność u niemalże 100% osób zaszczepionych.

5. RÓŻYCZKA

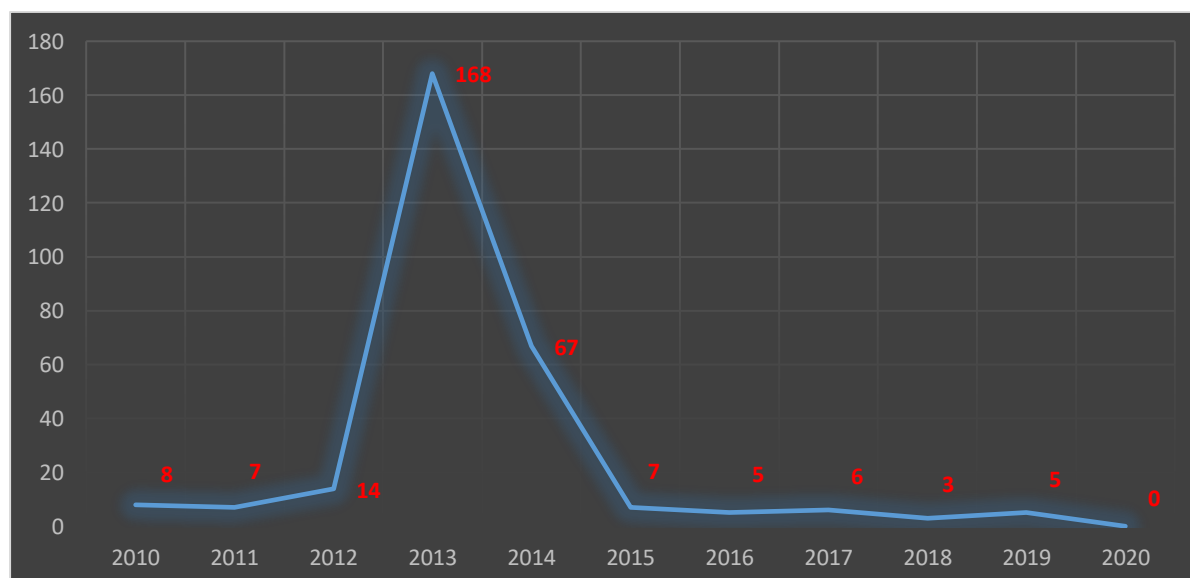
Różyczka jest chorobą zakaźną, wywoływaną przez wirus różyczki, który charakteryzuje się wysoką zakaźnością.

U dzieci choroba najczęściej przebiega łagodnie, a u około 25% do 50% zakażenie jest bezobjawowe. Cięższy przebieg choroby zdarza się u dorosłych, a istotny problem stanowią zakażenia wirusem różyczki w czasie życia płodowego. U kobiet ciężarnych, wirus może zakazić płód, prowadząc do jego obumarcia lub do jego licznych wad rozwojowych.

Jak wynika z przedstawionego poniżej wykresu od 2015r. widoczna jest znacząca tendencja spadkowa.

W roku 2020 na terenie powiatu żywieckiego nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę. W poprzedzającym 2019 na terenie powiatu żywieckiego zarejestrowano 5 przypadków różyczki, a współczynnik zapadalności wyniósł wówczas 3,3.

Wykres 17 . Liczba zachorowań na różyczkę w powiecie żywieckim w latach 2010 -2020.

6. ŚWINKA

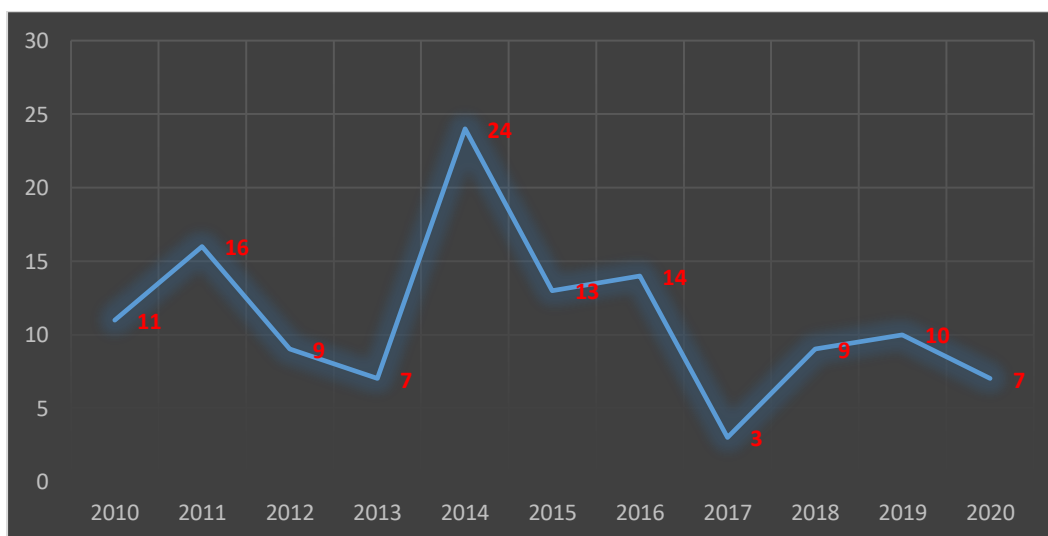
Świnka jest ostrą chorobą zakaźną wywołaną przez wirus z rodziny *Paramyxoviridae*. Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa, który przenosi się z człowieka na człowieka przez bezpośredni kontakt, drogą kropelkową, czasem przez przedmioty zanieczyszczone śliną osób chorych.

Na ogół przebiega łagodnie, a w 30% przypadków świnka przebiega bezobjawowo. Niekiedy może jednak prowadzić do poważnych powikłań, często wymagających hospitalizacji. Do powikłań po tej chorobie należą m.in. zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych, zapalenie jąder - prowadzące nawet do niepłodności, zapalenie jajników, zapalenie sutków czy głuchota.

Zachorowanie na świnkę uważa się za główną przyczynę wirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych u dzieci. Jak dotąd nie opracowano skutecznego leku przeciwko wirusowi świnki. Jedynym sposobem zapobiegania tej chorobie jest szczepienie.

Liczba przypadków świnki zgłoszonych do PSSE w Żywcu w roku 2020 spadła do 7, a współczynnik zapadalności wyniósł 4,6 (w 2019r. - 6,5).

Wykres 18. Liczba zachorowań na świnkę w powiecie żywieckim w latach 2010 -2020.

AKTYWNY NADZÓR NAD OSTRYMI PORAŻENIAMI WIOTKIMI (OPW).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żywcu kolejny już rok kontynuowała nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który ma na celu monitorowanie sytuacji w zakresie występowania zachorowań na *poliomyelitis*, a także globalną eradykację wirusa *polio* z populacji.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku nie odnotowano ostrych porażen wiotkich (OPW) u dzieci poniżej 15 roku życia.

INWAZYJNE CHOROBY BAKTERYJNE

wywołane przez meningokoki (*Neisseria meningitidis*), *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B.

Za zakażenie inwazyjne uważa się takie zakażenie, w którym szczep bakteryjny izoluje się z krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego lub innych fizjologicznie jałowych miejsc organizmu. Choć istnieje wiele postaci pozaszpitalnych bakteryjnych zakażeń inwazyjnych (*zapalenie płuc z bakterią, ropne zapalenie stawów, zapalenie tkanki podskórnej, zapalenie powięzi*) na ogół określenie inwazyjnej choroby bakteryjnej kojarzy się z postaciami najczęściej występującymi, czyli z zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych oraz z posocznica.

Do najczęstszych czynników etiologicznych tego rodzaju zakażeń w Polsce, w grupie wiekowej powyżej trzeciego miesiąca życia, należą *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae* i *Haemophilus influenzae*.

Sytuacja epidemiologiczna inwazyjnych chorób bakteryjnych wywołanych przez meningokoki, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae* typ B na terenie powiatu żywieckiego można uznać za stabilną – z tendencją spadkową w 2020r. (w 2020r. odnotowano 23 zachorowania na te patogeny, podczas gdy w roku 2019 – 40). Zapadalność wyniosła odpowiednio: w 2020r. 0 15,1, a w 2019r. – 26,1. Na skutek zakażenia ww. czynnikami chorobotwórczymi w 2020r. leczenia szpitalnego wymagało blisko 48% chorych, podczas gdy w 2019r. - 55% . W przeciwieństwie do roku 2019, w omawianym okresie stwierdzono jeden zgon – z powodu posocznicy wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*.

Podobnie jak w 2019r., w omawianym okresie najwięcej zachorowań na bakteryjne choroby inwazyjne spowodowanych było zakażeniem *Streptococcus pyogenes* – 15 przypadków, co stanowiło 65%.

W 2020r. do tut. Stacji zgłoszonych zostało o ponad 60 % mniej zachorowań na inwazyjną chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* niż w roku poprzedzającym. Wszystkie osoby chore wymagały leczenia szpitalnego.

Zakażenia pneumokokowe są jedną z głównych przyczyn zachorowalności i umieralności dzieci na świecie. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat.

W Polsce dostępne są dwa rodzaje szczepionek przeciw pneumokokom. Są to szczepionki skoniugowane stosowane u dzieci od 6 tyg. życia, młodzieży i dorosłych. Skuteczność szczepionki polisacharydowej w ochronie przed Inwazyjną Chorobą Pneumokokową jest oceniana w zakresie 50-80%. Szczepienia te chronią przed zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych, sepsą, bakterią, zapaleniem płuc oraz zapaleniem ucha wywoływanym przez serotypy pneumokoków zawartych w danej szczepionce.

W ramach szczepień zalecanych przeciwko pneumokokom w 2020r. w naszym powiecie zaszczepionych zostało 130 osób, w tym 106 osób powyżej 30 r.ż. (w 2019r. - 48 dzieci)

Tabela 4. Zachorowania oraz hospitalizacja osób chorych na bakteryjne choroby inwazyjne w powiecie żywieckim w 2019 i 2020 roku.

Jednostka chorobowa	2019			2020		
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja	Liczba zachorowań	Zapadalność	Hospitalizacja
Inwazyjna choroba meningokokowa	1	0,7	1	2	1,3	2
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i>	22	14,4	4	15	9,8	3
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	16	10,4	16	6	3,9	6
Inwazyjna choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> typ B	1	10,7	1	0	0	0

W przeciwieństwie do 2019r. w omawianym okresie nie odnotowano żadnego zachorowania na chorobę inwazyjną wywołaną przez *Haemophilus influenzae* typ B (w 2019r. zarejestrowano 1 zakażenie wywołane tym czynnikiem patogennym, co stanowiło 2,5% ogółu).

W latach 2019-2020 odnotowane zostały pojedyncze przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (IChM).

W Polsce dostępna jest profilaktyka pod postacią szczepionki przeciwko inwazyjnej chorobie meningokokowej wywołanej serotypami A, C, W135 oraz Y. W 2014 roku na rynku pojawiła się szczepionka białkowa najnowszej generacji, chroniąca przed zakażeniami wywołanym serotypem B. Przenoszenie meningokoków odbywa się drogą kropelkową (podczas kaszlu lub kichania) lub przez kontakt bezpośredni (np. podczas intymnego, głębokiego pocałunku). Inwazyjna choroba meningokokowa stanowi bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia, dlatego osoba z podejrzeniem takiego zakażenia powinna natychmiast trafić do szpitala, Z tej formy profilaktyki w 2020r. w naszym powiecie skorzystało 177 osób, tj. o 43 więcej niż w roku wcześniejszym.

BORELIOZA Z LYME.

Borelioza jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez krętki z gatunku *Borrelia burgdorferi*. Bakteria ta przenoszona jest przez kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza. Jest on przenosicielem (wektorem) zarazka – pobierając krew

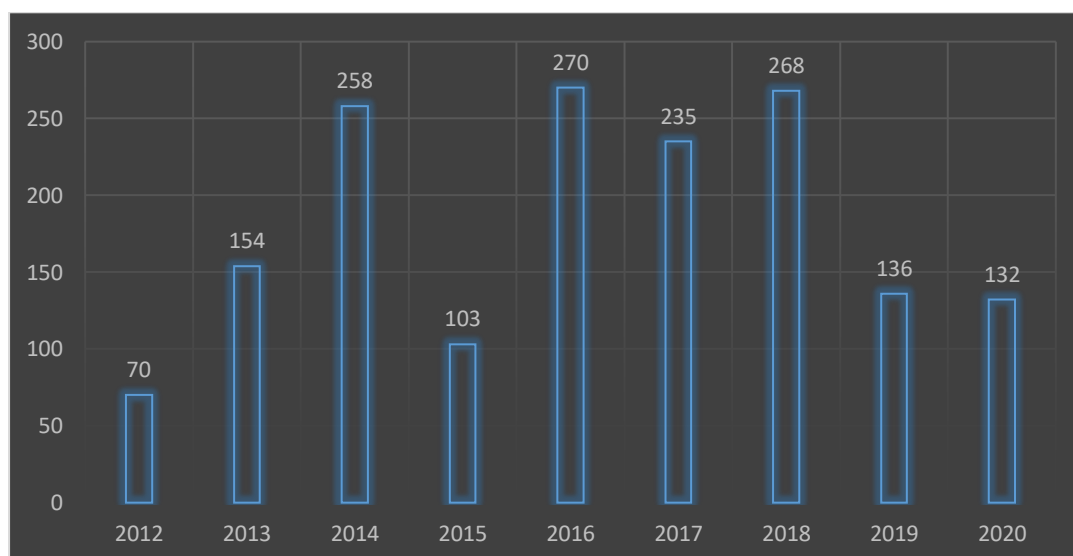
zakażonego zwierzęcia, głównie drobnych gryzoni, zwierząt dzikich i ptaków, sam ulega zakażeniu, a następnie żerując, przekazuje krętki swojemu żywicielowi – np. człowiekowi. Pasożyty te spotkać można w lasach, parkach, a także w ogródkach, co sprzyja zakażeniu.

W 2020r. w powiecie żywieckim o 2,9% zmniejszyła się liczba zgłoszonych zachorowań na boreliozę. W omawianym okresie zarejestrowano w Powiatowym Rejestrze zgłoszeń podejrzenia lub rozpoznania zakażenia, choroby zakaźnej lub zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej 132 przypadki tej choroby, tj. o 4 mniej niż w roku poprzedzającym.

Zapadalność wyniosła 86,4 i była niższa niż w roku 2019 – 88,8. Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie żywieckim w 2020r. był 2,6 krotnie wyższy od zapadalności w Polsce - 32,63. W 2020r. odnotowano 2 przypadki neuroboreliozy tj. 1,5% ogółu chorych.

Na skutek zachorowania leczenia szpitalnego wymagały 2 osoby, tj. 1,5% ogółu chorych.

Wykres 19. Zachorowania na boreliozę w powiecie żywieckim w latach 2012 -2020.

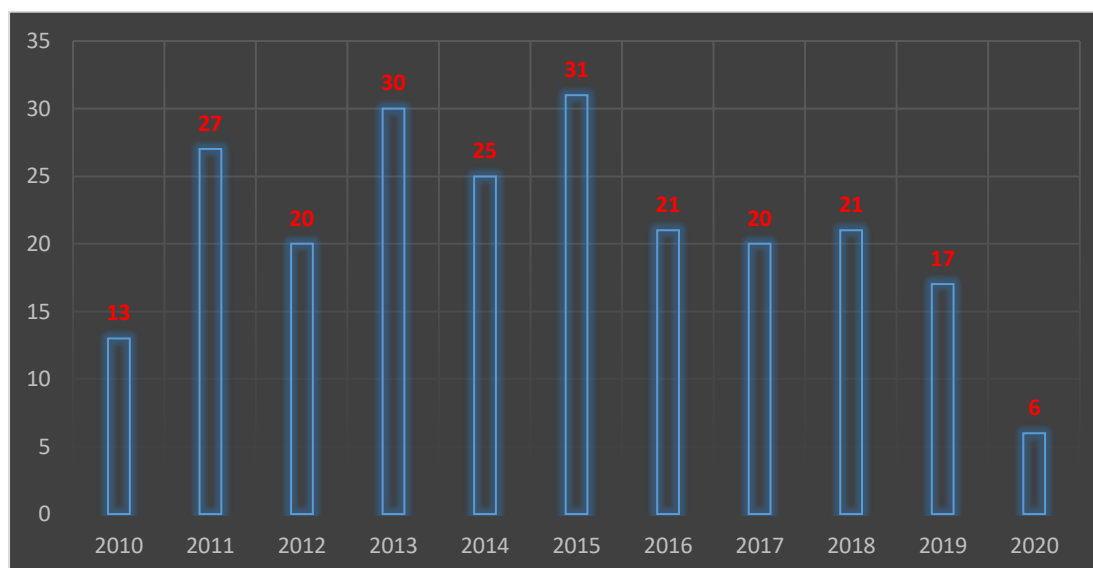

GRUŻLICA.

Gruźlica jest chorobą bakteryjną wywoływaną przez bakterie *Mycobacterium tuberculosis* (prątki gruźlicy). Przenoszona głównie drogą kropelkową, a najczęstszym źródłem zakażenia są osoby chore na gruźlicę, w fazie prątkowania. Gruźlica atakuje głównie układ oddechowy, ale może także atakować inne narządy.

Sytuacja epidemiologiczna tej choroby na terenie powiatu żywieckiego od 2015r. ulega sukcesywnej poprawie. W roku 2020 odnotowano o 11 zachorowań mniej niż rok wcześniej i o 25 zachorowań mniej niż w roku 2015, kiedy to zarejestrowano najwięcej zachorowań na gruźlicę w ostatniej dekadzie. Zapadalność w tych latach wynosiła odpowiednio: 2020r. – 3,9; 2019r. – 11,1; 2015r. – 20,2.

Wykres 20. Liczba zachorowań na gruźlicę w powiecie żywieckim w latach 2010 -2020.

Wszystkie 6 zarejestrowanych przypadków była to gruźlica płuc. U dwóch osób nastąpiła wznowa zachorowania. W 2 przypadkach zachorowania wystąpiły na skutek kontaktu z osobą chorą (z tzw. styczności z gruźlicą).

W wyniku zachorowania wszyscy chorzy byli hospitalizowani. W poprzednim roku zgłoszono 1 zgon z powodu gruźlicy, natomiast w 2020r. - 0.

Nadzorem objęto 8 osób z kontaktu z chorymi.

Wszystkie zachorowania dotyczyły osób powyżej 19 roku życia, przy czym najwięcej chorych odnotowano w grupie wiekowej 30 - 39 lat, tj. 50%. (w 2019r. najliczniej chorowały osoby w wieku 45-65, które stanowiły blisko 59% wszystkich zachorowań na gruźlicę). Podobnie jak w roku minionym zachorowania dotyczyły głównie mężczyzn (2020 r- blisko 67%, a w 2019r. ponad 76%).

W 2020r. wśród chorych największą grupę, tj. 66,7% stanowiły osoby bezrobotne; w 16,7% zachorowania dotyczyły emerytów i rencistów oraz osób pracujących. Natomiast w 2019r. wśród chorych największą grupę, tj. 52,9% stanowiły osoby pracujące; w 35% zachorowania dotyczyły emerytów i rencistów, natomiast po 5,9% chorych stanowiły osoby bezrobotne i studenci.

Specyficzną odmianą choroby jest gruźlica wielolekooporna (MDR), w której stwierdza się oporność drobnoustrojów na co najmniej dwa najważniejsze leki stosowane w leczeniu skojarzonym, czyli izoniazyd i rifampicynę. Ponadto występuje też tzw. gruźlica XDR – gruźlica wielolekooporna o rozszerzonej lekooporności. Zwalczanie gruźlicy opiera się głównie na wykrywaniu osób, które mogą stanowić źródło zakażenia dla innych osób i wdrożeniu leczenia z zastosowaniem długotrwałej kuracji z użyciem antybiotyków i chemioterapeutyków.

Podobnie jak w 2019r. w omawianym okresie nie stwierdzono – w wyniku przeprowadzonej diagnostyki - gruźlicy wielolekoopornej MDR.

ZAKAŻENIA HIV ORAZ ZACHOROWANIA NA AIDS.

W porównaniu do roku poprzedzającego w 2019r. na terenie powiatu żywieckiego spadła liczba zgłoszonych przypadków nowo wykrytego zakażenia ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) – z 5 w 2019r. do 2 w 2020r.

W przeciwieństwie do roku 2019r., w omawianym okresie nie odnotowano żadnego przypadku zespołu nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności – AIDS.

W związku ze stygmatyzacją choroby przez społeczeństwo oraz dyskryminacją chorych, zgodnie z aktualnie obowiązującym prawodawstwem osoby zakażone wirusem HIV oraz chore na AIDS mogą zastrzec swoją tożsamość. Powyższa sytuacja niestety wpływa niekorzystnie na monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zakażeń oraz zachorowań.

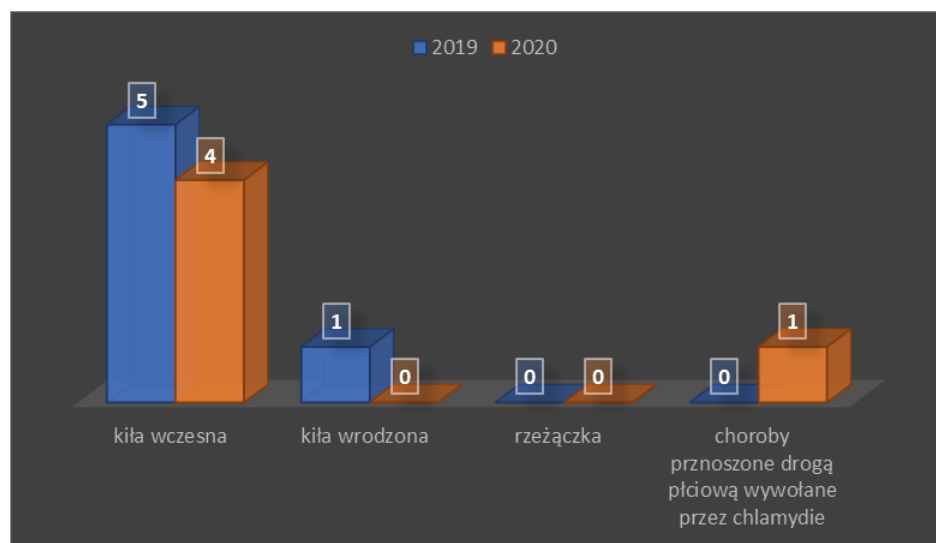
Na terenie województwa śląskiego można bezpłatnie oraz anonimowo wykonać test w kierunku zakażenia wirusem HIV. Powyższe punkty konsultacyjno-diagnostyczne mieszczą się przy Górnos Śląskim Stowarzyszeniu „Wspólnota” w Chorzowie przy ul. Zjednoczenia 10 oraz w Poradni Profilaktyki Uzależnień MONAR w Częstochowie przy Alei Wolności 44/19

WYBRANE CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ (kiła, rzeżączka oraz chlamydiozy).

W 2020r. PPIS w Żywcu zarejestrował 5 zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, tj. o 1 mniej niż w roku poprzednim.

Zanotowano 4 zachorowania na kiłę wczesną (1 osoba wymagała hospitalizacji) oraz 1 zachorowanie na inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez *Chlamydie*. Podobnie jak w 2019r. w omawianym okresie nie zgłoszono zachorowań na rzeżączkę.

Wykres 21. Zachorowania na kiłę, rzeżączkę oraz choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie w powiecie żywieckim w 2019r. i 2020 roku.

NADZÓR PPIS W ŻYWCU NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI – SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA.

Państwowa Inspekcja Sanitarna powołana jest do realizacji zadań w celu ochrony zdrowia ludzkiego, w tym zagrożenia zdrowia publicznego stwarzanego przez środki zastępcze. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020r., poz. 2050) środek zastępczy to produkt zawierający substancję o działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, który może być użyty w takich samych celach jak środek odurzający, substancja psychotropowa lub nowa substancja psychoaktywna, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto w związku ze zmianą wprowadzoną od dnia 21.08.2018r. art. 30a w/w ustawy podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Zgłoszenia dokonuje się w postaci elektronicznej niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 48 godzin od chwili wystąpienia tych okoliczności.

W związku z dynamicznym rozwojem zjawiska wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz znacznym wzrostem negatywnych skutków zdrowotnych po ich użyciu, PSSE w Żywcu prowadziła cotygodniowy monitoring zatruc i ich podejrzeń. Przedmiotowe raporty, na podstawie informacji otrzymywanych od podmiotów prowadzących działalność leczniczą, przesyłane były do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W 2020r. na terenie powiatu żywieckiego zgłoszone zostały 2 przypadki zatruc/ podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych, tj. o 1 mniej niż w roku 2019 i o 20 mniej niż w 2017r..

Wszystkie zgłoszenia zatruc/ podejrzeń zatruc spowodowanych zażyciem środków zastępczych dotyczyły mężczyzn w wieku 21 i 31 lat.

Podsumowanie i wnioski:

Jak wspomniano na wstępie niniejszej oceny rok 2020 był szczególny pod względem sytuacji epidemiologicznej w Polsce i na świecie. W naszym kraju od dnia 20.03.2020r. obowiązywał (i nadal obowiązuje) stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 wywołującym chorobę COVID-19.

Obciążenie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie epidemii miało ogromny wpływ na pracę Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu. Wszystkie siły i środki kadrowe zostały rozdysponowane do walki z epidemią. Priorytetem stały się zadania związane z COVID-19, i jak najszybsze podejmowanie działań w sprawie osób

przebywających na izolacji i kwarantannie. W tym czasie pracownicy PSSE w Żywcu przeprowadzili 32 450 dochodzeń epidemiologicznych. Dla porównania w roku 2019 pracownicy Sekcji Epidemiologii przeprowadzili 954 dochodzenia epidemiologiczne.

W okresie drugiej fali, która miała miejsce w październiku i listopadzie 2020r., kiedy to liczba osób u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2 stanowiła ponad 64% wszystkich przypadków w ciągu roku, nieoceniona okazała się pomoc dyrektora i pracowników Miejskiego Centrum Kultury w Żywcu oraz wolontariusza.

HIGIENA LECZNICTWA

Celem nadzoru nad placówkami ochrony zdrowia sprawowanego przez pracowników Sekcji Epidemiologii była między innymi:

- ✓ ocena opracowania i stosowania procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych, mających na celu zapobieganie szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.
W tym miejscu należy zauważyć, że wszystkie gabinety zabiegowe na terenie powiatu żywieckiego są wyposażone w autoklawy;
- ✓ ocena postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich wytwarzania.
Wszystkie placówki posiadały umowy z zakładami zajmującymi się odbieraniem i transportem odpadów medycznych;
- ✓ ocena bieżącego stanu sanitarno-technicznego.

NADZÓR NAD STACJONARNYMI PLACÓWKAMI LECZNICZYMI

W 2019 roku na terenie powiatu żywieckiego znajdowało się 7 podmiotów prowadzących działalność leczniczą w systemie stacjonarnym (w tym stacja dializ) nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu, w tym 2, które do marca 2020r. były nadzorowane przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Żywcu oraz SPZOL w Rajczy).

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego ze względu na trwającą epidemię skontrolowano 1 zakład opiekuńczo-leczniczy przeprowadzając w nim 4 kontrole sanitarne, w tym 1 w ognisku zakażenia SARS-CoV-2. W związku ze stwierdzanymi w trakcie kontroli nieprawidłowościami wydane zostały 2 decyzje, w tym 1 zakazująca przyjmowania pacjentów do podmiotu leczniczego do czasu zapewnienia:

- a) prawidłowego postępowania z odpadami medycznymi powstałymi w miejscu ich wytwarzania poprzez ich właściwe oznakowanie, przechowywanie i wywóz przez specjalistyczną firmę;
- b) wywozu odpadów mieszanych, w tym medycznych składowanych w bardzo dużych ilościach w okolicach pomieszczeń kuchni;
- c) przeprowadzenia dekontaminacji wszystkich pomieszczeń obiektu, urządzeń i sprzętu;
- d) przedłożenia dokumentów z realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, w tym m.in.:

- sposobu postępowania w przypadku powzięcia podejrzenia o zachorowanie/zakażeniu pacjenta i personelu oraz u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2;
  - sposobu postępowania przy przygotowywaniu posiłków i żywieniu pacjentów podejrzanych o zachorowanie/zakażenie oraz u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2;
  - sposobu postępowania z bielizną od pacjentów podejrzanych o zachorowanie/zakażenie oraz u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2;
  - sposobu postępowania z odpadami pochodzącymi od pacjentów podejrzanych o zachorowanie/zakażenie oraz u których potwierdzono zakażenie SARS-CoV-2;
  - sposobu zabezpieczenia personelu w środki ochrony indywidualnej przed działaniem niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w środowisku pracy w przypadku podejrzenia lub potwierdzenia COVID-19;
  - sposobu dekontaminacji: wyrobów medycznych oraz powierzchni pomieszczeń i urządzeń oraz skóry i błon śluzowych lub innych tkanek, a także dokumentów potwierdzających przeprowadzenie dezynfekcji całego obiektu;
  - sposobu ozonowania pomieszczeń;
- e) przedłożenia dokumentów potwierdzających zapoznanie się personelu z opracowanymi procedurami;
- f) wydzielenia pomieszczenia lub oddziału pełniącego funkcję izolatki niezbędnej w przypadku podejrzenia bądź stwierdzenia COVID-19;
- g) zapewnienia właściwych warunków sanitarno – higienicznych dla pracowników poprzez udostępnienie im właściwych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (szatni, jadalni).

Kontrola sprawdzająca przeprowadzona na wniosek strony potwierdziła wykonanie w/w obowiązków.

Ponadto od września na terenie powiatu żywieckiego funkcjonuje nowy Szpital Żywiec zlokalizowany w Żywcu przy ul. Pola Lisickich 80 prowadzony przez ICZ Properties Sp. z o.o. 34-300 Żywiec, ul. Sienkiewicza 52.

OGNISKA ZAKAŻEŃ SZPITALNYCH

Zgodnie z art. 2 pkt 33) Ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2020r., poz. 1845 z późn. zm.) zakażenie szpitalne to zakażenie, które wystąpiło w związku z udzieleniem świadczeń zdrowotnych, w przypadku gdy choroba:

- a) nie pozostawała w momencie udzielania świadczeń zdrowotnych w okresie wylegania albo
- b) wystąpiła po udzieleniu świadczeń zdrowotnych, w okresie nie dłuższym niż najdłuższy okres jej wylegania.

W/w/ ustawa nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek wdrożenia i zapewnienia funkcjonowania systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin

potwierzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu.

Efektywnie prowadzony nadzór nad zakażeniami szpitalnymi służy do zidentyfikowania zagrożeń oraz powinien prowadzić do zmniejszenia liczby zakażeń szpitalnych, a tym samym zmniejszenia kosztów leczenia.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest m.in. kontrola prawidłowości działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych podejmowanych przez Komitety i Zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2020r. odnotowano 10 ognisk zakażeń szpitalnych wywołanych przez biologiczny czynnik chorobotwórczy: koronawirusa SARS-CoV-2. W/w ogniska wystąpiły w Szpitalu Powiatowym w Żywcu na oddziale wewnętrznym I i II, oddziale rehabilitacji, oddziale anestezjologii i intensywnej terapii, oddziale ginekologiczno – położniczym, oddziale chirurgii ogólnej oraz opiekuńczo – leczniczym. Natomiast w nowym Szpitalu Żywiec na oddziale ginekologiczno - położniczym, w laboratorium centralnym oraz na izbie przyjęć. W sumie w ogniskach tych zakażonych było 158 osób, z czego 88 zakażeń potwierdzono u personelu medycznego, a 70 – u pacjentów. W związku z zakażeniem w ognisku odnotowano także 1 zgon na oddziale opiekuńczo - leczniczym.

Podmiot leczniczy każdorazowo wdrażał odpowiednie procedury mające na celu ograniczenie i wygaszanie ogniska, a oddziały były czasowo zamykane lub wstrzymywano przyjęcia pacjentów.

NADZÓR NAD PODMIOTAMI PROWADZĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W RODZAJU AMBULATORYJNE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE ORAZ PRYWATNYMI GABINETAMI ŚWIADCZĄCYMI USŁUGI MEDYCZNE

Na terenie powiatu żywieckiego w 2020 roku nadzorem objętych było 55 placówek lecznictwa otwartego (ambulatoryjnego) oraz 5 filii zamiejscowych – wszystkie to podmioty lecznicze niepubliczne. Skontrolowano tylko 2 podmioty prowadzące działalność leczniczą, nieprawidłowości nie stwierdzono.

NADZÓR NAD SZCZEPIENIAMI OCHRONNYMI

Korzystna sytuacja epidemiologiczna większości chorób zakaźnych jest głównie wynikiem skutecznych działań zapobiegawczych. Najskuteczniejszą metodą profilaktyczną w zwalczaniu chorób jest realizacja szczepień ochronnych w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 195), do zakresu działania Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych.

Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie do zlikwidowania (eradykacji) danej choroby zakaźnej.

Tylko uodpornienie wysokiego odsetka osób, najczęściej ponad 95% uruchamia mechanizm odporności zbiorowiskowej, który gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę osób nie tylko zaszczepionych lecz również tych, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zaszczepione. W populacji dzieci zawsze będzie kilka procent chorujących przewlekle, które nie mogą być szczepione, bo dla nich niektóre szczepienia byłyby niebezpieczne lub są u nich nieskuteczne. Są także dzieci, które ze względu na swój wiek są za małe, aby je zaszczepić. Jeżeli szczepienia są prowadzone na masową skalę, to te dzieci mają ochronę pośrednią wynikającą właśnie z odporności zbiorowiskowej. Jeżeli liczba wykonanych szczepień spadnie poniżej pewnego poziomu, właściwego dla danej choroby, to ta ochrona nie będzie skuteczna. I to właśnie zjawisko odporności zbiorowiskowej stanowi społeczne uzasadnienie obowiązku szczepień.

W 2020r. Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2020r., poz. 1845 z późn. zm.), Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 753 z późn. zm.) oraz Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 16 października 2019r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2020.

Program Szczepień Ochronnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych jest aktualizowany każdego roku.

W 2020r. do grupy szczepień obowiązkowych należały:

- szczepienie przeciwko gruźlicy;
- szczepienie przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi;
- szczepienie przeciwko *Haemophilus influenzae* typu B;
- szczepienie przeciwko *poliomyelitis*;
- szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce;
- szczepienie przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B;
- szczepienia przeciwko inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*;
- szczepienia przeciwko ospie wietrznej;
- szczepienia przeciwko wściekliźnie – szczepienia poekspozycyjne;

Obowiązkowe i zalecane szczepienia ochronne dzieci, młodzieży i dorosłych wykonywane były w 44 punktach szczepień.

Szczepienia ochronne na terenie Powiatu Żywieckiego w 2019r. prowadzone były w:

- 33 placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Oddziale Noworodkowym Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*szczepienie BCG, WZW B noworodków*);
- Izbie Przyjęć Szpitala Powiatowego ZZOZ w Żywcu (*tężec*);
- Stacji Dializ w Żywcu (*WZW B*);
- przychodniach przyzakładowych (Delfi ASP w Jeleśni, Browar Żywiec S.A.), Terenowej Poradni Medycyny Pracy w Żywcu, w Psychiatrycznym Zakładzie Opiekuńczo - Leczniczym w Międzybrodziu Bialskim, w Zakładzie Pielęgnacyjno Opiekuńczym „Medicus” w Złatnej, w Zakładzie Opiekuńczo Leczniczym w Rajczy (*m.in. szczep. p/grypie, WZW B, WZW A, p/durowi brzuszemu*).

W minionym roku skontrolowano 1 punkt szczepień w związku ze zgłoszonym niepożądanym odczynem poszczepiennym. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE

Z oceny stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży na terenie powiatu żywieckiego wynika, iż realizacja szczepień na nadzorowanym terenie odbywa się zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych i utrzymuje się na wysokim poziomie. Odnotowane zaległości w szczepieniach wynikają z przeciwwskazań lekarskich, migracji oraz narastającego zjawiska tzw. „rodziców opornych”, którzy świadomie rezygnują ze szczepień swoich dzieci.

Z analizy wykonania szczepień w poszczególnych rocznikach dzieci i młodzieży wynika, że profilaktyka przeciw chorobom zakaźnym na naszym terenie osiąga zadowalający poziom wynoszący około 97 % całości populacji.

Na początku 2020r. zarejestrowano 409 dzieci rodziców uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, natomiast na koniec 2020 roku liczba ich wzrosła do 496.

Biorąc pod uwagę liczbę dzieci i młodzieży objętych nadzorem w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, tj. 30 223 wykazana liczba osób uchylających się od szczepień stanowi 1,64% ogółu.

SZCZEPIENIA ZALECANE

Wykaz zalecanych szczepień ochronnych, za które muszą zapłacić rodzice/osoby zainteresowane szczepieniem, umieszczony jest w załączniku Nr 1 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 września 2010r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi (Dz. U. Nr 180, poz. 1215).

Szczepienia zalecane to takie szczepienia, które umożliwiają szerszą ochronę przed chorobami zakaźnymi. W Polsce są to szczepienia płatne, natomiast w wielu krajach UE i USA są to szczepienia obowiązkowe (bezpłatne).

Uzupełnienie szczepieniami zalecanymi, stanowi optymalne zabezpieczenie dziecka oraz osoby dorosłej przed chorobami zakaźnymi.

Kolejny istotny problem epidemiologiczny stanowi z roku na rok coraz większa grupa ludzi podróżujących, którzy powinni być odpowiednio zabezpieczeni przed powszechnie występującymi chorobami zakaźnymi w krajach Afryki, Ameryki Południowej czy Azji.

W 2020r. ze względu na pandemię SARS-CoV-2 oraz czasowe zamknięcie granic turystyka została mocno ograniczona. W związku z tym zdecydowanie mniej osób potrzebowało informacji o szczepieniach w przypadku wyjazdów do takich krajów.

NIEPOŻĄDANE ODCZYNY POSZCZEPIENNE (NOP)

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) jest zaburzeniem stanu zdrowia, które wystąpiło w okresie 4 tygodni po podaniu szczepionki. Wyjątek stanowią odczyny po

szczepieniu BCG – w tych wypadkach kryterium czasowe jest znacznie wydłużone, co wynika ze specyfiki szczepionki.

W Polsce w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010r. w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania (Dz. U. 2010r. Nr 254, poz. 1711 z późn. zm.).

Każde zaburzenie stanu zdrowia, które może mieć związek ze szczepieniem podlega zgłoszeniu przez lekarza. W związku z tym każdy (lub rodzic/opiekun w przypadku dziecka) powinien niezwłocznie skontaktować się z lekarzem i zgłosić wszelkie niepokojące objawy. Lekarz na podstawie objawów klinicznych, badania lekarskiego oraz na podstawie nabytej wiedzy i doświadczenia podejmuje decyzję o zasadności zgłoszenia danego przypadku do nadzoru jako podejrzenie NOP, kierując się listą NOP wymienioną w załączniku do w/w Rozporządzenia. Każdy NOP zgłoszony na formularzu jest analizowany i kwalifikowany na podstawie kryteriów opracowanych przez ekspertów. Wyniki są ostatecznie gromadzone, rejestrowane, analizowane i weryfikowane w Zakładzie Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny - Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego.

Źródłem analizowanych informacji jest Rejestr Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych prowadzony przez PPIS w Żywcu na podstawie zbioru formularzy zgłoszeń NOP prowadzony od roku 2003.

Właściwie od roku 2010 obserwowany jest sukcesywny wzrost zgłaszanych przypadków NOP. Niewielki spadek ich ilości nastąpił w 2015r. (17 odczynów), po czym od 2016r. z roku na rok wzrasta liczba NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu. W 2020 roku odnotowano spadek ilości zgłoszeń niepożądanych odczynów poszczepiennych. Wpływ na to miała sytuacja epidemiologiczna związana z epidemią COVID - 19, której efektem było m.in. zmniejszenie ilości wykonywanych szczepień.

Wykres 22: Ilość NOP zgłoszonych do PPIS w Żywcu w latach 2003 – 2020.

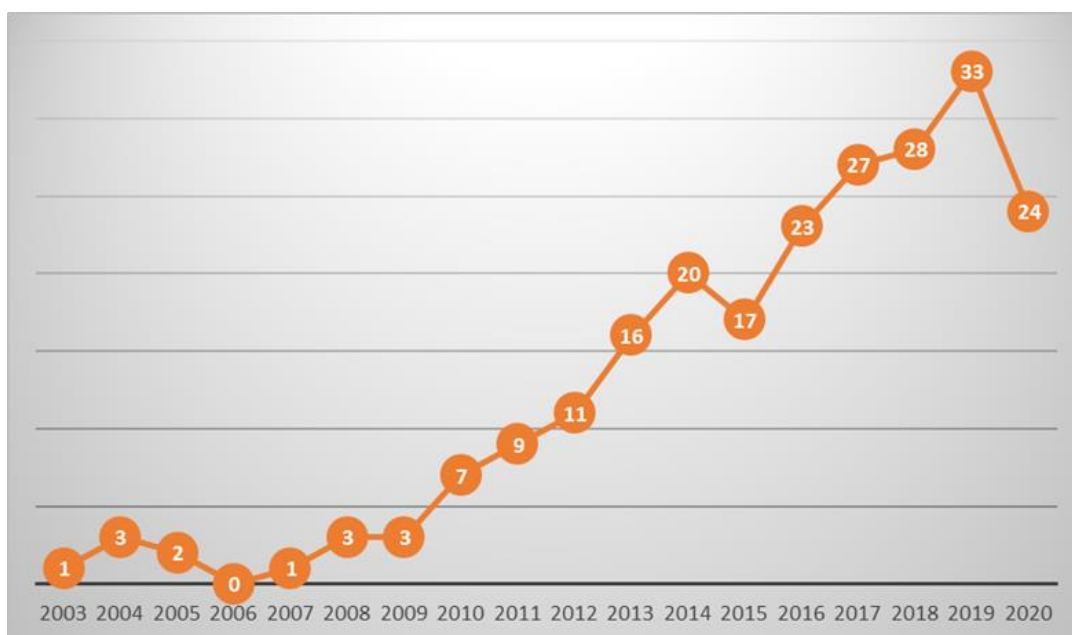

Tabela 5. Analiza wieku dzieci, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczepienny w 2020r.

Wiek dziecka	Liczba NOP	% wszystkich NOP
0 -12 miesięcy	13	54,17 %
13 - 24 miesięcy	8	33,33 %
6 lat	3	12,5 %

Najwięcej niepożądanych odczynów poszczepiennych zgłoszono w grupie wiekowej, w której najczęściej wykonuje się szczepienia, tj. od 0 do 3 roku życia 87,49% (21 na 24 zgłoszenia). Natomiast najmniej - 3 odczyny, tj. 12,5% - zgłoszono u sześciolatków. W grupie wiekowej czternastolatków i dziewiętnastolatków (podlegających szczepieniom zgodnie z PSO) nie odnotowano odczynów poszczepiennych.

Analizując objawy niepożądane, które wystąpiły po podaniu preparatów szczepionkowych na przestrzeni ostatniego roku, najwięcej odnotowano odczynów miejscowych oraz ogólnych i były to:

- miejscowe: nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia – 13 przypadków, tj. ponad 54% wszystkich zgłoszonych NOP
- ogólne: gorączka $\geq 38^{\circ}\text{C}$ – 9 przypadków, tj. 37,3%.

Należy dodać, że we wszystkich NOP przebiegających z podwyższoną temperaturą, gorączka utrzymywała się maksymalnie do 24 godzin

Tabela 6. Charakter i ilość objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna).

Charakter objawów NOP po szczepieniu innym niż BCG (reakcja ogólna)	Ilość NOP*
Reakcja alergiczna (pokrzywka)	1
Reakcja alergiczna (wysypka ograniczona do określonych części ciała)	1
Ciągły płacz	2
Epizod HH z bezdechem	1
Wymioty	1
Wysypka różyczkoodobna	2
Wysypka odropodobna	2

*ilość NOP nie sumuje się do ogólnej liczby przypadków NOP, ponieważ odczyny ze względu na ich charakter mogły zostać wykazane w więcej niż jednej kategorii.

Podsumowanie i wnioski.

Wśród zgłoszonych w 2020r. przez lekarzy Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych 21 zostało zakwalifikowanych jako łagodne, a 3 - jako poważne. Wszystkie NOP kończyły się pełnym powrotem do zdrowia zaszczepionych dzieci. Odczyny zgłoszone przez lekarzy jako poważne nie wymagały hospitalizacji.

W 2020 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu obejmował nadzorem w zakresie szczepień ochronnych 30 223 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 19 r.ż. U 24 zaszczepionych dzieci stwierdzono wystąpienie Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego (tj. 0,08% całej populacji dzieci i młodzieży).

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają stwierdzić, że stosowane preparaty szczepionkowe są bezpieczne, a występujące niepożądane odczyny poszczepienne w większości mają łagodny charakter i nie wpływają negatywnie na dalszy rozwój dziecka.

Występowanie reakcji niepożądanych po szczepieniu, wiąże się bardzo często z negatywnym odbiorem społecznym i jest orężem w rękach ruchów antyszczepionkowych. Jednakże niniejsza analiza pokazuje, że ryzyko ich wystąpienia jest minimalne, a negatywne efekty zdrowotne wielokrotnie mniejsze w stosunku do konsekwencji wynikających z wystąpienia choroby zakaźnej.

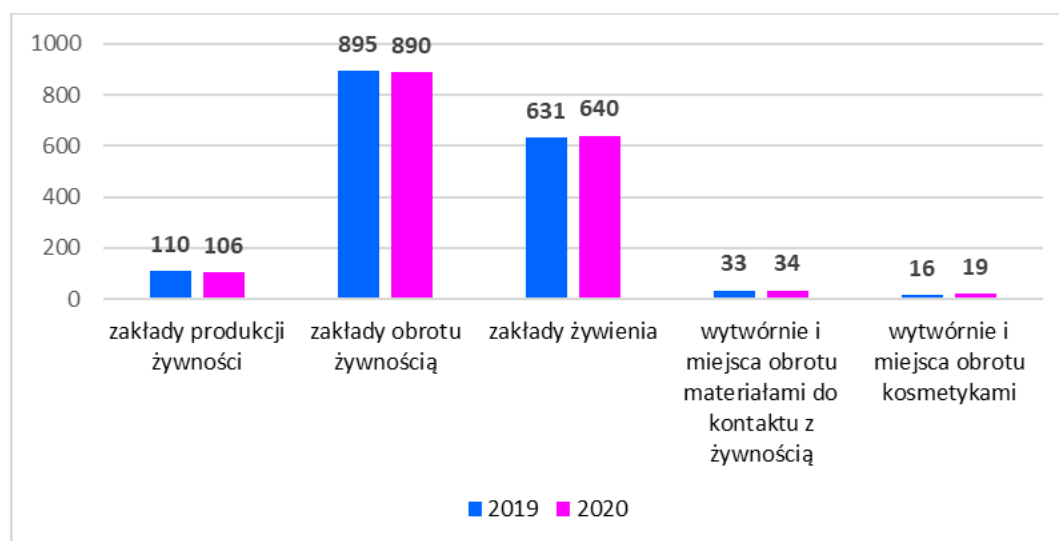
Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku.

OGÓLNA OCENA STANU SANITARNEGO W/W GRUPY ZAKŁADÓW

W roku 2020 w Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności prowadzonym przez PPIS w Żywcu znajdowało się 1 636 zakładów żywnościowych, z czego skontrolowano 298 (24 %), oraz 5 wytwórni i 29 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (*obiekty nie zostały skontrolowane*).

Ponadto nadzorem objętych było 6 zakładów produkujących/konfekcjonujących kosmetyki i 1 zakład odpowiedzialny za wprowadzanie kosmetyków do obrotu (produkcja na zlecenie w innych zakładach na terenie Polski), z których skontrolowano 3 oraz 12 miejsc obrotu kosmetykami, z czego skontrolowano 7.

Wykres 23. Liczba obiektów objętych nadzorem w latach 2019-2020

We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono w sumie 363 kontrole sanitarne, w tym 13 kontroli sanitarnych w miejscach produkcji i obrotu kosmetykami.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 321 próbek, w tym:

a) w ramach urzędowej kontroli żywności:

- 247 próbek żywności;
- 2 próbki sanitarne (*zmiotki i wytrzepty z koszyków pobranych w piekarni*) na obecność zanieczyszczeń biologicznych;
- 5 próbek wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- 2 próbki substancji dodatkowych.

b) w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu:

- 26 próbek żywności;
- 1 próbkę wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością;

c) w ramach monitoringu:

- 37 próbek żywności;
- 1 próbkę wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych zakwestionowano 1,25% zbadanych środków spożywczych (4 próbki)

Tabela 7. Działania kontrolne w latach 2019 - 2020.

Rok	Liczba obiektów nadzor.	Liczba obiektów skontrol.	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji merytor.	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji płat.	Na kwotę	Próby zbadane	Próby kwest.	%
2020	1 689	311	18,4	363	135	17	4100	46	5470	321	4	1,25
2019	1 685	781	46,4	1008	206	37	9 700	107	11 263	607	12	1,98

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem oceny stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymywały te zakłady, w których stwierdzane były odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności. W oparciu o te kryteria w 2020r. żaden z zakładów nie został oceniony negatywnie (*podobnie jak w roku 2019*).

W wyniku prowadzonej działalności kontrolno-represyjnej wydano 135 decyzji merytorycznych, w tym 10 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień, z czego:

- 1 decyzję nakazującą natychmiastowe unieruchomienie bloku żywienia w zakładzie opiekuńczo – leczniczym w związku z potwierdzeniem zakażenia SARS-CoV-2 u dwóch pracowników kuchni przygotowujących posiłki dla pacjentów. Decyzja obowiązywała do czasu przeprowadzenia zabiegów dekontaminacji pomieszczeń i sprzętu kuchni wraz z całym zapleczem kuchennym

oraz 46 decyzji płatniczych na łączną kwotę 5 470 zł.

Winnych uchybień natury higieniczno-sanitarnej ukarano 17 mandatami karnymi na łączną kwotę 4 100 zł.

Stan sanitarny i techniczny obiektów każdego roku ulega nieznacznym wahaniom. Generalnie, dzięki prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej kontrolom i postępowaniom administracyjnym będącym ich wynikiem oraz coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzaniu systemu HACCP, można uznać, że ulega on systematycznej poprawie. W skali całego powiatu zasady GHP/GMP wdrożyły 1 534 zakłady, co stanowi 91,8% wszystkich obiektów wpisanych do Rejestru. Pozostałe zakłady są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziło 1 445 nadzorowanych obiektów, czyli blisko 87% zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności, co dotyczy zwłaszcza punktów małej gastronomii, bazujących na półproduktach i produktach gotowych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI

W roku 2020 w Rejestrze zakładów znajdowało się 106 zakładów z tej grupy obiektów, z czego skontrolowano 16 (15,1 %), przeprowadzając 18 kontroli sanitarnych. Żaden z zakładów produkcji żywności nie został oceniony negatywnie (*podobnie jak w roku 2019*). Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Wydano 1 decyzję administracyjną o wygaśnięciu ze względu na zapewnienie dobrego stanu sanitarno-technicznego sufitu w pomieszczeniu produkcyjnym i magazynowym oraz 1 decyzję umarzającą postępowanie dotyczące stwierdzonych w 2019r. nieprawidłowości.

W związku z zaistniałą sytuacją związaną z wprowadzeniem od 20.03.2020r. na terytorium RP stanu epidemii i koniecznością podejmowania przez Inspekcję Sanitarną działań mających na celu jej przeciwdziałanie i zwalczanie oraz ograniczoną obsadę PSSE w Żywcu, pracownicy Sekcji NS/HŻŻ zostali również włączeni do tych zadań.

W związku z powyższym zapoczątkowana w 2013r akcja „Mklik próchniczek” nie była właściwie kontynuowana. W omawianym roku skontrolowano w tym zakresie tylko 1 piekarnię, w trakcie której pobrano do badań laboratoryjnych próbki sanitarne (*zmiotki i wytrzepty z koszyków produkcyjnych*) w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, tj. szkodników i ich pozostałości. Próbki te nie zostały zdyskwalifikowane.

Tabela 8. Działania w ramach Akcji „Mklik próchniczek” w latach 2013 – 2020.

Rok	Liczba zakładów objętych akcją	% zakładów objętych akcją	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwestion.	%	Liczba nałożonych mandatów	Na kwotę
2020	-	-	1	2	0	0,0	0	0
2019	10	32,3	10	20	0	0,0	0	0
2018	10	29,4	13	20	6	30,0	3	850
2017	10	28,6	12	20	4	20,0	2	400
2016	10	28,6	12	20	4	20,0	2	500
2015	10	20	11	20	1	5,0	1	150
2014	9	16,4	17	19	2	10,5	1	200
2013	12	24	18	22	10	45,4	7	1350

Na terenie nadzorowanego powiatu w 2020r. znajdowało się 8 obiektów produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe – 2 obiekty skontrolowano.

W 2020r. przeprowadzono w tych obiektach 3 kontrole sanitarne (w tym 2 kontrole interwencyjne), w trakcie których pobrano ogółem 14 próbek do badań laboratoryjnych (6 próbek wód źródłanych oraz 7 próbek napojów). Ponadto pobrano 1 opakowanie do kontaktu z żywnością „galon”. Żadna z próbek nie została zakwestionowana.

Wydano 1 decyzję administracyjną o wygaśnięciu ze względu na zapewnienie dobrego stanu sanitarno-technicznego sufitu w pomieszczeniu produkcyjnym i magazynowym .

Tabela 9. Działania nadzоровe w zakładach produkujących wody źródlane i napoje bezalkoholowe w latach 2018 - 2020.

Rok	Liczba zakładów w Rejestrze	% zakładów skontrolow.	Liczba kontroli	Liczba pobranych prób	Liczba prób kwest.		% kwest. ogółem	Liczba wydanych decyzji admin.
					ogółem	w tym mikrobiol.		
2020	8	25	3	14	0	0	0	0
2019	8	100	15	30	1	1	3,3	2
2018	8	100	13	37	0	0	0	1

W 2020 roku w nadzorowanych zakładach produkujących żywność pobrano do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych oraz w kierunku znakowania 37 próbek żywności, 1 wyrób do kontaktu z żywnością i 2 próbki sanitarne. Próbki nie były zdyskwalifikowane.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Do obiektów obrotu żywnością nadzorowanych przez PPIS w Żywcu zaliczamy zarówno małe kioski i obiekty tymczasowe prowadzące działalność na targowiskach czy podczas imprez masowych, jak również sklepy spożywcze łącznie z supermarketami oraz magazyny hurtowe. Na nadzorowanym terenie powiatu żywieckiego brak sklepów wielkopowierzchniowych – hipermarketów.

W roku 2020 skontrolowano 154 obiekty z 849 prowadzących działalność handlową (tj. ponad 18 %), przeprowadzając 181 kontroli, z czego 34 kontroli w 28 supermarketach. Ponadto skontrolowano 3 zakłady transportu żywności z 41 będących pod nadzorem.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Winnych zaniedbań natury sanitarnej ukarano 3 mandatami karnymi na łączną kwotę 500,- zł.

Żaden obiekt z tej grupy nie został oceniony negatywnie.

Do uchybień najczęściej występujących w zakresie stanu technicznego należały:

- zły stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów, podłóg wyposażenia w salach sprzedaży (np. urządzeń chłodniczych), w magazynach, w pomieszczeniach zaplecza sanitarnego.

Nieprawidłowości natury higienicznej (w dużej mierze zależne od zachowań personelu) to głównie:

- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/daty minimalnej trwałości;
- brak zapisów prowadzonych w ramach GHP;
- nieprzestrzeganie rozporządzenia w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii – brak zakrywania nosa i ust.

W związku z licznymi sygnałami oraz informacjami przesyłanymi przez klientów sklepów wielkopowierzchniowych dot. nieprzestrzegania obostrzeń wynikających Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, PPIS w Żywcu wystosował do przedsiębiorców prowadzących supermarkety pisma zobowiązujące do udzielenia informacji o stosowanych w zakładach procedurach/działaniach podjętych w związku z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2. Wszystkie podmioty przesłały informację zwrotną, w której zapewniały o dostosowaniu się do obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Ogółem w miejscach obrotu pobrano do badań 245 próbki żywności, w tym 2 próbki substancji dodatkowych. Ponadto w obiektach obrotu pobrano do badań laboratoryjnych 2 próbki wyrobów do kontaktu z żywnością.

Zakwestionowano 4 próbki środków spożywczych (tj. 1,6%), ze względu na stwierdzenie obecności pałeczek *Salmonella spp.* (z grupy B) w 25 g produktu (dwie partie środka spożywczego).

Obrót żywnością w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym.

W roku 2020 skontrolowano 24 obiekty ruchome i tymczasowe prowadzące działalność w zakresie małej gastronomii i obrotu środkami spożywczymi w systemie targowiskowym, obnośnym i obwoźnym. W tej grupie obiektów przeprowadzono 25 kontroli, w tym 1 kontrolę interwencyjną. Nie stwierdzono nieprawidłowości, nie wydawano decyzji administracyjnych. Pobrano 5 próbek środków spożywczych (lody z automatu). Próbkę nie została zdyskwalifikowana.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO

W 2020 roku skontrolowano ponad 50% zakładów żywienia zbiorowego (124 obiekty z 640), w których przeprowadzono w sumie 147 kontroli, z czego:

- 36 zakładów żywienia zbiorowego otwartego – przeprowadzając 45 kontroli;
- 31 zakładów małej gastronomii – przeprowadzając 33 kontroli;
- 57 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego – przeprowadzając 69 kontroli.

Wydano 10 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję nakazującą nakazującą natychmiastowe unieruchomienie bloku żywienia w zakładzie opiekuńczo – leczniczym w związku z potwierdzeniem zakażenia SARS-CoV-2 u dwóch pracowników kuchni przygotowujących posiłki dla pacjentów, do czasu przeprowadzenia zabiegów dekontaminacji pomieszczeń i sprzętu kuchni wraz z całym zapleczem kuchennym oraz 1 decyzję nakazującą poprawę stanu sanitarno – technicznego zakładu. Pozostałe decyzje to decyzje o wygaśnięciu w związku z wykonaniem nałożonych obowiązków oraz decyzje umarzające w związku z usunięciem stwierdzonych nieprawidłowości w okresie przysługującym stronie na wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów (zgodnie z art. 10 KPA).

Za usterki natury sanitarnej nałożono 14 mandatów karnych na kwotę 3 600 zł, w tym w zakładach małej gastronomii 5 mandatów na kwotę 1 350 zł., a w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego 3 mandaty na kwotę 800 zł.

Żaden z obiektów tej grupy nie uzyskał oceny negatywnej.

Do najczęściej stwierdzanych uchybień należały:

- zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń (ścian, sufitów, podłogi), powierzchni i sprzętu przeznaczonego do kontaktu z żywnością;
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych;
- brak czystości w pomieszczeniach produkcyjnych;
- brudny sprzęt wykorzystywany do przygotowywania posiłków;
- stosowanie surowców do produkcji po upływie terminu przydatności do spożycia/daty minimalnej trwałości;
- brak oznakowania wyrobów własnych datą sporządzenia;
- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- brak środków dezynfekcyjnych.

W ramach nadzoru, w obiektach tej grupy, pobrano do badań laboratoryjnych 32 próbki żywności. Żadna nie została zdyskwalifikowana.

Ponadto w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli w punkcie małej gastronomii prowadzenia działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu skierowano do ŚPWIS pismo o wymierzenie kary pieniężnej na podstawie art. 103 ust. 1 pkt 5 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2021 z późn. zm.).

OGÓLNA OCENA SPOSOBU ŻYWIENIA.

W roku 2020 nie przeprowadzono teoretycznej analizy sposobu żywienia na podstawie pobranych wypisów magazynowych (*ilość surowców wykorzystanych do sporządzenia posiłków*), natomiast skontrolowano bloki żywienia w 9 przedszkolach i w 7 szkołach oraz 2 sklepiki szkolne. W trakcie 17 kontroli sanitarnych bloków żywienia w jednostkach systemu oświaty w 11 przeprowadzono ocenę sposobu żywienia, a w 2 sklepikach szkolnych - rodzaj wprowadzanych do obrotu środków spożywczych w oparciu o zasady określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.

W 2020r. przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego 310 próbek środków spożywczych, w tym w ramach:

- ✓ urzędowej kontroli żywności – 247 próbki;
- ✓ monitoringu - 37 próbek;
- ✓ urzędowej kontroli i monitoringu – 26 próbki.

Próbki te przebadane zostały w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mykotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptycznie.

Za niezgodne z wymaganiami uznano 4 próbki, co stanowi 1,29 %.

Tabela 10. Jakość zdrowotna środków spożywczych: lata 2019 – 2020

Rok	Próbki zbadane	Próbki zdyskw. %	w tym					
			krajowe		UE		importowane	
			zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %	zbadane	zdyskw. %
2020	310	1,29	273	1,46	13	0	24	0
2019	553	2,17	491	2,03	28	0	34	5,9

Przyczynami kwestionowania środków spożywczych było stwierdzenie obecności pałeczek *Salmonella spp.* (z grupy B) w 25 g produktu.

Nadzór nad importem / eksportem.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej w 2020r. przeprowadzono 2 kontrole, w tym 2 kontrole środków transportu, skontrolowano 3 partie środków spożywczych, wydano 2 świadectwa jakości zdrowotnej.

W związku z wnioskiem przedsiębiorcy dot. eksportu piwa do Chińskiej Republiki Ludowej przeprowadzono kontrolę dokumentacji 6 partii piwa i wydano 1 świadectwo jakości zdrowotnej.

Wydano 2 decyzje płatnicze, a łączna kwota odprowadzona do budżetu państwa z tytułu nadzoru nad importem wyniosła 155 zł.

RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) - System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach.

System RASFF stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Ma on również na celu ochronę konsumenta przed ryzykiem wystąpienia ewentualnych zachorowań.

W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach istnieją trzy typy powiadomień, które na potrzeby sieci krajowej, zgodnie z propozycją Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, definiowane są w następujący sposób:

- ✓ powiadomienie alarmowe – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF;
- ✓ powiadomienie informacyjne - oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF. Powiadomienie informacyjne może być związane z produktem, w którym wykryto poważne ryzyko, jednak znajduje się on jedynie w obrocie lokalnym, na ograniczonym terenie, nie został wprowadzony do obrotu lub nie znajduje się już w obrocie;
- ✓ powiadomienie o odrzuceniu produktu na granicy - oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 178/2002;
- ✓ powiadomienie typu NEWS oznacza powiadomienie o ryzyku związanym z żywnością, materiałem do kontaktu z żywnością lub paszą zgodnie z artykułem 50 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 i artykułem 29 rozporządzenia (WE) nr 183/2005, które pochodzi z nieformalnego źródła, zawiera niezweryfikowane informacje lub dotyczy jeszcze niezidentyfikowanego produktu

W roku 2020 do PSSE w Żywcu wpłynęło w tym systemie 38 powiadomień, w tym

- ✓ 20 powiadomień alarmowych (wszystkie dotyczyły żywności),
- ✓ 15 powiadomień informacyjnych (dotyczące żywności),
- ✓ 3 powiadomienia typu NEWS.

Zgłoszenia przesyłane były drogą elektroniczną. Po otrzymaniu powiadomienia sprawdzana była dokumentacja (w tym listy dystrybucyjne, celem ustalenia czy dany produkt znajdował się w obrocie na terenie powiatu). W ramach kontroli interwencyjnych lub kontroli bieżących planowanych i nieplanowanych pracownicy PPIS w Żywcu dokonywali sprawdzenia czy dany produkt znajduje się w obrocie w zakładach na nadzorowanym terenie. W ramach powiadomień w systemie RASFF w omawianym okresie przeprowadzono 24 kontrole, wszystkie w związku z powiadomieniami alarmowymi.

Tabela 11. Powiadomienia alarmowe i informacyjne przesłane do PPIS w Żywcu w 2020r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Orzechy i bakalie	4	1
Pieczywo i przetwory zbożowo-mączne	3	3
Wyroby ciastkarskie	1	
Owoce i przetwory	1	1
Wody źródlane i napoje bezalkoholowe	1	
Mięso i przetwory mięsne	3	7
Ryby i przetwory rybne		1
Suplementy diety, środki spożywcze dla wybranych grup	2	
Wyroby cukiernicze	1	
Tłuszcze i oleje	2	
Garmażerka	2	1
Napoje alkoholowe		1

Ponad 31% otrzymanych powiadomień w systemie RASFF dotyczyła zagrożeń chemicznych, w tym m.in.:

- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn,
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu oraz sumy WWA;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów 3MCPD;
- przekroczenia zawartości metali ciężkich;
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych pozostałości pestycydów;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu środków konserwujących;
- stwierdzenie niedopuszczonego do stosowania tlenu etylu.

Zagrożenia mikrobiologiczne dotyczące obecności bakterii chorobotwórczych w żywności stanowiły ponad 39% wszystkich powiadomień. Ponad 5% powiadomień dotyczyło zanieczyszczeń fizycznych i biologicznych. Natomiast niewłaściwe (*wprowadzające konsumentów w błąd*) znakowanie środków spożywczych stanowiło ponad 10% powiadomień, a niewłaściwe cechy organoleptyczne - ponad 7% powiadomień. Wśród wszystkich powiadomień ponad 5% dotyczyło skarg konsumenckich i niewystarczającej dokumentacji w zakresie traceability (tj. śledzenia pochodzenia produktu), które jest jednym z podstawowych wymogów w zakresie bezpieczeństwa żywności wynikającym z obowiązującego prawa unijnego.

PPIS w Żywcu w 2020r. - w ramach funkcjonowania systemu RASFF - przesłał do ŚPWIS w celu weryfikacji dokumentację dotyczącą środka spożywczego zakwalifikowanego do:

- 1) powiadomienia informacyjnego – Nr 2020.01 z dnia 19.10.2020r. Przedmiotem powiadomienia było „Mięso na kotlety z indyka, Surowy wyrób mięsny chłodzony” pobrane do badań w ramach urzędowej kontroli żywności w dniu 13.10.2020r. Produkt ten został zakwestionowany ze względu na stwierdzenie - w 1 z 5 pobranych próbek - obecności pałeczek *Salmonella spp.* w 25 g produktu. O powyższych wynikach badań poinformowano w dniu 19.10.2020r. organ nadzoru producenta oraz organ nadzoru dystrybutora;
- 2) powiadomienia informacyjnego – Nr 2020.02 z dnia 19.10.2020. Przedmiotem powiadomienia było „Mięso z indyka na kotlety” pobrane do badań w ramach urzędowej kontroli w dniu 13.10.2020r. Produkt ten został zakwestionowany ze względu na stwierdzenie w 3 z 5 pobranych próbek obecności pałeczek *Salmonella spp.* w 25 g produktu. O powyższych wynikach badań poinformowano organ nadzoru producenta.

NADZÓR NAD MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOCIĄ.

W Rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS prowadzonym przez PPIS w Żywcu w 2020r. znajdowało się 5 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 29 miejsc obrotu tymi produktami. W omawianym okresie nie przeprowadzono kontroli w ww. obiektach, natomiast pobrano do badań laboratoryjnych 7 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w obiektach: obrotu żywnością, obrotu materiałami do kontaktu z żywnością oraz zakładzie produkcyjnym. Próbkę nie zostały zakwestionowane.

NADZÓR NAD KOSMETYKAMI.

Pod nadzorem PPIS w Żywcu w 2020r. znajdowało się 7 zakładów produkujących i konfekcjonujących kosmetyki (w tym 2 znajdujące się przy wytwórniach suplementów diety) oraz 12 miejsc obrotu kosmetykami.

W miejscach produkcji i obrotu kosmetykami przeprowadzono w sumie 13 kontroli sanitarnych. Próbek kosmetyków nie pobierano.

INTERWENCJE

Ogółem do Sekcji NS/HŻŻ wpłynęły 32 interwencje, w tym 6 interwencji zgłoszonych anonimowo (telefonicznie lub e-mailem). Rozpatrzono bezpośrednio 31 interwencji, w tym 1 interwencja została rozpatrzona w zakresie posiadanych kompetencji, a następnie przekazana do terenowo właściwego Powiatowego Lekarza Weterynarii – organu nadzoru producenta. Jedno postępowanie jest nadal w toku

Wśród rozpatrywanych interwencji:

- 9 dotyczyło niewłaściwej jakości zdrowotnej zakupionych środków spożywczych (*głównie wprowadzania do obrotu żywności przeterminowanej lub z oznakami widocznych zanieczyszczeń*);
- 19 dotyczyło nieprawidłowych warunków higieniczno-sanitarnych w obiektach obrotu żywnością oraz w zakładach żywienia zbiorowego, w tym nie przestrzegania aktualnie obowiązujących obostrzeń w związku z wprowadzonym stanem epidemii;
- 3 dotyczące nieprawidłowości w zakresie prezentacji i reklamy środków spożywczych

W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego 10 interwencji uznano za zasadne, co stanowi 32,2%.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w związku z interwencjami nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 1 800,- zł. Natomiast w związku z interwencjami na niewłaściwą jakość zdrowotną środków spożywczych, pobrano do badań laboratoryjnych 8 próbek środków spożywczych - próbki nie zostały zakwestionowane.

Podsumowanie i wnioski.

Ze względu na sytuację związaną z wprowadzeniem od 20.03.2020r. na terytorium RP stanu epidemii i konieczność podejmowania przez Inspekcję Sanitarną działań mających na celu jej przeciwdziałanie i zwalczanie oraz ograniczoną obsadę PSSE w Żywcu, pracownicy Sekcji NS/HŻŻ zostali również włączeni do tych zadań. Podobna sytuacja miała miejsce również w Laboratorium Powiatowej/Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-epidemiologicznej. W związku z powyższym uległa znacznemu zmniejszeniu liczba przeprowadzonych kontroli w obiektach żywnościowo-żywnościowych jak również zmniejszono ilość zaplanowanych do pobrania próbek.

Analizując sytuację lokalną należy stwierdzić, że w stosunku do 2019r. nie uległ zmianie stan techniczny obiektów – w obu latach żadnego zakładu nie oceniono jako niezgodny, natomiast ze względu na zmniejszoną ilość przeprowadzonych kontroli brak możliwości określenia tendencji zmian stanu sanitarnego w obiektach.

Zmniejszyła się natomiast liczba próbek środków spożywczych ocenionych jako nie spełniające wymagań obowiązującego prawa żywnościowego z 2,17% w roku 2019 do 1,29%.

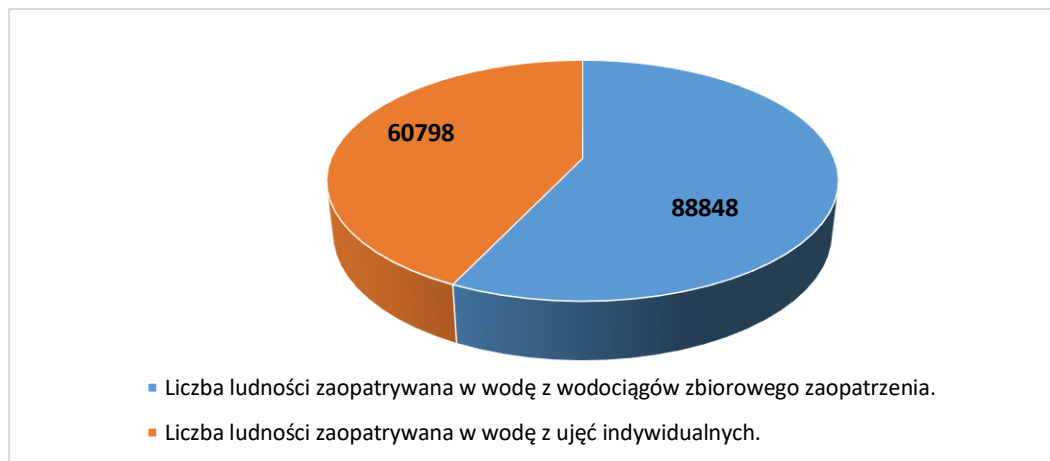
Ocena stanu sanitarnego powiatu żywieckiego w zakresie Higieny Komunalnej i Środowiska.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Mieszkańcy powiatu żywieckiego zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez:

- wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe, zakłady gospodarki komunalnej lub zarejestrowane spółki wodne,
- prywatne wodociągi, które nie posiadają zarządcy odpowiedzialnego za jakość produkowanej wody,
- studnie indywidualne.

Wykres 24. Zaopatrzenie ludności powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2020r.

W 2020r. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę zarządzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2028) dostarczały wodę do około 59,6 % mieszkańców powiatu.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2028) zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę jest zadaniem własnym gminy.

W gminach Koszarawa i Ujszoły brak jest wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W gminie Rajcza poniżej 10% mieszkańców zaopatrywanych jest przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Są również takie gminy, w których powyżej 60% mieszkańców zaopatrywanych jest w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Do gmin tych należą:

- Gilowice, Radziechowy -Wieprz i Węgierska Górka – powyższej 60 % mieszkańców;

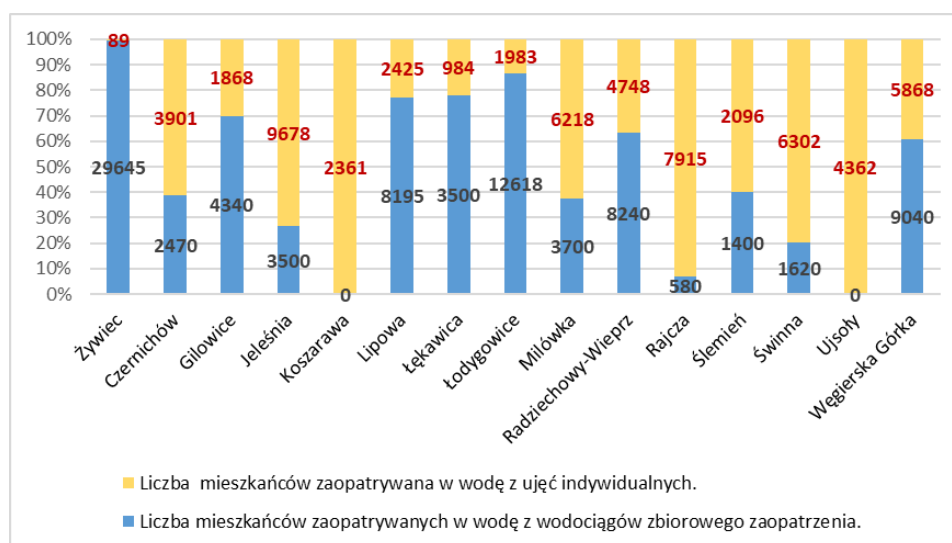

- Lipowa i Łękawica – powyżej 70 % mieszkańców;
- Łodygowice - powyżej 80 % mieszkańców;
- Żywiec - prawie 100% mieszkańców.

Tabela 12. Liczba mieszkańców poszczególnych gmin w % zaopatrywana w wodę z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2020r.

Gminy Powiatu Żywieckiego	% mieszkańców gminy zaopatrywanych w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę
Żywiec	99,7
Czernichów	38,8
Gilowice	69,9
Jeleśnia	26,6
Koszarawa	0,0
Lipowa	77,2
Łękawica	78,1
Łodygowice	86,4
Milówka	37,3
Radziechowy-Wieprz	63,4
Rajcza	6,8
Ślemień	40,0
Świnna	20,4
Ujsoły	0,0
Węgierska Górka	60,6

Wykres 25. Zaopatrzenie mieszkańców gmin powiatu żywieckiego w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w 2020r.

W 2020r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu było 27 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym:

- produkujących $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 15
- produkujących od 101 do $1000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody – 11
- produkujących od 1001 do $10000 \text{ m}^3/\text{d}$ wody - 1

Wodociągi te rozprowadziły około $10\,630 \text{ m}^3/\text{d}$ wody do spożycia. Jakość wody dostarczana przez te wodociągi była na bieżąco monitorowana w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców tych wodociągów oraz w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Żywcu.

W 2020r. skontrolowano jakość wody we wszystkich 27 wodociągach. W ramach nadzoru sanitarnego pobrano do badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych z ww. wodociągów 146 próbek wody.

Jakość wody w 137 próbkach spełniała wymagania określone w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi. Zakwestionowano jakość wody w 9 próbkach (co stanowi, 6,6%), ze względu na wysoką mętność oraz przekroczoną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

Natomiast dysponenci tych wodociągów w ramach realizowanej kontroli wewnętrznej przeprowadzili badania 172 próbek wody, z czego zakwestionowano jakość wody w 1 próbce. A zatem w sumie z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przebadanych zostało 318 próbek wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że jakość wody w 308 próbkach spełniała wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r poz. 2294) i była przydatna do spożycia przez ludzi.

Ogółem zakwestionowano jakość wody w 10 próbkach, tj. 3,14% zbadanych (pobranych w ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej) - ze względu na przekroczony parametr fizyko-chemiczny, tj. wysoką mętność oraz przekroczony parametr mikrobiologiczny tj. ponadnormatywną ogólną liczbę mikroorganizmów w temp. 22°C po 72h.

Kwestionowane próbki dotyczyły następujących wodociągów:

1) Wodociąg sieciowy Czernichów II (2 próbki):

- ✓ próbki wody pobrane w budynku mieszkalnym w Czernichowie – stwierdzono wysoką mętność - 2,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*) oraz przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów $>300 \text{ jtk}/1\text{ml}$ (*zalecana wartość w kranie u konsumenta - do 200 jtk/1ml*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

2) Wodociąg sieciowy Jeleśnia Dolna (1 próbka):

- ✓ próbka wody pobrana w Zespole Szkół Nr 2 w Jeleśni, ul. Żywiecka 17 - stwierdzono wysoką mętność - 1,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

3) Wodociąg sieciowy Gminy Węgierska Górka (1 próbka):

- ✓ próbka wody pobrana w Szkole Podstawowej w Ciścu, ul. Szkolna 6 - stwierdzono wysoką mętność - 2,9 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

4) Wodociąg sieciowy Gilowice (2 próbki):

- ✓ próbka wody pobrana w zbiorniku wody uzdatnionej w Rychwałdzie, ul. Beskidzka - stwierdzono wysoką mętność - 1,3 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.
- ✓ próbka wody pobrana na SUW Gilowice, ul. Leśna - stwierdzono wysoką mętność - 1,3 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

6) Wodociąg sieciowy Łękawica (1 próbka):

- ✓ próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Okrajniku – stwierdzono wysoką mętność - 1,4 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

7) Wodociąg sieciowy Sopotnia Wielka (2 próbki):

- ✓ próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Sopotni Wielkiej – stwierdzono wysoką mętność - 3,2 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia;
- ✓ próbka wody pobrana na SUW Sopotnia Wielka - stwierdzono wysoką mętność - 1,8 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia,

8) Wodociąg sieciowy Lipowa Poddzielec – (1 próbka):

- ✓ próbka wody pobrana w budynku mieszkalnym w Lipowej – stwierdzono wysoką mętność - 1,6 NTU (*zalecany zakres wartości do 1,0 NTU*), wobec czego woda była okresowo warunkowo przydatna do spożycia.

W każdym przypadku stwierdzone przekroczenia trwały krótko. Dysponenci wodociągów podejmowali natychmiastowe działania naprawcze które polegały m.in. na czyszczeniu filtrów oraz dezynfekcji urządzeń do uzdatniania i dystrybucji wody. Na skutek podjętych działań jakość wody ulegała poprawie, co potwierdzały pozytywne wyniki kontrolnych badań wody.

Wykres 26. Liczba próbek wody pobranych do badań laboratoryjnych na poszczególnych wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę w 2020r.

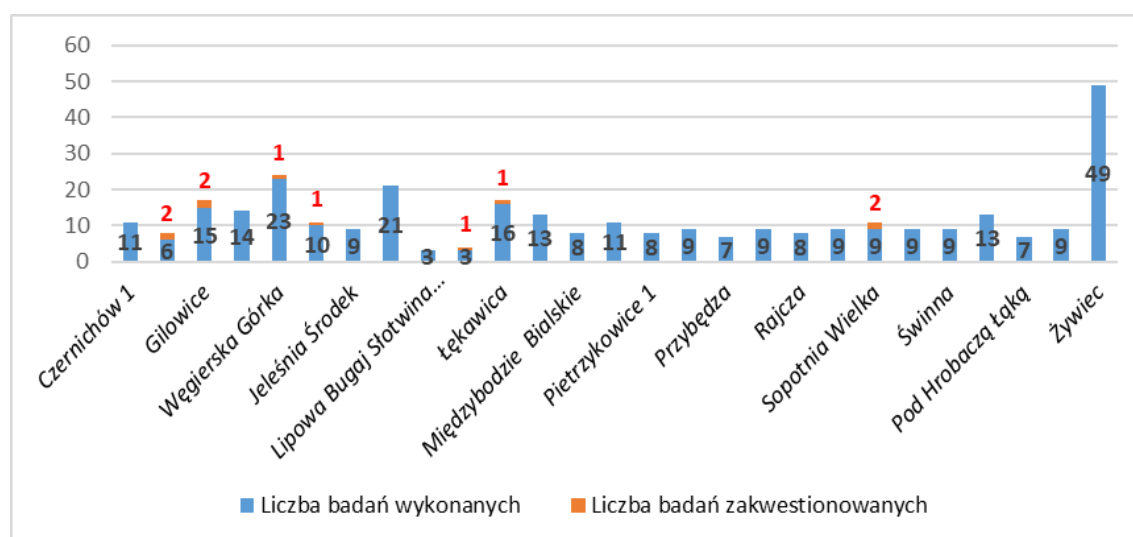

Tabela 13. Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu żywieckiego w 2020r.

L p	Nazwa wodociągu	Zarządca wodociągu	Adres zarządcy		Liczba zaopatrywanej ludności	Produkcja wody m ³ /d
1	Żywiec	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Żywiec	Bracka 66	29 645	5 782,1
2	Węgierska Górka	Beskid EKO SYSTEM Sp. z o. o	Cięcina	Graniczna 1	9 040	510,0
3	Czernichów 1	Spółka Wodociągowa Czernichów	Czernichów	Strażacka 6	420	30,0
4	Gilowice	Gminny Zakład Usług Wodnych w Gilowicach	Gilowice	Krakowska 40	4 340	360,0
5	Jeleśnia Dolna	Spółka Wodociągowa „Jeleśnia Dolna”	Jeleśnia	Starowiejska 69	1 400	96,0
6	Sopotnia Wielka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jeleśni	Jeleśnia	Plebańska 5	1 600	188,0
7	Jeleśnia Środek	Spółka Wodna „Jeleśnia Środek”	Jeleśnia	Jana Kazimierza 92	500	80,0
8	Lipowa Podzielec	Spółka Wodociągowa „Lipowa Podzielec”	Lipowa	Jana Pawła II 84	400	26,0
9	Lipowa	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	6 795	880,0
10	Lipowa Bugaj Słotwina Wandzle	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej	Lipowa	Wiejska 44	350	7,0
11	Łękawica	Zakład Usług Komunalnych	Łękawica	Żywiecka 23	3 500	250,0
12	Łodygowice	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	10 630	620,0
13	Pietrzykowice I	Eco Team Service Sp. z o. o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	763	41,0
14	Pietrzykowice II	Eco Team Service Sp. z o.o.	Łodygowice	Piłsudskiego 75	1 225	68,0
15	Międzybrodzie Bialskie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	450	85,0
16	Międzybrodzie Żywieckie	Zakład Usługowo-Produkcyjny Gospodarki Wodno-Ściekowej Isepnica	Międzybrodzie Bialskie	Energetyków 2	1 100	316,9
17	Pod Hrobaczą Łąką	Spółka Wodno-Wodociągowa "Pod Hrobaczą Łąką"	Międzybrodzie Bialskie	Alojzego Koniora 23	400	60,0
18	Milówka	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Milówce	Milówka	Jana Kazimierza 123	3 700	160,0
19	Przybędza	Spółka Wodno - Ściekowa w Przybędzy	Przybędza	3-Maja 75	800	63,0
20	Radziechowy	Spółka Wodno - Ściekowa w Radziechowach	Radziechowy	Św. Marcina 23	3 800	300,0
21	Rajcza	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	240	20,0
22	Zwardoń	Zakład Usług Komunalnych w Rajczy	Rajcza	Górska 1	340	40,0
23	Słotwina	Spółka Wodociągowa w Słotwinie	Słotwina	Rudzika 8	650	95,0
24	Ślemień	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. Ślemień	Ślemień	Za rzeką 5	1 400	40,0
25	Czernichów 2	Spółka Wodna nr 1 w Czernichowie	Tresna	Żywiecka 2	100	12,0
26	Wieprz	Spółka Wodno - Ściekowa w Wieprzu	Wieprz	Żywiecka 355	3 640	270,0
27	Świnna	Urząd Gminy Świnna	Świnna	Wspólna 13	1 620	230,0
Razem					88 848	10 630

W roku 2020 skontrolowano 2 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeprowadzając 2 kontrole sanitarne. W ich trakcie oprócz stanu sanitarno - technicznego przeanalizowano prawidłowość realizacji harmonogramów badań w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe. Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych wodociągów oceniono jako dobry.

INNE PODMIOTY ZAOPATRUJĄCE W WODĘ

Obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) określa także wymagania dla wody pobieranej z indywidualnych ujęć wody zaopatrujących co najmniej 50 osób lub dostarczających co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę oraz bez względu na ilość dostarczanej wody, jeżeli woda ta służyła do działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

W 2020r. skontrolowano jakość wody w 9 z 221 (co stanowi ponad 4%) wodociągów obiektów użyteczności publicznej, tj.: szkół, przedszkoli, ośrodków wczasowych, które ujmują wodę z indywidualnych ujęć wody. W obiektach tych przedstawiciele PPIS w Żywcu w ramach nadzoru sanitarnego pobrali do badania 9 próbek wody, a ich dysponenti w ramach kontroli wewnętrznej 75 próbek.

W sumie w ciągu 2020r. zakwestionowano jakość wody w 11 próbkach, tj. 13% , z czego:

- w 1 próbce (tj. 11,1%) pobranej w ramach nadzoru sanitarnego - określono warunkową przydatność ze względu na przekroczony parametr mętności.

Stwierdzone przekroczenie miało charakter incydentalny i krótkotrwały, gdyż zarządca obiektu podjął natychmiastowe działania naprawcze. W wyniku podjętych działań jakość wody w obiekcie uległa poprawie, co potwierdził pozytywny wynik przeprowadzonego kontrolnego badania wody.

- w 10 próbkach (tj. 13,3%) pobranych przez dysponentów w ramach kontroli wewnętrznej, w stosunku do których orzeczono warunkową przydatność wody do spożycia ze względu na podwyższoną mętność.

W związku z tym na koniec 2020r. wszystkie skontrolowane wodociągi tej grupy produkowały wodę dobrej jakości.

Z § 7 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) wynika konieczność ustalania harmonogramu pobierania próbek wody do badań w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, tak aby terminy badania były równomiernie rozłożone w czasie. W/w obowiązek dotyczy zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, jak i podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Ponadto realizacja badań w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem jest jednym z elementów na podstawie którego organy PIS wydają okresowe i obszarowe oceny jakości wody (§ 22 i § 23 rozporządzenia).

UJĘCIA POWIERZCHNIOWE.

Wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia określa rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. z 2019r. poz.1747).

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2020r. znajdowało się 27 ujęć wód powierzchniowych, z których woda ujmowana była do celów wodociągowych. W sumie skontrolowano jakość wody w 21 ujęciach. W ramach nadzoru sanitarnego przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu skontrolowali jakość wody w 17 ujęciach powierzchniowych pobierając 17 próbek do badań laboratoryjnych. Natomiast dysponenci wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej dokonali oceny jakości wody w 21 ujęciach.

Badana woda odpowiadała następującym kategoriom:

- 1 ujęcie kategorii A1;
- 17 ujęć kategorii A2;
- 3 ujęcia kategorii A3.

W omawianym okresie jakość wody w ujęciach powierzchniowych nie uległa pogorszeniu w stosunku do 2019r. W 3 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom kategorii A3 w obu latach. Zgodnie z § 2 w/w rozporządzenia ustalone zostały trzy kategorie jakości wody, w zależności od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane standardowym procesom uzdatniania, w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- ✓ kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- ✓ kategoria A2 - woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- ✓ kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Na podstawie przeprowadzonych badań oceniono, że w 10 ujęciach woda odpowiadała wymaganiom żądanej kategorii czystości wód powierzchniowych (*co stanowi 48% skontrolowanych ujęć*).

Były to:

- 1) Potok Leśnianka w Leśnej – ujęcie wodociągu zakładowego Browar Żywiec – kat. A3;
- 2) Rzeka Koszarawa w Żywcu – ujęcie wodociągu sieciowego Żywiec – kat. A2;
- 3) Potok Cięcinka w Cięcynie – ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2;
- 4) Dopływ Pot. Kalonka w Słotwinie - ujęcie wodociągu sieciowego Słotwina – kat. A2;
- 5) Potok Romanka w Żabnicy - ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2;
- 6) Potok Bystra w Kamesznicy - ujęcie wodociągu sieciowego Węgierska Górka – kat. A2;

- 7) Potok Roztoka w Zwardoniu - ujęcie wodociągu sieciowego Zwardoń – kat. A2;
- 8) Potok Frydziowski w Ślemieniu - ujęcie wodociągu sieciowego Ślemień – kat. A2;
- 9) Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej – kat. A3;
- 10) Potok Malinowski w Lipowej - ujęcie wodociągu sieciowego Lipowa – kat. A2;

W minionym roku w 11 ujęciach oceniono wodę jako nie spełniającą wymagań żądanej kategorii, w tym:

- ✓ 9 ujęć ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów mikrobiologicznych,
- ✓ 2 ujęcia ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych.

Były to:

1. **Potok Kocierzanka w Łękawicy** – ujęcie pow. wodociągu sieciowego Łękawica. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
2. **Potok Wieśnik w Radziechowach** – ujęcie wodociągu sieciowego Radziechowy. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli*);
3. **Potok Przybędza w Przybędzy** – ujęcie wodociągu sieciowego Przybędza. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
4. **Potok Łękawka Mała w Gilowicach** – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli i Enterokoki*);
5. **Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej** – ujęcie wodociągu sieciowego Sopotnia Wielka. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli*);
6. **Potok Czarny w Lalikach** – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Zwardoń. Wymagana kategoria A1, oceniono fizyko-chemicznie jako A2 (*podwyższony mangan i fenole*), oraz mikrobiologicznie również jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
7. **Dopływ Potoku Łękawka Mała w Gilowicach** – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
8. **Potok Bartoszowiec w Łodygowicach** – ujęcie nr 1 wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli i Enterokoki*);
9. **Dopływ Potoku Roztoka w Czernichowie** – ujęcie wodociągu sieciowego nr 2 Czernichów. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);
10. **Potok Kalonka w Łodygowicach** – ujęcie nr 2 wodociągu sieciowego Łodygowice. Wymagana kategoria A1, oceniono mikrobiologicznie jako A3 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Escherichia coli, Enterokoki*);

11. Potok Skotniczyk w Gilowicach- ujęcie nr 3 wodociągu sieciowego Gilowice. Wymagana kategoria A1, oceniono fizykochemicznie jako A2 (*podwyższone fenole*) oraz mikrobiologicznie również jako A2 (*przekroczona liczba bakterii grupy coli, Enterokoki*).

Tabela 14. Ocena jakości wody w ujęciach powierzchniowych w 2020r.

	Nazwa ciekę wodnego.	Ocena jakości wody			Wymagana kategoria	Ocena
		Liczba próbek	Fch	Mb		
1	Potok Leśnianka w Leśnej	2	2xA1	2xA2;	A3	spełnia
2	Rzeka Koszarawa w Żywcu	5	5xA1	4xA2	A2	spełnia
3	Potok Cięcinka w Cięcinnie	2	2xA1	1 xA1 1xA2	A2	spełnia
4	Potok Kocierzanka w Łękawicy	2	2xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
5	Potok Wieśnik w Radziechowach	2	2xA1	1xA1; 1xA2	A1	nie spełnia
6	Potok Przybędza w Przybędzy	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
7	Potok Łękawka Mała - ujęcie nr 1 w Gilowicach	2	2xA1	1xA2 i 1xA3	A1	nie spełnia
8	Dopływ Pot. Kalonka w Słotwinie	2	2xA1	1xA1 1xA2	A2	spełnia
9	Potok Romanka w Żabnicy	2	2xA1	1xA1 1xA2	A2	spełnia
10	Potok Bystra w Kamesznicy	1	1xA1,	1xA2	A2	spełnia
11	Potok Pierlaków w Sopotni Wielkiej	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
12	Potok Roztoka w Zwardoniu	2	1xA1, 1xA2	2xA2	A2	spełnia
13	Potok Czarny w Lalikach	2	1xA1 1xA2	2xA2	A1	nie spełnia
14	Dopływ Potoku Łękawka Mała - ujęcie nr 2 w Gilowicach	2	2xA1	1xA2 i 1xA3	A1	nie spełnia
15	Potok Stachurski w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
16	Potok Bez Nazwy w Tresnej Małej	0			A1	ujęcie nieczynne
17	Potok Kamienny w Ślemieniu	0			A1	nie badano
18	Jezioro Żywieckie w Zarzeczcu	0			A1	nie badano
19	Potok Frydziowski w Ślemieniu	1	1xA1	1xA1	A2	spełnia
20	Potok Glinne w Korbielowie	0			A1	nie badano
21	Potok Bartoszowiec w Łodygowicach	2	2xA1	1xA1 1xA2	A1	nie spełnia
22	Zbiornik Tresna (Jezioro Żywieckie) w Tresnej Małej	2	2xA1	2xA2	A3	spełnia

23	Dopływ potoku Roztoka w Czernichowie	2	2xA1	2xA2	A1	nie spełnia
24	Potok Kalonka w Łodygowicach	2	2xA1	1xA2 1xA3	A1	nie spełnia
25	Potok Malinowski w Lipowej	2	1xA1 1xA2	2xA2	A2	spełnia
26	Potok Buczynka w Korbielowie				A1	nie badano
27	Potok Skotniczyk – ujęcie nr 3 w Gilowicach	2	1xA1 1xA2	2xA2	A1	nie spełnia

Głównymi przyczynami kwestionowania wody ze względów mikrobiologicznych były przekroczona liczba bakterii grupy coli i coli typu kałowego oraz paciorkowców kałowych w 100 ml wody, natomiast pod względem fizyko-chemicznym – podwyższone fenole i mangan. Nie przeprowadzono badań laboratoryjnych z 6 ujęć powierzchniowych wodociągów obiektów, ponieważ obiekty działają okresowo.

UJĘCIA PODZIEMNE

W 2020r. ocena jakości wody w ujęciach podziemnych dokonywana była w oparciu o wymagania określone w obowiązującym Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W omawianym okresie w ewidencji PSSE w Żywcu znajdowało się 213 ujęć podziemnych. Skontrolowano pod względem sanitarno – technicznym 23 ujęcia wodociągów sieciowych, a jakość wody pobranej bezpośrednio z ujęcia oceniono na podstawie 11 próbek wody pobranych przez przedstawicieli PPIS w Żywcu i 12 próbek pobranych przez dysponentów wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej (badano parametry monitoringu grupy A). Badania PIS wykazały dobrą jakość wody w 5-ciu ujęciach, a w 6-u próbkach stwierdzono zanieczyszczenia mikrobiologiczne. Natomiast na podstawie badań przeprowadzonych przez dysponentów wodociągów w 1 próbce stwierdzono dobrą jakość wody, a w 11 - zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

W sumie przebadane zostały 23 próbki wody, z których 17 (tj. blisko 74%) zostało zakwestionowanych pod względem mikrobiologicznym.

Na podstawie badań przeprowadzonych zarówno w ramach urzędowej kontroli, jak i w ramach kontroli wewnętrznej w 5 ujęciach podziemnych, tj.

- ✓ wodociągu Gminy Węgierska Górka – ujęcie ul. Kościuszki;
- ✓ wodociągu Przybęda ;
- ✓ wodociągu Jeleśnia Dolna;
- ✓ wodociągu Jeleśnia Środek;
- ✓ wodociągu Pietrzykowice II

woda w stanie surowym była przydatna do spożycia przed uzdatnianiem (stosowane jest uzdatnianie mikrobiologiczne).

W pozostałych 6 ujęciach woda ma bardzo zmienne parametry mikrobiologiczne (zalecono zwrócić szczególną uwagę na dezynfekcję wody).

KĄPIELISKA

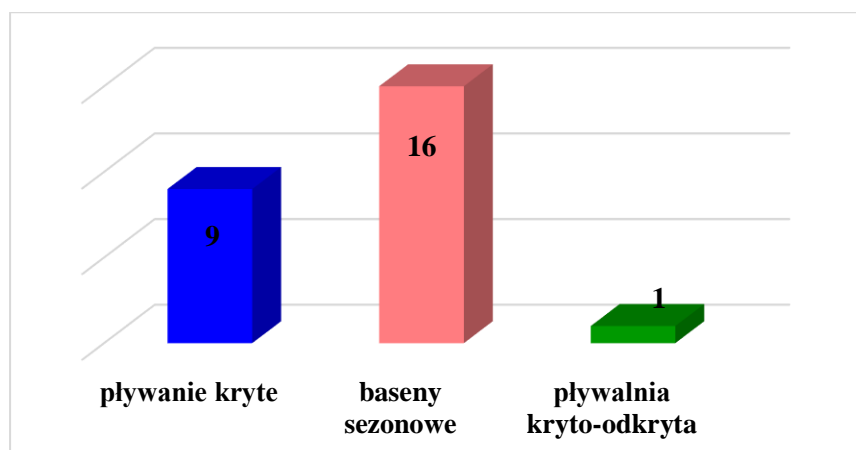
W 2020r. w ewidencji tut. Stacji nie było kąpielisk zorganizowanych, prowizorycznych oraz miejsc tradycyjnie wykorzystywanych do kąpieli.

BASENY KĄPIELOWE

W omawianym roku nadzorem PSSE w Żywcu objętych było 26 pływalni, w tym:

- 9 krytych całorocznych, tj. Pływalnia Miejska zlokalizowana w Żywcu oraz 8 basenów zlokalizowanych na terenie wsi w obiektach świadczących usługi turystyczne;
- 16 odkrytych sezonowych, tj. 12 basenów kąpielowych zlokalizowanych na terenie obiektów wczasowych, 3 baseny usytuowane przy placówkach szkolnych i 1 basen kąpielowy znajdujący się na terenie rekreacyjnym;
- 1 pływalnia kryto-odkryta, tj. Aqua Park w Leśnej.

Wykres 27. Liczba pływalni na terenie powiatu żywieckiego w 2020r.

Skontrolowano 2 baseny działające przez cały rok oraz 2 baseny sezonowe.

W sumie w obiektach tych przeprowadzono 5 kontroli, z czego:

- 2 kontrole basenów całorocznych;
- 3 kontrole basenów sezonowych;

Za usterki natury sanitarnej nałożony został 1 mandat karny na kwotę 300 zł, a na stwierdzone usterki sanitarno-techniczne wydano 1 decyzję administracyjną z wyznaczonym terminem usunięcia nieprawidłowości.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli 1 basen odkryty oceniony został jako zły pod względem sanitarno-technicznym.

Zgodnie z harmonogramem poboru próbek Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na czynnych basenach kąpielowych pobierał do badań próbki wody z systemu cyrkulacji, z niecek basenowych i natrysków przy basenie.

Na bieżąco w przypadku nieznacznych przekroczeń wskaźników mikrobiologicznych i fizykochemicznych informowano właścicieli obiektów celem podjęcia działań naprawczych mających na celu przywrócenie dobrej jakości wody.

Również zarządzający pływalniami, w ramach realizowanego harmonogramu badań, na bieżąco przesyłali do PPIS w Żywcu sprawozdania z badań wody basenowej wykonane w zakresie kontroli wewnętrznej.

Z w/w pływalni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu pobrali do badań laboratoryjnych ogółem 32 próbki wody, z czego 18 (tj. 56,2%) ocenionych zostało jako nieprzydatna do kąpieli, w tym:

- ✓ 1 pod względem fizykochemicznym i mikrobiologicznym;
- ✓ 17 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanymi parametrami były: mętność, chlor wolny, chlor związany, chloroform i utlenialność.

W ramach kontroli wewnętrznej dysponenci pływalni przekazali do badań 182 próbki, z czego w 50 (tj. 27,5%) próbkach oceniono wodę jako nieprzydatną do kąpieli, w tym:

- ✓ 7 pod względem mikrobiologicznym;
- ✓ 2 pod względem mikrobiologicznym i fizykochemicznym;
- ✓ 41 ze względu na odchylenia wyłącznie parametrów fizykochemicznych.

Najczęściej kwestionowanym parametrem mikrobiologicznym była ponadnormatywna ogólna liczba mikroorganizmów, natomiast z parametrów fizykochemicznych kwestionowane były: chlor związany, chlor wolny i mętność. W pozostałych 132 próbkach wodę oceniono jako przydatną do kąpieli.

Na skutek stwierdzonych przekroczeń zarządcy obiektów podejmowali działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody w basenach.

Ocena jakości wody dokonywana była w oparciu o wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. poz. 2016).

Nadzór nad obiektami użyteczności publicznej.

W 2020r. pod nadzorem PSSE w Żywcu znajdowało się 733 obiektów użyteczności publicznej.

Skontrolowano 70 obiektów, w tym 1 środek transportu do przewozu zwłok i szczątków (*co stanowi 9,5 %*), przeprowadzając w sumie 78 kontroli sanitarnych. Ponadto w obiektach użyteczności publicznej przeprowadzono 46 wizji w zakresie wywiązywania się z obowiązków wynikających z Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

Wydano 17 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję unieruchamiającą obiekt oraz 8 decyzji nakazujących zapewnić dobry stan sanitarno-techniczny obiektów.

Decyzja unieruchamiająca z rygorem natychmiastowej wykonalności została wydana w związku ze stwierdzonymi licznymi nieprawidłowościami stwarzającymi bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi na terenie pola biwakowego (w zakresie: pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, doprowadzenia bieżącej wody, gromadzenia odpadów stałych oraz odprowadzania ścieków komunalnych).

Za usterki natury sanitarnej nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 2 200 zł. Ponadto w związku z nie wykonaniem w terminie obowiązków nałożonych decyzją PPIS w Żywcu wystosowano 2 upomnienia.

Tabela 14. Działania kontrolno-represyjne w obiektach użyteczności publicznej w latach 2019-2020.

Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrol.	%	Obiekty uznane za złe	%	Liczba przepr. kontroli	Liczba decyzji admin.	Liczba upomnień	Liczba mandatów	Na kwotę
2020	733	70	9,5	9	12,8	78	17	2	7	2 200
2019	730	250	34,2	14	5,6	273	29	5	7	1 100

Pomimo znacznie mniejszej liczby skontrolowanych obiektów w stosunku do roku poprzedzającego, w 2020r. zwiększyła się liczba obiektów, które na koniec roku ocenione zostały jako złe ze względu na stan sanitarno-techniczny (z 5,6 % w 2019r. do ponad 12%).

W 2020r. do obiektów o złym stanie sanitarno-technicznym zakwalifikowano:

- pływalnię odkrytą;
- 3 inne obiekty, w których są świadczone usługi turystyczne;
- zakład fryzjerski;
- 3 obiekty kulturalno-widowiskowe;
- pralnię.

Ponadto w ramach prowadzonych działań ustawowych wydano:

- 9 decyzji dotyczących ekshumacji zwłok,
- 20 postanowień, w tym m.in: 18 wyrażających zgodę na sprowadzenie zwłok z zagranicy.

Nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą.

Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska sprawowała w obiektach prowadzących działalność leczniczą nadzór nad warunkami udzielania świadczeń zdrowotnych pod kątem spełnienia przez nie wymagań względem pomieszczeń i urządzeń w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. poz. 595) oraz w zakresie postępowania z odpadami medycznymi na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz. U. poz. 1975).

POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI KOMUNALNYMI I MEDYCZNYMI.

W 2020r., w trakcie kontroli przeprowadzonej w ognisku SARS-CoV-2 w jednym z zakładów opiekuńczo-leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie magazynowania odpadów medycznych i komunalnych. Kontrola wykazała, że wytwarzane odpady medyczne były składowane poza urządzeniem chłodniczym i magazynowane w nadmiernych ilościach bez właściwego oznakowania - brak kodu odpadu, regionu, nr księgi rejestrowej, daty otwarcia i zamknięcia. W związku z powyższym na w/w podmiot leczniczy nałożono mandat karny oraz wydano decyzję nakazującą zapewnić prawidłowe postępowanie z odpadami medycznymi poprzez ich natychmiastowe unieszkodliwienie. Kontrola sprawdzająca wykazała, że właściciel podmiotu prowadzącego działalność leczniczą zapewnił postępowanie z odpadami w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami.

W pozostałych skontrolowanych obiektach gospodarka odpadami medycznymi prowadzona była w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników i pacjentów, zgodnie z opracowanymi procedurami.

Kontrolowane podmioty lecznicze wytwarzały odpady medyczne zakaźne o kodzie 180103 i odpady medyczne o kodzie 180104. Odpady medyczne powstające w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych zbierane były w sposób selektywny w miejscu ich powstawania, a sposób gromadzenia odpadów na stanowisku pracy oraz czas przechowywania odpadów był zgodny z obowiązującymi przepisami. Odpady medyczne gromadzono w pojemnikach jednorazowego użycia oraz w workach jednorazowych umieszczonych w pojemnikach wielokrotnego użycia z właściwym oznakowaniem zawierającym kod odpadu, region, nr księgi rejestrowej, datę otwarcia i zamknięcia. Transport wewnętrzny odpadów medycznych do urządzenia chłodniczego prawidłowy. Wszystkie podmioty lecznicze posiadały zawarte umowy na odbiór odpadów medycznych podpisane ze specjalistycznymi firmami, karty przekazania odpadów oraz dokumenty potwierdzające unieszkodliwienie zakaźnych odpadów medycznych, a częstotliwość przekazywania odpadów do unieszkodliwienia była zgodna z obowiązującymi przepisami.

Odpady komunalne na zewnątrz placówek leczniczych gromadzone były w kontenerach ustawionych w wydzielonym, zadaszonym i utwardzonym miejscu. Sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych był zgodny z obowiązującymi przepisami.

INTERWENCJE

W 2020 roku do Sekcji Higieny Komunalnej i Środowiska PSSE w Żywcu wniesiono ogółem 30 interwencji, z których:

- ✓ 1 została wycofana przez interweniującego;
- ✓ 18 zostało w całości rozpatrzonych przez PPIS w Żywcu (12 uznano za zasadne, 6 – niezasadnych);
- ✓ 11 interwencji w całości przekazano innym organom do załatwienia zgodnie z kompetencjami (w tym 2 po wstępnym rozpoznaniu);

W trakcie prowadzonych postępowań wyjaśniających przeprowadzono 23 kontrole, dokonano 11 wizji w związku z przestrzeganiem obostrzeń higienicznych związanych ze stanem epidemii

w Polsce oraz wydano 6 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Za usterki natury sanitarnej nałożono 6 mandatów karnych na kwotę 1 900 zł.

Wniesione i rozpatrzone interwencje dotyczyły:

- ✓ w 1 przypadku – niewłaściwego stanu sanitarnego mieszkania w kamienicy i związanych z tym uciążliwości;
- ✓ w 5 przypadkach - niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- ✓ w 1 przypadku – uciążliwości powodowanych przez nieprawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi;
- ✓ w 4 przypadkach – nieprzestrzegania przepisów przeciwepidemicznych;
- ✓ w 1 przypadku – złego stanu sanitarno-technicznego siłowni;
- ✓ w 1 przypadku – złego stanu sanitarno-technicznego w salonie fryzjerskim;
- ✓ w 1 przypadku – złego stanu sanitarno-technicznego basenu kąpielowego;
- ✓ w 1 przypadku – złego stanu sanitarno-technicznego toalet publicznych;
- ✓ w 3 przypadkach – zanieczyszczenia ujęć (studni) wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

Podsumowanie i wnioski.

W 2020r., w związku z ogłoszeniem stanu epidemii na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i realizowaniem działań związanych z COVID-19, ilość skontrolowanych obiektów była mniejsza w stosunku zaplanowanych. Ponadto przedsiębiorcy, w związku z wprowadzonymi obostrzeniami, okresowo zaprzestawali prowadzenia działalności m.in. usług hotelarskich, fryzjerskich i kosmetycznych oraz innych.

Kontrole w znacznej części przeprowadzane były w związku ze zgłaszanymi interwencjami na warunki sanitarne w obiektach oraz w związku z nie przestrzeganiem obostrzeń higienicznych związanych z wprowadzonym stanem epidemii.

Niemniej jednak stan sanitarny miasta Żywca oraz gmin Powiatu Żywieckiego ulega systematycznej poprawie poprzez modernizowanie dróg, budowanie chodników dla pieszych, ścieżek rowerowych, budowę i urządzenie placów zabaw dla dzieci oraz rewitalizację centrów miejscowości.

Obserwowana poprawa jest wprost proporcjonalna do rozwoju sektora prywatnego gospodarki. Ma to swoje uzasadnienie w istnieniu ogromnej konkurencji na rynku wszelkich usług, która pozytywnie wpływa na ciągle podnoszenie standardu świadczonych usług.

Wiele podmiotów gospodarczych w ramach własnych remontów dąży do poprawy funkcjonalności pomieszczeń, zmiany wystroju wnętrz, wyposaża swoje obiekty w nowoczesne, dobrej jakości materiały, sprzęty i urządzenia.

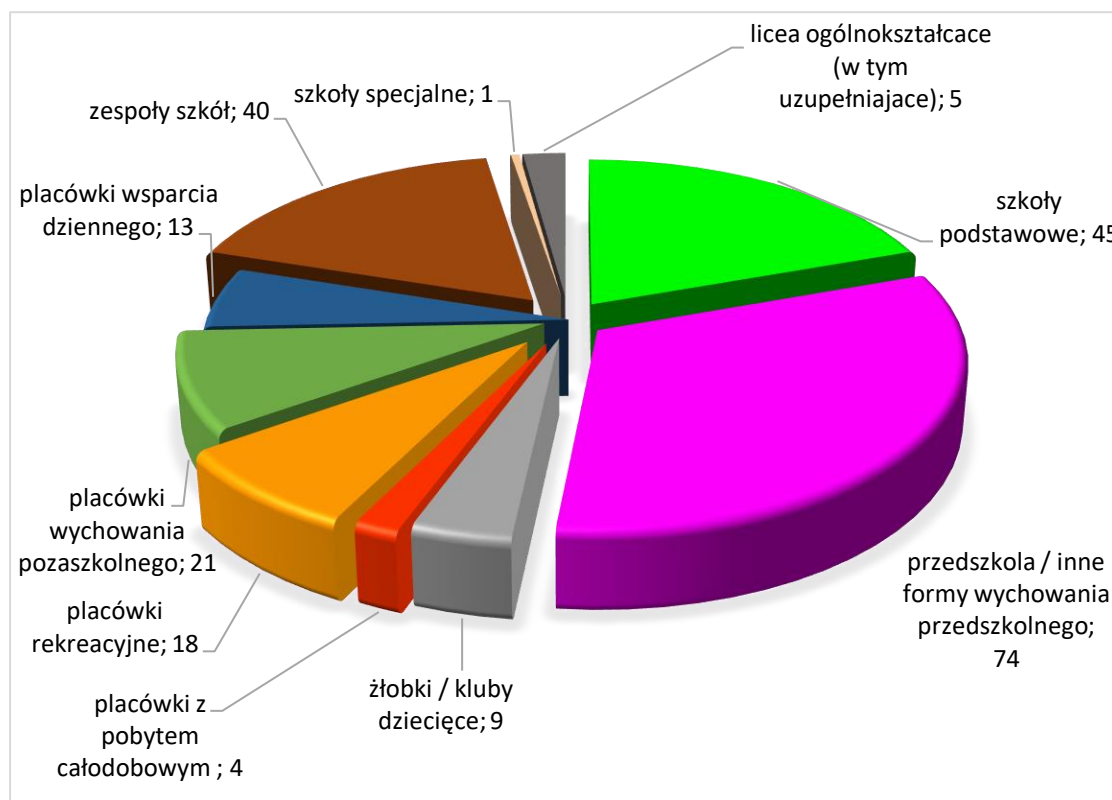
Warunki sanitarne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2020r. na terenie powiatu żywieckiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 659 placówek oświatowo wychowawczych, z czego 230 to obiekty stałe, natomiast 429 to placówki sezonowe (turnusy wypoczynkowe).

Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze objęte nadzorem w 2020r.

Rodzaje placówek	Liczba placówek	Liczba kontroli	Uwagi
stałych	230	45	
sezonowych	429	39	
uczelni wyższych	0	0	

Wykres 28. Placówki stałe objęte nadzorem PPIS w Żywcu w 2020r

W ramach prowadzonego nadzoru skontrolowano łącznie 18 placówek stałych, w których przebywało 1 790 dzieci i młodzieży, co stanowi 7,8 % placówek nauczania i wychowania będących w ewidencji PSSE w Żywcu, oraz 38 turnusy wypoczynku dzieci i młodzieży, co stanowi blisko 8,9 % wszystkich zgłoszonych w bazie MEN na terenie powiatu żywieckiego, w których z wypoczynku korzystało 1367 uczestników.

W sumie w 2020r. przeprowadzono 84 kontrole, z czego 45 kontroli w placówkach stałych, natomiast 39 kontroli - w sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, żłobki/kluby dziecięce, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, placówki z pobytem całodobowym, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego oraz placówki rekreacyjne takie jak np. domy wczasów dziecięcych, schroniska młodzieżowe.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku była ocena warunków sanitarno-technicznych obiektów oraz terenów rekreacyjnych, w tym:

- 1) zapewnienia czystości i porządku,
- 2) infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- 3) warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież,
- 4) dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
- 5) sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy,
- 6) higieny procesu nauczania,
- 7) dożywiania dzieci i młodzieży,
- 8) zapewnienia uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,
- 9) warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
- 10) ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w placówkach stałych nie stwierdzono złego stanu higieniczno - sanitarnego i technicznego.

Kontrole placówek wypoczynku wykazały, że w 2 nie zapewniono właściwych warunków sanitarno-higienicznych, co stanowi 5,3 % skontrolowanych turnusów.

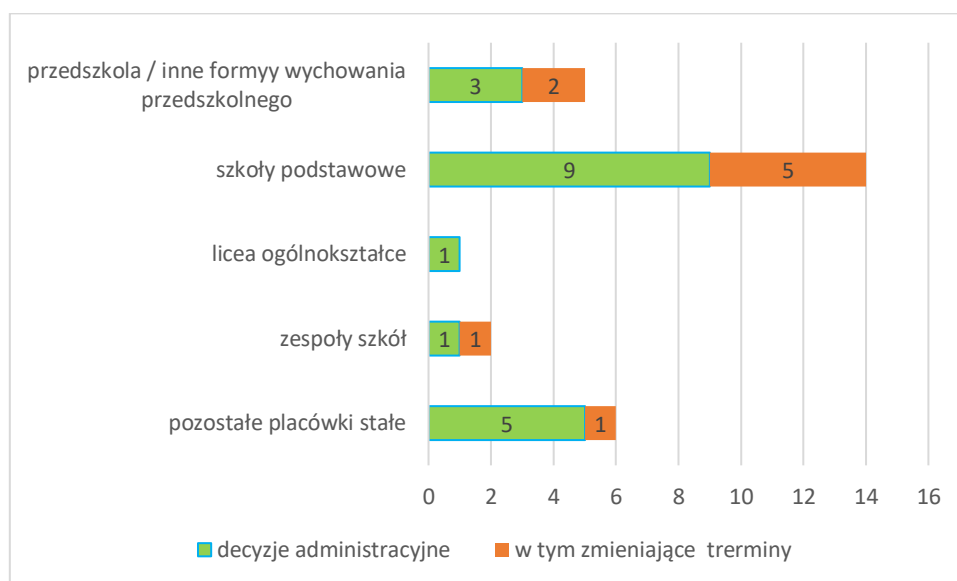
W wyniku nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli placówek nauczania i wychowania w 2020r. wydano 19 decyzji administracyjnych (z czego 9 to decyzje zmieniające termin) oraz 15 decyzji płatniczych.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości, których usunięcie nakazano decyzjami administracyjnymi należały:

- zły stan techniczno-sanitarny ścian, sufitów i podłóg w salach zajęć, szatniach, w korytarzach i w pomieszczeniach bloku sportowego;
- zły stan techniczno-sanitarny podłóg i glazury ściennej, stolarki drzwiowej oraz wyposażenia pomieszczeń sanitarnych;
- brak właściwej wentylacji zarówno w salach zajęć i pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

Wykres 29. Liczba wydanych decyzji administracyjnych w placówkach nauczania i wychowania w 2020 roku

Ponadto w celu poprawy warunków sanitarno-technicznych wystosowano również 3 wystąpienia pokontrolne kierowane do organów prowadzących placówki nauczania i wychowania lub do ich dyrektorów.

Wystąpienia dotyczyły w szczególności:

- złego stanu techniczno-sanitarnego budynku placówki wychowania przedszkolnego;
- niezachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych,
- niewystarczających warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Wydano 7 opinii sanitarnych dot. spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w istniejących obiektach, w których planowano uruchomienie nowych placówek.

Ponadto w związku z trwającą epidemią na wniosek dyrektorów placówek PPIS w Żywcu wydał 41 opinii dotyczących zawieszenia zajęć stacjonarnych (w tym 26 opinii dla szkół i 15 dla przedszkoli) na podstawie art. 1 pkt 4 i art. 4 ust. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 195) oraz § 18 ust. 2a i 2b Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 1604). W myśl w/w przepisu dyrektor, za zgodą organu prowadzącego i po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli ze względu na aktualną sytuację epidemiologiczną może być zagrożone zdrowie uczniów.

Tabela 16. Liczba nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych w latach 2019 - 2020r.

Rok	Rodzaj placówki	Liczba placówek	Liczba placówek skontrol.	Liczba kontroli	Liczba mandatów	Na kwotę	Liczba decyzji	Liczba wystąpień
2020	stałych	230	18	45	0	0	19	3
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	429	38	39	2	400	0	0
2019	stałych	214	74	141	0	0	46	20
	sezonowych (wypoczynek dzieci i młodzieży)	577	63	63	3	800	0	0

W 2020r. Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży rozpatrzyła 5 interwencji (w tym 2 zasadne, tj. 40% rozpatrywanych), z czego 3 dotyczyły wypoczynku dzieci i młodzieży:

- 1) Pierwsza interwencja dotycząca niepodejmowania przez dyrekcję szkoły działań w związku z pojawieniem się przypadków wszawicy wśród uczniów, w wyniku przeprowadzonej kontroli nie została uznana za zasadną. Dyrektor placówki podejmował stosowne działania, w tym m.in. zobowiązał pielęgniarkę szkolną do dokonywania przeglądów czystości skóry głowy i włosów, przeprowadzano w szkole pogadanki oraz przekazywano ulotki nt. „jak leczyć wszawicę”.
- 2) Druga interwencja dotyczyła prowadzenia zajęć w ramach zbiórek harcerskich i zuchowych bez zachowania reżimu sanitarnego oraz w złych warunków lokalowych. W wyniku przeprowadzonych oględzin pomieszczeń ustalono, że w związku z ogłoszeniem stanu epidemii wszystkie zajęcia w ramach zbiórek harcerskich i zuchowych zostały zawieszono. Interwencję uznano za nieuzasadnioną.

Podczas wypoczynku dzieci i młodzieży w 2020r. rozpatrzono 3 interwencje.

- 1) Pierwsza z nich dotyczyła zorganizowania zimowiska bez zgłoszenia Kuratorowi Oświaty. W związku z powyższym PPIS w Żywcu skierował w tej sprawie wniosek do Śląskiego Kuratora Oświaty, w celu podjęcia działań zgodnie z kompetencjami. Natomiast upoważnieni przedstawiciele PPIS w Żywcu przeprowadzili kompleksową kontrolę sanitarną w zakresie oceny stanu sanitarnego pomieszczeń oraz bloku żywieniowego. W jej trakcie nie stwierdzono nieprawidłowości, natomiast potwierdzono, że wypoczynek nie został zgłoszony Kuratorowi Oświaty, co było niezgodne z § 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. poz. 452).
- 2) Druga interwencja dotyczyła złych warunków podczas pobytu dzieci i młodzieży na wypoczynku letnim, głównie występowania wszawicy, braku środków do dezynfekcji, braku warunków do odizolowania uczestników w razie zachorowania oraz zbyt dużej

ilości dzieci w stosunku do udostępnionych miejsc noclegowych. Przeprowadzona została kontrola sanitarna, która nie potwierdziła zarzutów przedstawionych przez wnoszącego interwencje. W jej trakcie nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydawano zaleceń pokontrolnych.

- 3) Trzecia interwencja dot. złych warunków sanitarno- higienicznych, tj.: ciasnych, zagraconych pokoi, zagracone, wilgoci w łazienkach oraz nie stosowania wytycznych związanych ze stanem epidemii. Ponadto zarzuty dotyczyły nieświeżego jedzenia, w zbyt małych ilościach. W związku z powyższym upoważnieni przedstawiciele PPIS w Żywcu przeprowadzili ocenę stanu sanitarnego wypoczynku oraz kontrolę bloku żywieniowego. Interwencja była uzasadniona częściowo w zakresie zapewnienia odpowiedniej powierzchni przypadającej na 1 uczestnika. Wydano zalecenia pokontrolne w tym zakresie. Za wyjątkiem zalecanej powierzchni w pokojach mieszkalnych organizator dostosował się do wytycznych opracowanych przez GIS,MZ i MEN w związku ze stanem epidemii.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY ŻŁOBKÓW I KLUBÓW DZIECIĘCYCH.

W roku 2020 na terenie działalności PPIS w Żywcu funkcjonowało 5 żłobków i 4 kluby dziecięce, z czego 1 placówka została skontrolowana. Opiekę w niej otrzymało 17 dzieci. Podczas kontroli nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego.

Ponadto w omawianym roku prowadzenie działalności rozpoczął 1 żłobek, który uzyskał pozytywną opinię sanitarną PPIS w Żywcu w 2019r. oraz 1 klub dziecięcy (*na wniosek strony została wydana opinia*).

STAN SANITARNO-TECHNICZNY PRZEDSZKOLI.

W roku 2020r. spośród 103 przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego funkcjonujących samodzielnie lub w zespołach skontrolowano 5 placówek (4,9%) przeprowadzając 11 kontroli. W placówkach tych opiekę otrzymało 196 dzieci. W żadnej z nich nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego oraz technicznego. W porównaniu z rokiem 2019 stan w tym zakresie nie uległ zmianie. Wówczas spośród 101 przedszkoli będących w ewidencji skontrolowano 28 placówek (28%) i również nie stwierdzono w nich złego stanu sanitarnego i technicznego.

W kontrolowanych placówkach przedszkolnych zapewniona była bieżąca ciepła woda przy umywalkach oraz zachowane były standardy dostępności do urządzeń sanitarnych .

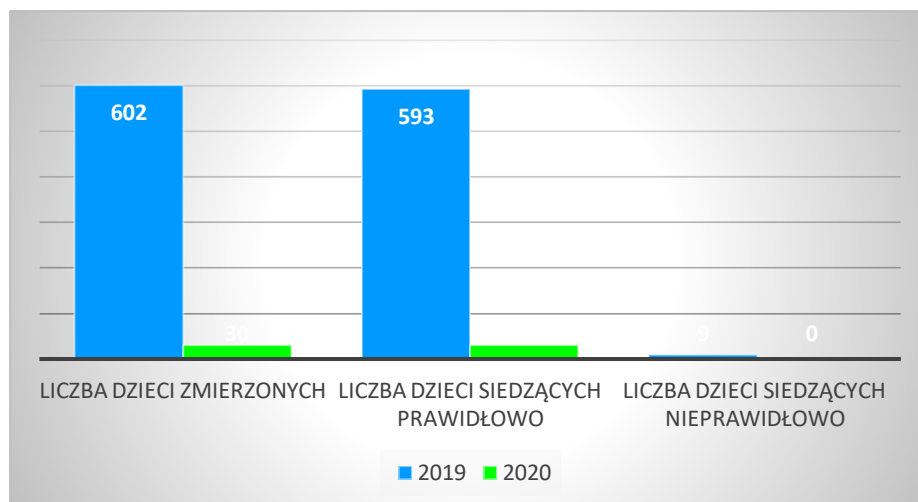
Ergonomia mebli w przedszkolach

W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2020 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Dostosowanie mebli do wzrostu dzieci oceniono w 2 przedszkolach funkcjonujących samodzielnie. Badaniem objęto 30 stanowisk w 3 oddziałach. Nie stwierdzono nieprawidłowości

w tym zakresie. Meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

W roku 2019 pomiary przeprowadzono w 22 placówkach (w 17 przedszkolach samodzielnych i w 5 przedszkolach w zespołach), gdzie oceniono 602 stanowisk, z których 9 (1,5 %) było niezgodnych z Polską Normą

Wykres 30. Wyniki badań dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w latach 2019 -2020.

Jednocześnie skontrolowano sytuację pod kątem posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. We wszystkich skontrolowanych przedszkolach odsetek mebli z obowiązującymi certyfikatami wyniósł 100%. W żadnym kontrolowanym przedszkolu nie stwierdzono mebli zakupionych po 1997r. i nie posiadających certyfikatów zgodności z Polską Normą.

W roku 2020 nie dokonywano oceny warunków sanitarno-higienicznych dla dzieci 5 i 6-letnich z uwagi na to, że w skontrolowanych placówkach nie funkcjonują takie oddziały.

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY I TECHNICZNY SZKÓŁ.

W 2020 roku na 112 szkół funkcjonujących w powiecie żywieckim (w tym 51 szkół funkcjonujących samodzielnie wraz ze szkołą specjalną oraz 61 szkół w zespołach) skontrolowano 12 (tj. 10,7%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 1 570 dzieci i młodzieży.

W skontrolowanych placówkach szkolnych nie stwierdzono złego stanu higieniczno-sanitarnego lub technicznego.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba budynków szkolnych o złym stanie technicznym uległa poprawie, gdyż w 2019r. w złym stanie znajdowały się 2 obiekty szkolne.

W 2020r, w żadnej szkole nie stwierdzono braku dostępu do bieżącej ciepłej wody, podobnie, jak w roku 2019. Zmniejszyła się również w stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego liczba placówek szkolnych, w których stwierdzono niezachowane standardy dostępności do

urządzeń sanitarnych. W 2019 nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 2 placówkach, natomiast w 2020 tylko w 1 placówce. Wystosowano do organu prowadzącego wystąpienie pokontrolne, celem podjęcia działań zmierzających do poprawy stanu w tym zakresie.

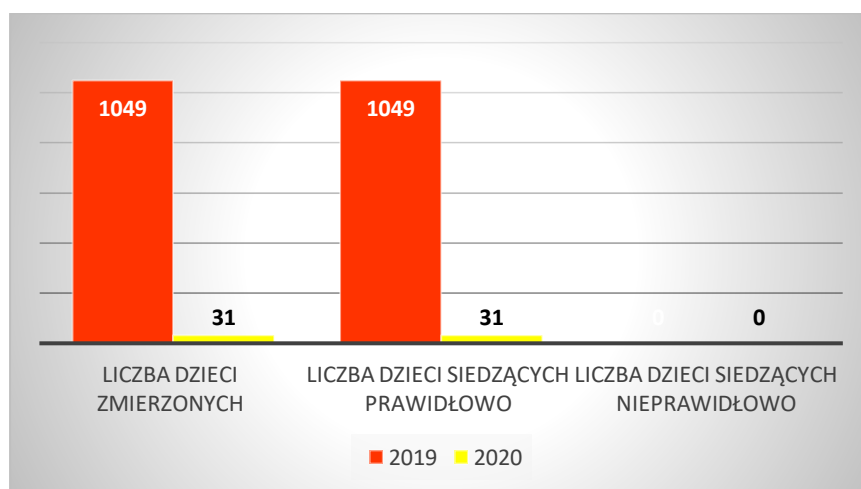
Z roku na rok obserwuje się poprawę infrastruktury placówek szkolnych. W 2020 roku wszystkie kontrolowane placówki były podłączone do sieci kanalizacyjnej, natomiast w 2019r. brak podłączenia do sieci kanalizacyjnej (posiadanie zbiornika bezodpływowego) dotyczyło 3,3% skontrolowanych.

Na stwierdzone nieprawidłowości w placówkach szkolnych ogółem wydano 5 decyzji nakazujących wykonanie obowiązków oraz 6 prolongujących termin realizacji zarządzeń, wydanych na wniosek strony. W roku 2020 wyegzekwowanych zostało 9 decyzji (wszystkie z lat ubiegłych). Ponadto do organów prowadzących wystosowano 2 wystąpienia pokontrolne.

Ergonomia mebli w szkole.

W roku 2020 dokonano oceny doboru mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów w 1 szkole. Badaniem objęto 31 stanowisk w 3 oddziałach i nie stwierdzono mebli niedostosowanych do wzrostu uczniów. W poprzednim roku również nie stwierdzono mebli niedostosowanych do wzrostu uczniów (*pomiary przeprowadzono w 20 placówkach, gdzie zmierzono 1 049 stanowisk*).

Wykres 31. Wyniki badań dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci w latach 2019 -2020.

Jednocześnie skontrolowano sytuację w zakresie posiadania przez szkoły certyfikatów na meble edukacyjne zakupione po 1997 roku. We wszystkich tj. w 12 skontrolowanych szkołach odsetek mebli edukacyjnych posiadających certyfikaty zgodności z Polską Normą wyniósł 100%. Dla porównania w roku 2019 odsetek placówek posiadających wszystkie meble z certyfikatami wyniósł 96,7%. Kontrole wykazały również, że użytkowane wyposażenie jest w dobrym stanie technicznym.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.

Jednym z zadań nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. Podczas oceny rozkładów zajęć lekcyjnych brano pod uwagę potrzebę równomiernego rozłożenia zajęć dydaktycznych w poszczególnych dniach tygodnia. Analizując rozkłady zajęć lekcyjnych oceniano następujące aspekty:

- czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż jedna godzina,
- czy różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie jest większa niż 1 godzina.

Wyniki analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w wybranych szkołach na przestrzeni 2019 i 2020 roku przedstawiają się następująco:

- w 2020 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 42 oddziałach 7 szkół, z których 4 rozkłady (w 1 szkole) były niezgodne z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowi 9,5% wszystkich badanych;
- w 2019 roku tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 258 oddziałach w 25 szkołach, z których 57 rozkładów (w 14 szkołach) było niezgodnych z zasadami higienicznej pracy umysłowej ucznia, co stanowiło 22,1%;

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej:

- różnicy w rozpoczynaniu zajęć lekcyjnych, która pomiędzy dniami była większa niż jedna godzina;
- większej niż 1 godzina różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia.

Dyrektora szkoły, w której stwierdzono nieprawidłowości zobowiązano do poprawy istniejącego stanu, wydając zalecenie pokontrolne. Analiza porównawcza za lata 2019 - 2020 wskazuje, że odsetek niewłaściwie ułożonych tygodniowych rozkładów zajęć uległ znacznemu zmniejszeniu.

Tabela 17. Higieniczna ocena tygodniowych rozkładów zajęć w latach 2019 -2020.

Nazwa zakładu	Liczba szkół skontrolowanych w tym zakresie		Liczba skontrolowanych oddziałów		Liczba szkół w których stwierdzono nieprawidłowości		Liczba oddziałów w których stwierdzono nieprawidłowości	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Szkoły Podstawowe	15	4	164	30	10	1	39	4
Licea ogólnokształcące	1	0	3	0	1	0	2	0
Zespoły szkół	9	3	91	22	3	0	16	0
Razem	25	7	258	42	14	1	57	4

Zagęszczenie i mikroklimat w pomieszczeniach lekcyjnych.

Dbając o higieniczne warunki pracy ucznia, podczas kontroli zwracano uwagę na warunki mikroklimatyczne w pomieszczeniach dydaktycznych (temperatura powietrza, wilgotność). Podobnie jak w roku poprzednim, w 2020r. w żadnej placówce nie odnotowano problemu dotyczącego nieprawidłowej temperatury podczas prowadzonych zajęć. W związku z prowadzonymi pracami termomodernizacyjnymi budynków przedszkolnych i szkolnych oraz innych obiektów, związanymi m.in. z: wymianą stolarki okiennej, instalacji centralnego ogrzewania, wykonaniem nowej elewacji, podejmowaniem działań zmierzających do zapewnienia właściwej wentylacji - mikroklimat pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży ulega systematycznej poprawie.

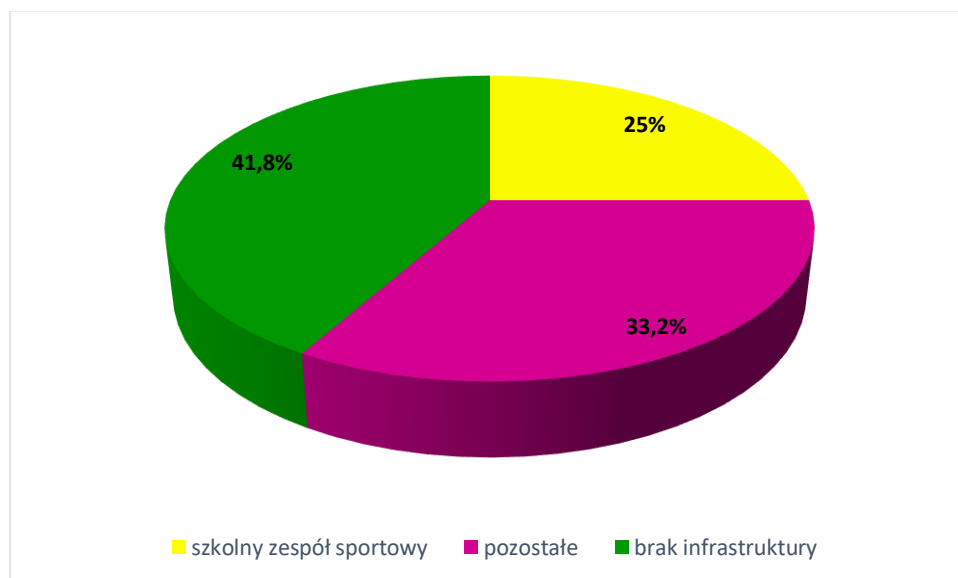
W omawianym roku w związku ze stwierdzeniem podczas kontroli braku właściwej wentylacji w 2 placówkach (w tym w 1 szkole podstawowej, w 1 przedszkolu) wydane zostały decyzje administracyjne. W pozostałych kontrolowanych placówkach zapewniona była właściwa wentylacja, co potwierdzały protokoły z corocznych kontroli skuteczności działania przewodów kominowych i wentylacyjnych.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

Oceniając szkoły pod kątem warunków, w których prowadzone są zajęcia wychowania fizycznego, stwierdzono, że na 12 skontrolowanych placówek oświatowych:

- 3 szkoły posiadały szkolny zespół sportowy z boiskiem (tj. 25%),
- 2 szkoły posiadały tylko salę zastępczą (16,6%),
- 2 szkoły posiadały salę rekreacyjną/zastępczą z boiskiem (16,6%),
- 5 szkół nie posiadało własnej infrastruktury do zajęć WF (41,8%).

Wykres 32. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach w 2020 roku.

Podczas kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej są zapewnione, dzieci i młodzież w żadnej z kontrolowanych szkół nie korzysta z nich systematycznie.

We wszystkich skontrolowanych w 2020r. szkołach posiadających pomieszczenia z natryskami (3 placówki) były one czynne, jednak podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w żadnej z nich uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych. Na przestrzeni ostatnich lat na terenie działania PPIS w Żywcu można było zaobserwować systematyczną poprawę w zakresie warunków do prowadzenia zajęć WF. Jednak zarówno w roku 2020, tak jak i w roku poprzednim, w żadnej szkole nie została oddana do użytku nowa baza sportowa.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, sala gimnastyczna, basen czy boiska sportowe gminne lub miejscowych klubów sportowych.

Ogółem z takiej formy korzystali uczniowie 7 szkół, w tym z:

- hali sportowej/sali gimnastycznej - 7,
- basenu – 3,
- boisk sportowych – 1.

Niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej w 1 szkole podstawowej zajęcia wychowania fizycznego prowadzone były na korytarzach. Zostało wystosowane wystąpienie pokontrolne dotyczące niewystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wf.

Warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach.

Na 12 skontrolowanych szkół, w 1 - tj. 8,8% nie zapewniono właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej, ze względu na niewłaściwy stan techniczny. Natomiast w 11 szkołach tj. 91,2% zapewniono odpowiednie warunki tj. mydło w dozownikach, ręczniki jednorazowe, papier toaletowy w kabinach ustępowych lub w ich obrębie w wystarczającej ilości, a także dobry stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń sanitarnych (80% w 2019r.). We wszystkich kontrolowanych szkołach zapewniony był dostęp do bieżącej ciepłej wody. Na stwierdzone podczas kontroli uchybienia wydano 1 decyzję administracyjną oraz 2 zalecenia pokontrolne.

Ponadto w szkole stwierdzono, że nie są zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W związku z tym wystosowano 1 wystąpienie pokontrolne kierowane do organu prowadzącego celem podjęcia działań w tym zakresie.

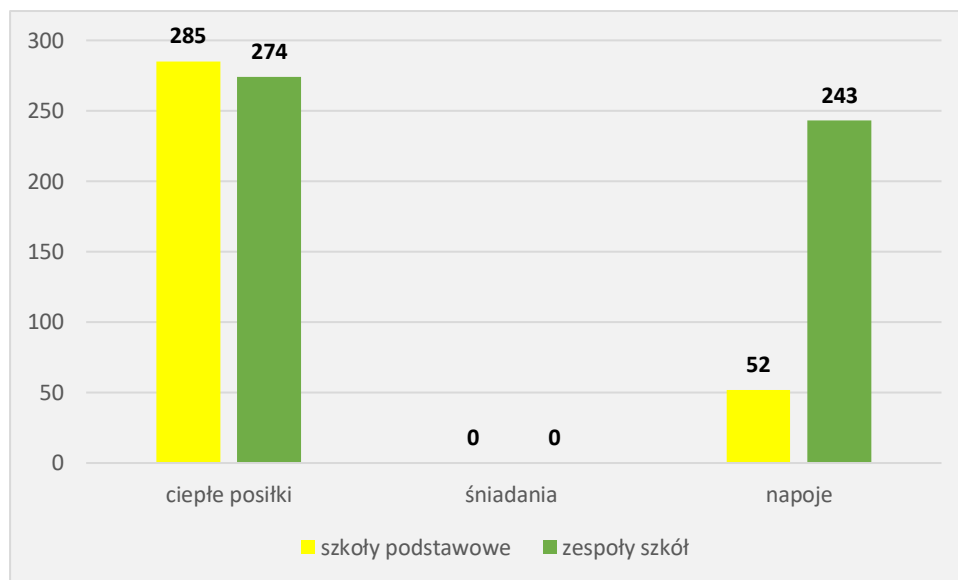
Prowadzenie dożywiania w szkołach

W omawianym roku spośród 12 skontrolowanych szkół wszystkich typów 7 (tj. 58,3%) prowadziło dożywianie dla uczniów, z czego 6 szkół (tj. 85,7%) wydawało ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu, natomiast w 1 placówce (14,3%) obiady dostarczane były w formie cateringu. Z obiadów pełnych skorzystało łącznie 559 uczniów, w tym 48 z posiłków

dofinansowanych, co stanowi 8,65% uczniów. W trakcie przeprowadzanych kontroli ustalono, że 4 placówki (33,3% szkół) oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłego napoju (mleka, herbaty), z którego korzystało 295 uczniów. Żadna ze skontrolowanych szkół nie prowadziła dożywiania w formie posiłków jednodaniowych oraz nie organizowała drugich śniadań.

Wykres 33. Prowadzenie dożywiania w szkołach w 2020 roku.

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły.

W omawianym roku na terenie powiatu żywieckiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (t.j. Dz. U. z 2020r. Nr 6, poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, skontrolowano 12 szkół. Kontrole wykazały, że dyrektorzy wszystkich skontrolowanych szkół zapewnili uczniom odpowiednie warunki w tym zakresie. W 2020r. nie przeprowadzono oceny obciążenia uczniów ciężarem plecaków.

Stan sanitarny pozostałych placówek będących pod nadzorem

W 2020r. PPIS w Żywcu obejmował nadzorem 56 takich placówek, w tym:

- 4 placówka z pobytem całodobowym,
- 13 placówek wsparcia dziennego,
- 21 placówek wychowania pozaszkolnego,
- 18 placówek rekreacyjnych.

Ogółem spośród nich skontrolowano 3 placówki, tj. 5,4%. Wydano 5 decyzji administracyjnych (w tym 1 decyzję zmieniającą termin) nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Warunki w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży

W trakcie trwania wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzane były kontrole warunków wypoczynku dzieci i młodzieży.

Liczba turnusów zgłoszonych w bazie MEN w 2020r. na terenie powiatu żywieckiego wyniosła ogółem – 429, w tym 192 podczas wypoczynku zimowego i 237 podczas wypoczynku letniego. W trakcie trwającego wypoczynku letniego, na którym przebywało 7 793 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*) skontrolowano 11 turnusów (tj. 4,6% zgłoszonych) na których przebywało 409 dzieci. W 1 przypadku stwierdzono zły stan sanitarny części pomieszczeń higieniczno-sanitarnych oraz brak odpowiednich środków do mycia i dezynfekcji. Ponadto odnotowano 2 interwencje, z czego 1 uzasadnioną, dotyczącą zagęszczenia pokoi sypialnych oraz 1 nieuzasadnioną, dotyczącą braku stosowania wytycznych przeciwepidemicznych opracowanych przez GIS,MZ i MEN.

Podczas trwającego wypoczynku zimowego, z którego korzystało 7 484 uczestników (*dane z elektronicznej bazy wypoczynku*), skontrolowano 27 turnusów (tj. 14,1%), w których uczestniczyło 958 dzieci. W 1 przypadku stwierdzone zostały niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne pomieszczeń mieszkalnych. Została zgłoszona 1 uzasadniona interwencja dotycząca zorganizowania wypoczynku bez zgłoszenia Kuratorowi Oświaty.

W roku 2020, podobnie jak w latach poprzednich nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był w formie półkolonii w placówkach oświatowo-wychowawczych. W ramach zajęć uczestnicy brali udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych, artystycznych, plastycznych, w grach i zabawach oraz w wycieczkach i wyjazdach na basen.

W trakcie kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży prowadzono także działalność oświatową polegającą na udzielaniu zarówno kierownikom jak i uczestnikom wskazówek nt. wdrażania zachowań zdrowotnych, przestrzegania zasad higieny i otoczenia, w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Przekazywano także kierownikom placówek wypoczynku oraz dyrektorom placówek nauczania i wychowania materiały kształtujące zachowania prozdrowotne, do wykorzystania w działaniach profilaktycznych i edukacyjnych, m.in. ulotki, broszury lub plakaty dot. skutecznego mycia i dezynfekowania rąk, dopalaczy, bezpieczeństwa podczas trwania wypoczynku dzieci i młodzieży, prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej, skutków korzystania z promieniowania UV, pedikulozy.

Podsumowanie i wnioski.

Rok 2020 był szczególny, ze względu na sytuację związaną z wprowadzeniem na terytorium RP stanu epidemii i koniecznością podejmowania przez Inspekcję Sanitarną działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-CoV-2. Ponieważ priorytetem stały się zadania związane z COVID-19, i jak najszybsze podejmowanie działań w sprawie osób przebywających bądź na izolacji, bądź na kwarantannie, pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży zostali również włączeni do tych zadań.

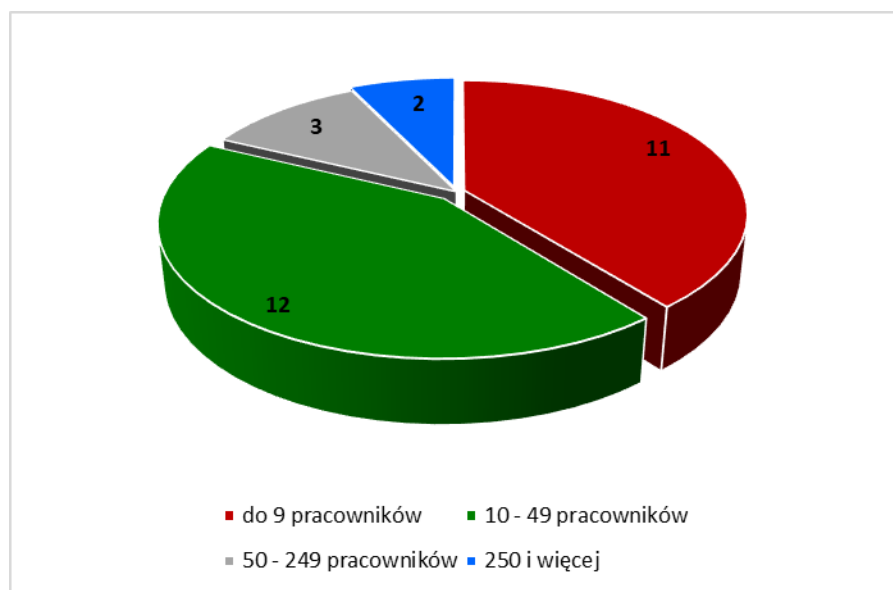
W związku z powyższym oraz ze względu na czasowe zawieszenie działalności placówek, m.in. szkół i przedszkoli spowodowane niespotykaną do tej pory sytuacją epidemii, nie udało się zrealizować zaplanowanej na 2020r. liczby kontroli w zakresie kompleksowej oceny stanu sanitarnego. W związku z powyższym próba porównywania wyników kontroli przeprowadzonych w 2020r. z wynikami kontroli w poprzednim roku nie jest do końca miarodajna.

Jednak w oparciu o wyniki przeprowadzonych w ubiegłych latach kontroli można stwierdzić, że stan techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu żywieckiego ulega systematycznej poprawie. Niewątpliwie wpływ na to ma postępowanie pokontrolne prowadzone w tych placówkach przez PPIS w Żywcu. W związku z wydawanymi decyzjami oraz wystąpieniami pokontrolnymi dotyczącymi stwierdzanych nieprawidłowości, organy prowadzące placówki oświatowo-wychowawcze oraz ich dyrektorzy podejmują działania mające na celu poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych. Zauważa się jednak, że Dyrektorzy placówek często zwracają się o prolongatę terminów wykonania części lub całości obowiązków decyzji, uzasadniając to głównie zbyt małą ilością środków finansowych, co wydłuża czas usunięcia stwierdzanych nieprawidłowości.

Nadzór nad zakładami pracy

W roku 2020 nadzorem bieżącym pionu higieny pracy na terenie powiatu żywieckiego objętych było 544 zakłady pracy, w których zatrudnionych było ogółem 18 789 pracowników. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba zakładów pracy objętych nadzorem zwiększyła się o 32 obiekty, a liczba zatrudnionych w nich pracowników - o 346 osób.

Wykres 34. Struktura skontrolowanych zakładów pracy na terenie powiatu żywieckiego w 2020r. wg liczby zatrudnionych pracowników

W ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy skontrolowano 28 zakładów (tj. 5,15%), w których zatrudnionych było łącznie 2 203 pracowników, przeprowadzając 32 kontrole sanitarne.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydano 32 decyzje administracyjne, w tym 15 dotyczących poprawy warunków pracy.

Wydane decyzje dotyczyły:

- 1) w zakresie poprawy warunków pracy:
  - obniżenia do granic obowiązujących norm stężenia pyłu występującego na stanowiskach pracy;
  - zapewnienia właściwego stanu powierzchni podłóg w pomieszczeniach pracy;
  - zapewnienia właściwego stanu powierzchni ścian i sufitów w pomieszczeniach pracy;
  - zapewnienia oświetlenia dziennego w halach produkcyjnych;
  - zapewnienia oświetlenia elektrycznego zgodnego z obowiązującymi przepisami;
  - montaż wentylacji w pomieszczeniu produkcyjnym.
- 2) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin:
  - sporządzenia spisu mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
  - zaopatrzenia zakładu w karty charakterystyki mieszanin chemicznych niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej;
  - udostępnienia pracownikom, do stałego korzystania aktualnych instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy.
- 3) zapewnienia pracownikom pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, których rodzaj, ilość i wielkość była dostosowana do liczby zatrudnionych pracowników, stosowanych technologii i rodzajów pracy oraz warunków w jakich ta praca była wykonywana.

Nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 1600 zł za:

- brak czystości i porządku w miejscu pracy;
- przechowywanie mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie w nieoznakowanych pojemnikach, w tym w pojemnikach po środkach spożywczych;
- nie przestrzeganie zakazu palenia tytoniu.
-

Tabela 18. Działalność kontrolno-represyjna w zakładach pracy w powiecie żywieckim w latach 2019 - 2020.

Rok	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba pracowników zatrudnionych w tych zakładach	Liczba zakładów skontr.	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba mandatów	Na kwotę
2020	544	18 789	28	32	32	4	1 600
2019	576	19 135	118	158	46	2	1 000

Na terenie powiatu żywieckiego w 9 skontrolowanych zakładach pracy, tj. 32% stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

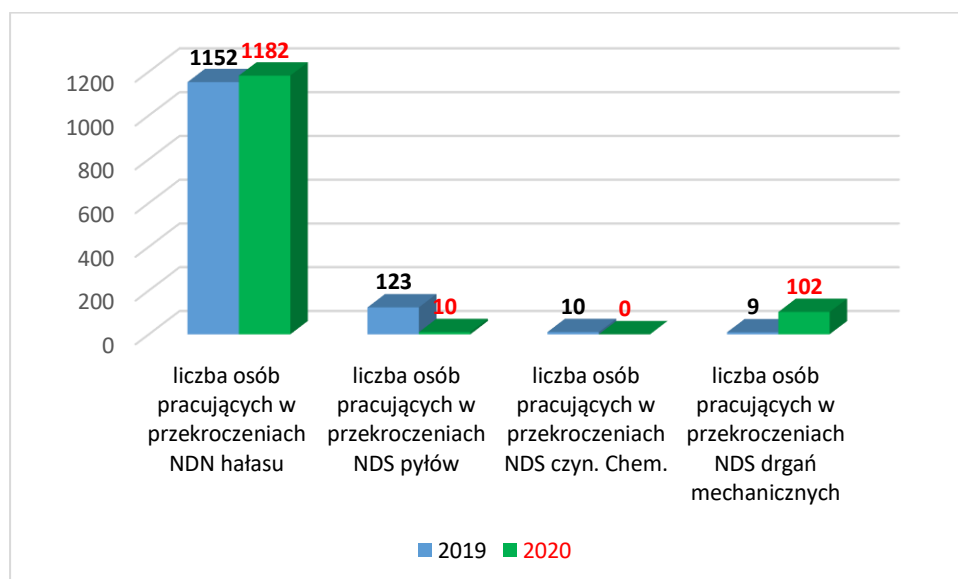
W zakładach tych w 2020r. 1 188 pracowników (tj. 20% zatrudnionych w skontrolowanych zakładach) ekspozowanych było na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, z czego:

- 1 182 osoby pracowały w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń czynników fizycznych (hałas),
- 10 osób w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów,
- 102 osoby na działanie drgań mechanicznych.

W 2020r. wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą obniżenie stężenia pyłów.

Dla porównania w 2019r. stwierdzono przekroczenia NDS i NDN w 17% skontrolowanych zakładów, w których pracowało 1 152 pracowników, co stanowiło również 20% zatrudnionych.

Wykres 32. Liczba osób pracujących w przekroczeniach NDS i NDN w skontrolowanych zakładach na terenie powiatu żywieckiego w latach 2019 -2020.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- wymianę parku maszynowego;
- uruchamianie nowych zakładów pracy;
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- modernizację istniejących zakładów pracy;
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w odzież roboczą i ochronną oraz w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu).

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskiwano poprzez:

- 1) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością;
- 2) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami;
- 3) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników;
- 4) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higienicznosanitarnych.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI RAKOTWÓRCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2020r. znajdowało się 38 zakładów pracy, w których występowały szkodliwe czynniki rakotwórcze. W zakładach tych zatrudnionych było łącznie 1 698 osób, co stanowi niewiele ponad 9% zatrudnionych we wszystkich zakładach pracy na terenie powiatu żywieckiego.

W roku 2020 skontrolowano 6 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki rakotwórcze, co stanowi 15,8% zakładów z tej grupy. Przeprowadzono łącznie 7 kontroli. W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości związanych ze stosowaniem w działalności zawodowej czynników rakotwórczych, w związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych w tym zakresie.

W zakładach pracy, gdzie występuje narażenie na szkodliwe czynniki rakotwórcze pracownicy objęci są profilaktyczną opieką zdrowotną. Ponadto, informowani są o zagrożeniach związanych z tymi czynnikami oraz o ryzyku zawodowym na okresowych szkoleniach BHP. W w/w zakładach stosowane są środki ochrony zbiorowej (wentylacja grawitacyjna, mechaniczna - ogólna i miejscowa) oraz środki ochrony indywidualnej (maski, półmaski p/pyłowe, rękawice ochronne, okulary ochronne).

Pracownicy w w/w zakładach mają zapewnione właściwe warunki przechowywania odzieży własnej, roboczej i ochronnej, a także miejsca do spożywania posiłków zgodnie z obowiązującymi przepisami.

NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w 2020r. znajdowały się 273 zakłady pracy, w których występowały szkodliwe czynniki biologiczne. Skontrolowano 9 zakładów z tej grupy, co stanowi ponad 3%.. Przeprowadzono łącznie 10 kontroli.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości dotyczyły braku oceny ryzyka zawodowego w zakresie czynników biologicznych oraz braku rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do gr. 3 zagrożenia. Wydano 2 decyzje administracyjne w powyższym zakresie.

Liczba osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne wynosi łącznie 4 183 osób, co stanowi 22,26% ogółu zatrudnionych w nadzorowanych zakładach.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajduje się 11 dalszych użytkowników – formulatorów, 34 dystrybutorów oraz 431 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny. Pod nadzorem PPIS w Żywcu nie ma natomiast podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji.

W roku 2020 przeprowadzono łącznie 32 kontrole, w tym 4 kontrole u dalszych użytkowników – formulatorów, 1 kontrolę u dystrybutora oraz 27 kontroli u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 7 skontrolowanych podmiotach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in. braku spisu niebezpiecznych substancji i mieszanin chemicznych stosowanych w działalności zawodowej (5 podmiotów), braku kart charakterystyki tychże substancji i mieszanin niebezpiecznych stosowanych w działalności zawodowej (5 podmiotów) oraz braku instrukcji dotyczących postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi oraz udzielania pierwszej pomocy (5 podmiotów). Ponadto, w dwóch podmiotach stwierdzono wprowadzanie do obrotu mieszanin chemicznych niewłaściwie oznakowanych i sklasyfikowanych, w związku z czym nałożono na przedsiębiorców 2 mandaty karne, na łączną kwotę 800zł.

W roku 2020 wydano 6 decyzji administracyjnych w zakresie właściwego postępowania z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

NADZÓR NAD PRODUKTAMI BIOBÓJCZYMI

W ewidencji PSSE w Żywcu w omawianym roku znajdowało się 25 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 4 podmioty zobowiązane do uzyskania pozwolenia na obrót wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. W roku 2020 przeprowadzono 2 kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz 1 kontrolę w zakresie stosowania tychże produktów. W trakcie przeprowadzania kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

NADZÓR W ZAKRESIE PREKURSORÓW NARKOTYKÓW KATEGORII 2 i 3.

W ewidencji PSSE w Żywcu znajdował się 1 podmiot wprowadzający do obrotu prekursory narkotyków kategorii 3 oraz 20 podmiotów stosujących prekursory narkotykowe. W roku 2020 przeprowadzono 1 kontrolę w zakładzie pracy wprowadzającym do obrotu prekursory narkotykowe.

KONTROLA WARUNKÓW PRACY PODCZAS ZABEZPIECZANIA/USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.

W powiecie żywieckim w 2020r. prowadzono także nadzór w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w zakresie ochrony pracowników przed jego szkodliwym oddziaływaniem. Zgodnie z § 6 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania

wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.). wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W minionym roku przeprowadzono 1 kontrolę w trakcie prac związanych z usuwaniem azbestu. Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu/ usuwaniu/ transporcie wyrobów zawierających azbest – 3. Podczas kontroli sprawdzane były:

- stosowne zezwolenie dla firmy zajmującej się usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję pracowników i osób kierujących lub nadzorujących usuwanie wyrobów zawierających azbest w zakresie bhp oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- właściwe oznakowanie terenu;
- sposób zabezpieczenia usuwanych wyrobów;
- zabezpieczenie pracowników w odpowiednią odzież ochronną;
- aktualne badania lekarskie.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

CHOROBY ZAWODOWE.

W roku 2020 zgłoszono 9 podejrzeń chorób zawodowych, wydano 5 decyzji stwierdzających chorobę zawodową i 7 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Odnotowano dwa przypadki odwołań od wydanych decyzji PPIS w Żywcu.

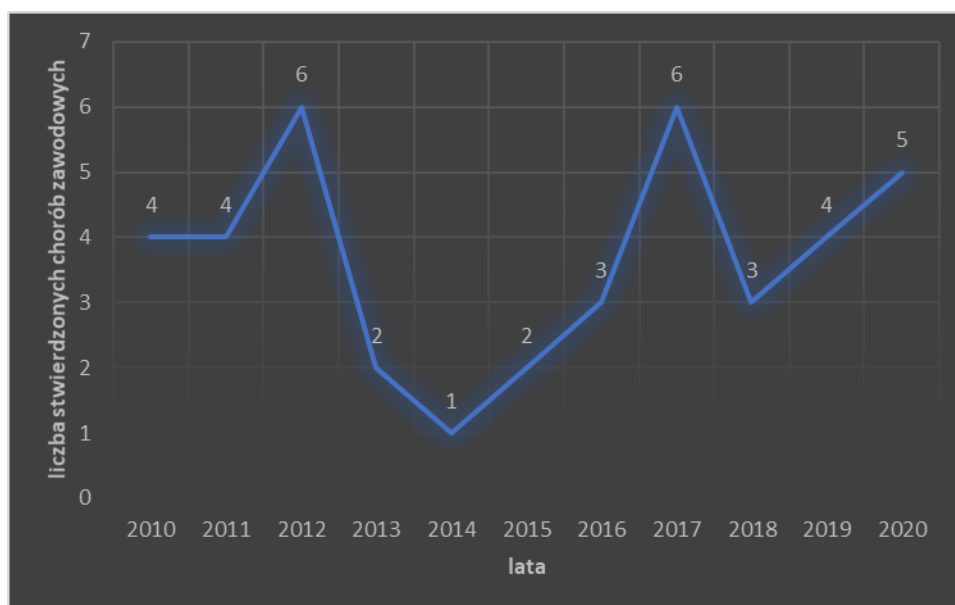
Decyzje stwierdzające dotyczyły:

- ✓ w 4 przypadkach – borelioza (choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa) – poz. 26 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia;
- ✓ w 1 przypadku – obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo – nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1, 2 i 3 kHz – poz. 21 wykazu chorób zawodowych w/w rozporządzenia.

Wydano 30 postanowień dotyczących chorób zawodowych zgodnie z KPA. Przeprowadzono jedno postępowanie wyjaśniające dla innej jednostki, sporządzono 5 kart oceny narażenia zawodowego.

Wykres 35. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w powiecie żywieckim w latach 2010-2020.

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór nad zakazem wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 2050).

Zmiany wprowadzone do w/w ustawy z dniem 21.08.2018r. wyłączają możliwość prowadzenia postępowania administracyjnego w stosunku do osób posiadających, produkujących czy wprowadzających do obrotu nowe substancje psychoaktywne. Wdrożone rozwiązania mają na celu objęcie nowych substancji psychoaktywnych kontrolą analogiczną jak środki odurzające i substancje psychotropowe oraz pozostawienie odpowiedzialności administracyjnej tylko w zakresie środków zastępczych.

Również z przepisów art. 44c w/w ustawy, na podstawie których Inspekcja Sanitarna dokonywała zabezpieczenia, orzeczenia o przepadku i zniszczenia, wyłączono nowe substancje psychoaktywne. W związku z tym w/w przepis obowiązuje obecnie jedynie w odniesieniu do środków zastępczych, zaś nowe substancje psychoaktywne, dotychczas nim objęte, uzyskały status, analogiczny jak środki odurzające i substancje psychotropowe, a więc ich nielegalna produkcja, czy szeroko rozumiane wprowadzanie do obrotu, podlegają odpowiedzialności karnej, a nie administracyjnej. Również zmiana brzmienia art. 52a ustawy wprowadziła zasadę objęcia karami pieniężnymi tylko środków zastępczych.

W konsekwencji zastosowania przepisów karnych względem nowych substancji psychoaktywnych zmianie uległa również definicja środka zastępczego.

W/w zmiana ustawy spowodowała zmniejszenie liczby postępowań przekazywanych przez organy ścigania do PPIS w Żywcu już w 2019r. W omawianym 2020r. do tut. Stacji przekazana

została 1 sprawa dotycząca osoby prywatnej, u której Policja stwierdziła obecność środków zastępczych. Dla porównania w 2018r. przekazanych zostało 20 takich spraw.

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano:

- a) 2 decyzje administracyjne, w tym:
  - 1 decyzję orzekającą o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i komisyjnym zniszczeniu środków zastępczych;
  - 1 decyzję umarzającą postępowanie
- b) 1 postanowienie o przesunięciu terminu załatwienia sprawy.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Zadania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają charakter prewencyjny, zmierzający do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na etapie uzgadniania dokumentów planistycznych podlegających ocenie, takich jak: strategie, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz uzgadniania dokumentacji projektowej nowych i modernizowanych obiektów, w których pracować i przebywać będą ludzie.

OPINIOWANIE PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Żywcu na podstawie art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021r. poz. 247) w 2020r. dokonał 3 uzgodnienia, wydając:

- 2 opinie sanitarne dotyczące uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 1 opinię sanitarną dotyczącą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, tj. opiniowania projektu dokumentów wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Głównymi kierunkami zmiany istniejącego zagospodarowania terenów w przedkładanych projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin w większości było powiększenie bądź tworzenie nowych kompleksów sportu i rekreacji, powiększenie terenów związanych z turystyką i wypoczynkiem (w tym szlaki turystyczne, ścieżki spacerowe i budynki rekreacji indywidualnej). Dodatkowo tereny przeznaczone były pod usługi towarzyszące - pensjonaty, a także pod zabudowę mieszkaniowo – usługową z dopuszczeniem nieuciążliwych usług (tereny nowe lub poszerzone istniejące). Ponadto zmianą objęte były tereny przeznaczone na działalność przemysłową (za wyjątkiem zakwalifikowanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko) oraz tereny infrastruktury technicznej - ujęcia wody.

Zapisy dotyczące przeznaczenia terenów nie stwarzały problemów, gdyż zmiany w miejscowych planach obejmowały obszary, których nowa funkcja była kontynuacją już istniejącej, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie lub ściśle z nią związaną.

W związku z położeniem geograficznym powiatu żywieckiego, od wielu już lat szczególnie duży nacisk położony jest na rozwój turystyki górskiej i wypoczynku, a także rozwój niezbędnej bazy noclegowej.

Przy uzgadnianiu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w celu ochrony zdrowia i życia ludzi, zwracano uwagę na:

- ✓ ochronę terenów podlegających ochronie akustycznej (gł. zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) przed możliwością realizacji na tych terenach inwestycji mogących być potencjalnym źródłem uciążliwości dla ich mieszkańców;
- ✓ ochronę wód powierzchniowych i podziemnych;
- ✓ ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami;
- ✓ ochronę stref ujęć wody;
- ✓ gospodarkę odpadami;
- ✓ interesy osób trzecich.

W 2020r. nie uzgodniono żadnych wniosków dotyczących warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych, gdyż praktycznie cały powiat żywiecki posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

UZGADNIANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ NA ETAPIE DECYZJI ŚRODOWISKOWYCH

W roku 2020 uzgodniono 3 przedsięwzięcia na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji dla przedsięwzięć mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko. Były to przedsięwzięcia dotyczące przetwarzania odpadów budowlanych i komunalnych.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na etapie decyzji środowiskowych zwracano uwagę na ochronę zdrowia ludzkiego poprzez zapewnienie osobom zamieszkałym w bezpośrednim sąsiedztwie przedsięwzięcia odpowiedniej ochrony przed negatywnym wpływem planowanych inwestycji. Szczególną uwagę zwracano na oddziaływanie akustyczne, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, właściwe gromadzenie odpadów stałych (w tym niebezpiecznych), niekorzystne oddziaływanie na środowisko w zakresie emisji hałasu i pyłów oraz warunki higieniczno-sanitarne dla zatrudnionych pracowników.

W 2020r. PPIS w Żywcu ustosunkował się do 2 spraw, które budziły niezadowolenie mieszkańców:

- 19.12.2019r. oraz 31.01.2020r. wpłynęły pisma mieszkańców Łodygowic z prośbą o negatywne zaopiniowanie przedsięwzięcia p.n. „Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w gminie Łodygowice” w związku z przekształceniem terenów rolnych na tereny przemysłowe oraz koniecznością ochrony licznych gatunków roślin i zwierząt. W odpowiedziach przesłanych w dniu 16.01.2020r. oraz 18.02.2020r. poinformowano strony, że opinia w tej sprawie stwierdzająca, że dla projektowanej inwestycji nie jest wymagane przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia

na środowisko została wydana przez PPIS w Żywcu w dniu 11.10.2019r. na wniosek Wójta Gminy Łodygowice, na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Natomiast organem kompetentnym w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest wyłącznie Wójt Gminy Łodygowice. Zawiadomiono strony, że w kwestii przekształcania terenów rolnych na tereny przemysłowo-usługowe organem kompetentnym jest gmina, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 506 z późn. zm.). Natomiast w kwestii ochrony środowiska, w tym ochrony licznych gatunków roślin i zwierząt będących pod ścisłą kontrolą, organem kompetentnym jest Inspekcja Ochrony Środowiska, która na mocy art. 1, art. 2 ust. 1 pkt 8 Ustawy z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 1355 z późn. zm.);

- 30.12.2019r. wpłynęło pismo Stowarzyszenia Żywiec Nasza Przyszłość z żądaniem cofnięcia opinii PPIS w Żywcu z dnia 3.12.2018r. w sprawie budowy ciepłowni na biomasę i paliwo alternatywne RDF w Żywcu na dz. nr. 6453/1, 6453/3, 6453/4, 6453/5, 6453/6, 6453/45 obręb 0007 Żywiec. W odpowiedzi z dnia 15.01.2020r. PPIS w Żywcu poinformował, że w/w opinia została wydana na wniosek Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach. W związku z tym to RDOŚ na podstawie art. 64 ust. 1d Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko jest organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanej inwestycji. Poinformowano również stronę, że jeśli zaszły nowe okoliczności i opracowano nowe dokumenty dotyczące przedmiotowej inwestycji przedłożone do RDOŚ w Katowicach, jeżeli organ uzna, że dają one podstawę do wydania przez PPIS w Żywcu nowej opinii, to w/w organ może się o taką opinię zwrócić.

SPORZĄDZANIE OPINII W ZWIĄZKU Z POTRZEBĄ PRZEPROWADZENIA OCENY ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO ORAZ STWIERDZENIA OBOWIĄZKU SPORZĄDZENIA RAPORTU O ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

W 2020r. wyrażono 19 takich opinii, w tym:

- ✓ 15 w których nie stwierdzono konieczności sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko,
- ✓ 1 w której stwierdzono konieczność sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko;
- ✓ 3 w których zostały ustalone warunki realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W omawianym okresie dokonano uzgodnienia następujących rodzajów przedsięwzięć: budowę sieci wodno-kanalizacyjnych; przebudowę dróg, w tym mostów; budowę stacji paliw; punktu

przeładunkowego odpadów; budynku produkcyjno-magazynowego i regulację rzeki Soły. Ponadto dokonano uzgodnienia technologii: oczyszczalni ścieków i przetwarzania odpadów tworzyw sztucznych.

Przy uzgadnianiu przedsięwzięć na tym etapie zwracano uwagę m. in. na oddziaływanie akustyczne, szczególnie terenów mieszkaniowych podlegających ochronie w tym zakresie oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

UZGADNIANIE DOKUMENTACJI PROJEKTOWYCH

Jednym z zadań realizowanych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych. W 2020r. ogółem wyrażono 12 opinii do projektów, a ostatecznie uzgodniono 7 dokumentacji projektowych.

Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowej najczęściej stwierdzano niezgodność zaprojektowanego obiektu z obowiązującymi przepisami w zakresie:

- rozplanowania pomieszczeń,
- wyposażenia,
- braku uzyskania odstępstw od przepisów techniczno – budowlanych w zakresie wysokości pomieszczeń i oświetlenia,
- zaprojektowania punktów wodnych,
- wentylacji,
- zastosowanych materiałów wykończeniowych.

Ponadto stwierdzano niezgodności części opisowej z rzutem pomieszczeń, brak projektu zagospodarowania terenu oraz brak przekroju pionowego pomieszczeń z zaznaczeniem wysokości.

UCZESTNICTWO W DOPUSZCZENIU DO UŻYTKOWANIA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

W 2020r. pracownicy PPIS w Żywcu przeprowadzili 54 kontrole, w tym 23 kontrole w oparciu o art. 56 ustawy Prawo Budowlane. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową oraz obowiązującymi wymaganiami higieniczno-sanitarnymi. W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również zastosowanie właściwych, pod kątem zdrowotnym, materiałów budowlanych.

Przy odbiorach najczęstszym problemem było zrealizowanie obiektów niezgodnie z dokumentacją projektową w zakresie:

- zainstalowania właściwych punktów wodnych;
- wykonania prawidłowej wentylacji;

- wykończenia ścian jako powierzchni gładkich i łatwozmywalnych;
- wykonania przedsionków izolujących w WC ogólnodostępnych i dla personelu, głównie w obiektach żywieniowo-żywnościowych;
- wyposażenia pomieszczeń;
- braku uzyskania wymaganych odstępstw od przepisów techniczno – budowlanych;
- braku instalowania kurtyn powietrznych nad wejściem, chroniących przed nadmiernym dopływem zimnego powietrza z zewnątrz;
- braku odrębnego opracowania projektu instalacji wentylacji.

Podsumowanie i wnioski.

Ilość dokumentacji projektowych uzgodnionych przez PPIS w Żywcu w 2020r. była zbliżona do roku poprzedniego (w 2020r. – 12, a w 2019r. – 10 uzgodnień). Zdecydowana większość dokumentacji projektowych obiektów, w których przeprowadzono kontrolę w związku z wydaniem opinii o spełnieniu wymagań higienicznych i zdrowotnych, była uzgadniana przez rzeczoznawców ds. sanitarno-higienicznych.

Ze względu na sytuację związaną z wprowadzeniem od 20.03.2020r. na terytorium RP stanu epidemii i konieczność podejmowania przez Inspekcję Sanitarną działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-CoV-2 oraz ograniczoną obsadę PSSE w Żywcu, pracownicy Sekcji NS/NZ zostali również włączeni do tych zadań. W związku z powyższym w stosunku do roku poprzedniego w 2020r. przeprowadzono mniej kontroli sanitarnych. Liczba ta zmniejszyła się o 32 w stosunku do roku 2019, kiedy to przeprowadzono 86 kontroli. W związku z tym zmniejszyła się także ilość wydanych opinii o spełnieniu wymagań higienicznych i zdrowotnych dla uruchamianych obiektów.

Spośród obiektów zgłoszonych do odbioru na terenie Powiatu Żywieckiego w 2020r. zdecydowanie najwięcej uruchomiono sklepów spożywczo-przemysłowych – ich ilość zwiększyła się dwukrotnie w stosunku do roku 2019. Wzrosła także liczba uruchamianych zakładów rzemieślniczych produkujących kosmetyki (1 – w 2019r. i 3 – w 2020r.). Zakłady tego typu cieszą się coraz większym zainteresowaniem klientów ze względu na ofertę produktów naturalnych i ekologicznych, wytwarzanych ręcznie, na które jest coraz większe zapotrzebowanie i moda. Na zbliżonym poziomie w stosunku do roku 2019 utrzymywała się liczba odebranych budynków produkcyjno – magazynowych.

Natomiast niekorzystna sytuacja związana z pandemią SARS-CoV-2 oraz wprowadzenie restrykcji z nią związanych, spowodowała znaczne ograniczenie liczby i rodzaju inwestycji zgłaszanych do odbioru w 2020r. Spadkową tendencję w tym zakresie zaobserwowano szczególnie w stosunku do zakładów żywienia zbiorowego oraz obiektów prowadzących usługi hotelarskie i zakładów fryzjersko - kosmetycznych, które w sposób szczególny odczuły ograniczenia związane z ich działalnością.

Dla porównania liczba zgłoszonych do odbioru:

- zakładów fryzjersko – kosmetycznych zmniejszyła się o 75% (z 12 w 2019r. do 3 w 2020r.),

- zakładów żywienia zbiorowego zmniejszyła się o blisko 32% (z 22 w 2019r. do 15 w 2020r.);
- obiektów świadczących usługi hotelarskie zmniejszyła się o 3 - w 2020r. nie odebrano żadnego obiektu prowadzącego taką działalność.

W roku 2020 do PPIS w Żywcu wpłynęło blisko 40% mniej wniosków o wydanie opinii w związku z potrzebą przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz stwierdzenia obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (w 2020r. – wydano 19 takich opinii, a w 2019 – 31).

Działalność oświatowo-zdrowotna

Na terenie powiatu żywieckiego w 2020r. realizowano szereg programów edukacyjnych, których celem było kształtowanie postaw i zachowań sprzyjających zdrowiu. Do najważniejszych zaliczyć należy:

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli pn. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”

Celem programu było zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Grupa, do której skierowany był nowy program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Główne założenie programu:

- zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych.

Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane były poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicy programu realizowali zajęcia edukacyjne, podczas których uczyli się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny.

Program był skierowany także do rodziców i opiekunów dzieci, gdyż zwiększa to skuteczność programów profilaktycznych. Zostały nagrane dwa webinaria #polprofilaktyka z udziałem eksperta odpowiednio dla rodziców oraz nauczycieli/opiekunów.

W roku szkolnym 2019/2020 do pilotażowej edycji programu przystąpiło 19 przedszkoli, w tym 978 odbiorców. Dla koordynatorów przedszkolnych zorganizowano szkolenie, przekazano wytyczne i omówiono zagadnienia związane z programem.

2. Wojewódzki program edukacyjny „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Cel główny to promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci przedszkolnych i ich rodziców. Natomiast cele szczegółowe to:

- zwrócenie szczególnej uwagi na walory odżywcze i zdrowotne owoców, warzyw oraz mleka w diecie dzieci;
- podkreślenie właściwości zdrowotnych codziennego picia odpowiedniej ilości wody;
- zachęcenie dzieci do codziennej aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania;
- budowanie i wyrabianie wśród dzieci potrzeby i nawyków dbania o higienę rąk również poprzez nauczenie dzieci prawidłowego mycia rąk;
- zapoznanie dzieci z tematem bezpiecznego korzystania z kąpeli słonecznych;
- rozróżnianie dymów, ich źródeł oraz właściwości niekorzystnych dla zdrowia.

Zajęcia dla dzieci prowadzone były przez nauczycieli przedszkolnych i poruszały zagadnienia:

- ✓ prawidłowego odżywiania – „Żywnienie na wagę zdrowia”
- ✓ aktywności fizycznej - „Żywnienie na wagę zdrowia”
- ✓ higieny rąk/profilaktyki chorób zakaźnych/promocji szczepień – ph., „Szkoła czystych rąk”;
- ✓ promieniowania słonecznego – ph. „Brązowo, ale czy zdrowo?”
- ✓ rodzajów dymów oraz ich unikania (szczególnie papierosowego) – ph., „Czyste powietrze wokół nas”

W roku szkolnym 2019/2020 działaniami objęto 30 placówek przedszkolnych (1551 dzieci i 1571 rodziców). Koordynator powiatowy przeprowadził w Sali Sesyjnej Starostwa Powiatowego w Żywcu szkolenie dla nauczycieli realizujących program.

W placówkach przedszkolnych prowadzono: pogadanki, warsztaty, konkursy, quizy, zajęcia sportowe, krzyżówki.

W ciągu roku szkolnego 2019/2020 przeprowadzono spotkania edukacyjne w 2 placówkach przedszkolnych na terenie powiatu żywieckiego z udziałem przedstawicieli Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Żywcu. Zajęcia dotyczyły szczepień ochronnych, w oparciu o prezentację multimedialną przygotowaną przez Sekcję OZ PSSE w Żywcu. W czasie spotkań odbywała się również prezentacja bajki pt. „Przygody dzielnego niedźwiadka Szczepana”.

Przykładowe działania:

W dniu 07.02.2020 przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zorganizowali dla dzieci z Przedszkola nr 6 w Żywcu warsztaty edukacyjne skupione wokół tematu szczepień ochronnych. Akcja odbyła się w ramach programu „Klub Zdrowego Przedszkolaka” oraz kampanii edukacyjnej „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. W pierwszej części spotkania pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia przeprowadził wśród uczestników spotkania pogadankę podpartą prezentacją multimedialną podkreślającą wartość szczepień ochronnych. Dla zobrazowania przenoszenia się wirusa z człowieka na człowieka wykonano eksperyment z użyciem ziarenek maku. Kolejną część spotkania stanowiła lektura bajki „Przygody dzielnego niedźwiadka Szczepana”, a także zagadki edukacyjne o tematyce zdrowotnej. Każdy uczestnik spotkania otrzymał odbłask, kolorowankę wraz z wierszykiem promującym szczepienia ochronne.

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce to działanie profilaktyczne kierowane do ogółu społeczeństwa realizowane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy pomocy szeroko zakrojonej współpracy z kadrami pedagogicznymi i wychowawczą placówek nauczania i wychowania, przedstawicielami Podstawowej Opieki Zdrowotnej, instytucjami i organizacjami społecznymi, samorządami lokalnymi. W 2020r. zorganizowano 1 spotkanie edukacyjne z młodzieżą dotyczące profilaktyki palenia tytoniu. Działaniem objęto 62 osoby.

Przykładowe działanie:

W dniu 12.02.2020 przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Żywcu zorganizowali dla uczniów Zespołu Szkół Mechaniczno – Elektrycznych w Żywcu lekcję profilaktyki skupioną wokół tematu e-papierosów oraz dopalaczy. W pierwszej części spotkania pracownik Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia wygłosił prelekcję podpartą prezentacją multimedialną dot. zagrożeń związanych z używaniem e-papierosów. Uświadomiono młodzież w zakresie substancji wchodzących w skład zarówno tradycyjnych papierosów jak i e-papierosów, a także wskazano konsekwencje zdrowotne jakie niesie ze sobą ten nałóg.

Inne akcje dot. profilaktyki palenia tytoniu:

W ramach **Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu** w ciągu całego roku 2020 roku prowadzone były również kontrole przestrzegania zakazu palenia tytoniu w miejscach użyteczności publicznej. Kontrole prowadzone są w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych przez pracowników PSSE Oddziału Nadzoru Sanitarnego. Ogółem dokonano 250 kontroli. W czasie, których nie stwierdzono przypadku nie zastosowania się do Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

1. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej pt. „Bieg po zdrowie”

Kierowany do dzieci w IV klasie szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat) oraz ich rodziców. Główne cele programu to:

- opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży;
- pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego;
- zwiększani wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Na terenie powiatu żywieckiego w 2019/2020 r. w programie uczestniczyło 16 placówek z udziałem 695 osób (uczniowie i ich rodzice). Koordynator powiatowy przeprowadził w Sali Sesyjnej Starostwa Powiatowego w Żywcu szkolenie dla nauczycieli realizujących program. Prelekcje dot. szkodliwości palenia tytoniu poprowadził dodatkowo lek. med. Janusz Wyrwalski.

Zajęcia w programie „Bieg po zdrowie” realizowane były za pomocą bardzo zróżnicowanych metod aktywizujących, które dostosowano do wieku odbiorców. Zajęcia pozytywnie wpłynęły na kształtowanie świadomości dzieci dotyczące palenia papierosów, promowały asertywną postawę oraz angażowały do samodzielnego zdobywania wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów. Uczniowie bardzo chętnie brali udział w programie. Zainteresowaniem cieszyły się materiały edukacyjne w formie plakatów, zeszytów ćwiczeń oraz filmików.

W ramach działań dot. programu zorganizowano także multi-tematyczne spotkanie z udziałem eksperta lek. med. Janusza Wyrwalskiego, który m.in. przybliżył uczniom zagrożenia płynące z palenia wyrobów tytoniowych.

2. „Czyste powietrze wokół nas” – program przedszkolnej edukacji antytytoniowej.

Program „Czyste Powietrze Wokół Nas” realizowany jest od 2008 roku. Program jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany jest przez nauczycieli, wychowawców przedszkolnych oraz przez przedstawicieli środowiska przedszkolnego i szkolnego. Głównym celem Programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W roku szkolny 2019/2020 do programu przystąpiło 12 placówek z powiatu żywieckiego. Działaniami objęto 1016 osób.

PROFILAKTYKA CHORÓB ZAKAŻNYCH

1. Akcja pn. „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”.

W 2020r. większa część działań w temacie chorób zakaźnych skupiła się wokół zakażeń wirusem SARS-Cov-2. Przeprowadzono szereg działań edukacyjnych związanych z profilaktyką zakażeń nowym wirusem.

Przykładowe działania:

W miesiącu sierpniu pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu utworzyli na podstawie materiału edukacyjnego przesłanego przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach plakat mający na celu przypomnienie społeczeństwu podstawowych zasad przestrzegania bezpieczeństwa i higieny w związku z aktualną sytuacją epidemiologiczną. W celu wzmocnienia działań profilaktycznych i dotarcia do jak największej liczby odbiorców pozyskano 50 wielkoformatowych plakatów, które były na bieżąco rozdysponowywane przez pracowników PSSE w Żywcu. W plakaty zaopatrzone m.in. centra handlowe i hipermarkety, pływalinię miejską, oddział PTTK w Żywcu, dworzec PKP, Kino „Janosik” czy Żywiecką Fundację Rozwoju. Kilkanaście plakatów rozdysponowano do Miejskiego Zakładu Komunikacji w Żywcu celem ich ekspozycji w autobusach miejskich. Dodatkowo, wspomniane plakaty zostały zamieszczone w widocznych miejscach miasta, na tablicach ogłoszeń i okrągłakach. Plakaty i ulotki dot. akcji koronawirus stanowią też wartościowy materiał edukacyjny podczas eventów organizowanych na terenie powiatu żywieckiego jak np. 2 .edycja „Biegu po Coolturę”.

Pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zainicjowali i przeprowadzili powiatową akcją edukacyjną pn. „Koronawirus. Chroń siebie i innych”. Do dyrektorów wszystkich placówek powiatu żywieckiego skierowano pisma z prośbą o wyznaczenie nauczyciela koordynatora celem przeprowadzenia wśród uczniów lekcji. Na potrzeby akcji opracowano 3 prezentacje multimedialne

skierowane do dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i średnich. Działanie miało na celu poszerzenie wiedzy uczniów w temacie aktualnej sytuacji epidemiologicznej, zweryfikowanie ich wiedzy dot. podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny. Materiały dydaktyczne przekazane placówkom przedszkolnym i szkolnym zostały dodatkowo wzbogacone o quizy edukacyjne, które usystematyzowały wiedzę uczniów. Placówki biorące udział w przedsięwzięciu przekazały do PSSE w Żywcu sprawozdania z podjętych działań. Realizatorzy działań wykazali się dużą kreatywnością urozmaicając zajęcia o dodatkowe metody dydaktyczne, dostosowane do grupy wiekowej, jak np. „Antywirusowa gra planszowa”, zabawy z robotem - kodowanie, „Wirusowe warcaby” i wiele innych. Do akcji na terenie powiatu żywieckiego przystąpiło 31 placówek przedszkolnych (1814 dzieci), 27 szkół podstawowych (3587 uczniów) i 9 szkół średnich (3464 uczniów).

Materiały w formie elektronicznej w ramach akcji wojewódzkiej „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa” rozdysponowano do lokalnych mediów, licznych instytucji, do firm powiatu żywieckiego zatrudniających dużą ilość pracowników. Dodatkowo, przedstawiciele PSSE w Żywcu we współpracy z policjantami KPP w Żywcu codziennie przeprowadzali wizytacje w miejscach użyteczności publicznej ukierunkowane na problem należytego przestrzegania zasad, stosowania ograniczeń, nakazów i zakazów związanych z ograniczeniem rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2. Działania prowadzone były między innymi: w sklepach, restauracjach, punktach sprzedaży lodów, cukierniach oraz na stacjach

benzynowych. Podczas przeprowadzanych wizytacji wręczane były także materiały informacyjne w formie „Mandatu zaufania”, skłaniające do refleksji na temat wyceny zdrowia własnego i innych.

2. Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS

Jego głównym celem jest zwiększenie poziomu wiedzy młodzieży i dorosłych nt. HIV/AIDS oraz zmiana ich postaw ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności za zdrowie własne. W roku szkolnym 2019/2020 szkoły średnie powiatu żywieckiego uczestniczyły w wojewódzkim **Projekcie „HIV/AIDS – Chcę wiedzieć więcej”**, którego celem było: podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postaw odpowiedzialności za własne zdrowie i życie oraz postawy tolerancji wobec zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Działaniem objęto łącznie 21 placówek, w tym 1388 uczniów.

3. Program „Podstępne WZW”

Celem działań było upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń wirusem HAV, HBV, HCV oraz sposobów zapobiegania.

Adresatami programu byli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych.

Działaniem objęto 1511 uczniów i w 11 szkołach średnich na terenie powiatu. Program realizowano zgodnie z sugestiami pozyskanymi na szkoleniach prowadzonych przez Przedstawicieli Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz zawartymi w poradnikach dla koordynatorów szkolnych. Dzięki materiałom dydaktycznym celowanym do programu, przekazano uczniom rzetelną wiedzę. Program bardzo dobrze odbierany był przez młodzież, wielu uczniów nie było świadomych zagrożeń jakie niosą zakażenia HAV, HBV, HCV. Aktywnie uczestnicząc w zajęciach nabyli wiedzę jak chronić się przed zakażeniami, poznali podstawowe zasady profilaktyki. W wielu szkołach program został rozszerzony o dodatkowe działania: wykonywanie prac plastycznych oraz plakatów przez młodzież, tworzenie gazetek, film DVD „Choroby przenoszone drogą płciową”, wystawa prac. Uczniowie w dwóch wytypowanych szkołach wypełniali ankiety przed programem i po jego zakończeniu celem sprawdzenia wiedzy na temat WZW A, B i C nabytej w związku z uczestnictwem w programie.

4. Zaszczep w sobie chęć szczepienia

Kampania Społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” realizowana była w ramach projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko - Zdrowy dorosły - zdrowa rodzina”. Celem interwencji było podniesie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, wzrost świadomości dotyczących korzyści wynikających ze szczepień ochronnych. Grupą docelową był ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: rodziców dzieci 0-3 lat oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych, osób podróżujących. Działaniami na terenie powiatu żywieckiego objęto 1119 osób. Zadania realizowano poprzez organizację warsztatów edukacyjnych – (3 spotkania) w Klubie Środowiskowym MCK Śrubka, Przedszkolu nr 6 i Przedszkolu nr 9 w Żywcu.

PROGRAM PROFILAKTYKI CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Jego celem jest: zwiększenie świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożeń nowotworami poprzez przekazanie wiedzy nt. zapobiegania chorobom nowotworowym i wczesnego ich wykrywania.

W ramach profilaktyki zrealizowano:

1. Program „Znamię! Znam Je?”

Działanie skierowano do uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu. Zadania realizowało 10 placówek z udziałem 862 osób (uczniowie i rodzice). Kampania edukacyjna umożliwiła zapoznanie młodych ludzi z podstawowymi informacjami nt. czerniaka (nowotwór złośliwy skóry), a tym samym stworzyła możliwość budowania odpowiednich zachowań oraz postaw prozdrowotnych wśród młodzieży.

„PROFILAKTYCZNE PROGRAMY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU, TYTONIU I INNYCH ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH”

1. Program „Smak życia, czyli debata o dopalaczach

Program edukacyjny „Smak życia czyli debata o dopalaczach” mający na celu dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat „dopalaczy” i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami w roku szkolnym 2019/2020 po raz kolejny został skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych powiatu żywieckiego. Programem objęto 911 osób w 18 szkołach. Uczniowie chętnie uczestniczyli w działaniach biorąc udział w spotkaniach edukacyjnych, konkursach, nabyli też wiedzę z zakresu zagrożeń jakie niosą narkotyki i inne środki psychoaktywne.

Cele szczegółowe programu to:

- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży;
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z korzystania z dopalaczy.

W ramach działań dot. programu zorganizowano multi-tematyczne spotkanie z udziałem eksperta lek. med. Janusza Wyrwalskiego, który m.in. przybliżył uczniom zagrożenia płynące z palenia wyrobów tytoniowych.

2. Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Kolejna już edycja programu kierowana była do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jego celem jest: ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym (15 – 49 lat). Programem objęto 1551 osób (uczniowie i rodzice) w 17

placówkach. W roku szkolnym 2019/2020 zorganizowano 3 warsztaty edukacyjne dla młodzieży związane z profilaktyką uzależnień. W czasie warsztatów odbywały się prezentacje połączone z pogadankami, a także ćwiczenia w alko- i narkogoglach. W czasie warsztatów organizowano także pikiety antyżywkowe z plakatów stworzonych przez młodzież.

Przykładowe działania:

Przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zostali zaproszeni przez Dyrekcję I LO im. M. Kopernika w Żywcu do udziału w II Powiatowym Festiwalu Nauki i Sztuki, który odbył się w dniu 31.01.2020r. Pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zorganizowali dla zgromadzonej młodzieży lekcję profilaktyki dot. substancji psychoaktywnych. Przeprowadzona przez pracownika OZ prelekcja podparta prezentacją multimedialną przestrzegła uczniów przed podejmowaniem zachowań ryzykownych związanych m.in. z sięganiem po środki odurzające. Oprócz uświadomienia młodzieży przed skutkami zdrowotnymi zażywania dopalaczy przedstawiono również konsekwencje prawne związane z posiadaniem, handlem i produkcją tego typu substancji. Prelekcję wzbogacono o spoty edukacyjne pochodzące z zasobów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pn. „Szkoda Ciebie na takie patoklimaty”. Po części teoretycznej uczniowie mieli możliwość przetestowania alko- i narkogogli celem uświadomienia sobie zagrożeń wynikających z przyjmowania dopalaczy i alkoholu.

3. „Dopalacze, wypalacze – groźne narkotyki”

W związku z przypadkami zatruc substancjami psychoaktywnymi oferowanymi jako tzw. dopalacze na terenie powiatu żywieckiego zastała podjęta kampania edukacyjna „Dopalacze – Wypalacze, nowe narkotyki”, kierowana do ogółu społeczeństwa. W realizacji zadań podjęto współpracę ze Starostwem Powiatowym, z samorządami lokalnymi, dyrekcjami placówek nauczania, wieloma organizacjami społecznymi, a także Komendą Powiatową Policji w Żywcu.

Działaniami objęto 2 298 osób.

Najważniejsze działania:

W roku kalendarzowym 2020 zorganizowano 4 warsztaty edukacyjne, na które składały się prelekcje prowadzone zarówno przez lekarza jak i pracowników Sekcji OZ PSSE w Żywcu. Wewnątrz sekcji opracowano prezentację multimedialną dot. dopalaczy. Działania poszerzono o ćwiczenia w alko - i narkogolach.

PROFILAKTYKA WIEDZY O ANTYBIOTYKACH

1. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W ramach Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach zamieszczono stosowne artykuły na stronie internetowej stacji oraz profilu społecznościowym Facebook.

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Oświata Zdrowotna uczestniczyła również w wielu różnych kampaniach społecznych:

1. Akcja „Bezpieczne ferie”

Działaniami objęto 1098 osób poprzez:

warsztaty edukacyjne - w okresie ferii zimowych w roku 2020 zorganizowano 3 spotkania edukacyjne dla dzieci przebywających na półkoloniach zimowych. Prowadzono pogadanki dot. bezpieczeństwa podczas wypoczynku zimowego. Opracowano prezentację multimedialną, gry edukacyjne, stacje zadaniowe, prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych w formie papierowej i elektronicznej.

Przykładowe działania:

W dniu 16.01.2020r. w Miejskim Centrum Kultury w Żywcu przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zorganizowali dla uczestników „Półkolonii na wesoło” warsztaty edukacyjne dot. bezpieczeństwa w trakcie ferii zimowych. Odbiorcami działania były dzieci w wieku 6-13 lat. Dzieci miały możliwość pogłębić swoją wiedzę na temat pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oglądając film przygotowany przez Główny Inspektorat Sanitarny i dowiedzieć się: Czym zajmuje się Państwowa Inspekcja Sanitarna? Jakie są cele tej

państwowej instytucji? Czemu warto znać jej kompetencje? W trakcie spotkania przy pomocy prezentacji multimedialnej omówiono zasady bezpiecznych zachowań w trakcie ferii zimowych. Gra „Prawda/Falsz”, pomogła uczestnikom usystematyzować wiedzę na temat bezpieczeństwa. Na koniec każdy z uczestników otrzymał „Kodeks postępowania w czasie ferii zimowych” wraz z kolorowanką.

Plakaty dot. akcji "Bezpieczne ferie" przekazano odpowiednim instytucjom do wyeksponowania ich na mieście i w pojazdach Komunikacji Miejskiej.

W dniu 17.01.2020r. w Klubie Środowiskowym MCK „Papiernik” przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Żywcu zorganizowali dla uczestników „Zimowej warsztatowni” zajęcia edukacyjne dot. bezpieczeństwa w trakcie ferii zimowych. Odbiorcami działania były dzieci w wieku 6-13 lat. Dzieci miały możliwość pogłębić swoją wiedzę na temat pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oglądając film przygotowany przez Główny Inspektorat Sanitarny i dowiedzieć się: Czym zajmuje się Państwowa Inspekcja Sanitarna? Jakie są cele tej państwowej instytucji? W trakcie spotkania przy pomocy prezentacji multimedialnej omówiono podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas zabaw zimowych, poruszono problem rozsądnego korzystania z Internetu, a także przestrzegano dzieci przed kontaktami z nieznanymi, przyjmowaniem od nich podarunków. Część praktyczna w postaci różnorodnych stacji zadaniowych takich jak: rebusy, wykreślanki, dopasowywanki pomogła uczestnikom usystematyzować wiedzę na temat bezpieczeństwa. Dla starszych dzieci

przygotowano ćwiczenia z użyciem alko- i narkogogli, które pomogły im uświadomić sobie zagrożenia płynące z przyjmowania alkoholu czy substancji psychoaktywnych. Na koniec każdy z uczestników otrzymał „Kodeks postępowania w czasie ferii zimowych” wraz z kolorowanką.

Plakaty dot. akcji "Bezpieczne ferie" przekazano odpowiednim instytucjom do wyeksponowania ich na mieście i w pojazdach Komunikacji Miejskiej.

2. Akcja „Bezpieczne wakacje”

Celem akcji jest przede wszystkim zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpiecznego wypoczynku letniego. Podczas "Bezpiecznych wakacji 2020" pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu prowadzili szereg działań edukacyjnych dot. bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku letniego.

Zorganizowano spotkanie edukacyjne dla dzieci w wieku szkolnym dot. tematu bezpiecznego spędzania czasu wolnego w trakcie wakacji. Na potrzeby prelekcji opracowano prezentację multimedialną. Zorganizowano również wystawę plakatów edukacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żywcu. Pracownicy Oddziału Sanitarnego Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Żywcu podczas przeprowadzanych kontroli udzielali wskazówek dotyczących higieny osobistej i otoczenia, a także zachowania zdrowotnego w celu zapobiegania chorobom i wypadkom. Przekazywano plakaty i ulotki do wykorzystania

w działaniach profilaktyczno-edukacyjnych. Łącznie przeprowadzono 11 kontroli turnusów, na których przebywało 409 osób. Działaniami podczas wakacji letnich objęto w sumie 430 osób.

Przykładowe działania:

W dniu 20.07.2020 pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zorganizowali dla uczestników półkolonii ph. „Zaczarowana Kraina” pogadanki edukacyjne w oparciu o prezentacje multimedialne. Zaproponowane działanie w ramach akcji „Bezpieczne wakacje” odbyło się w Żywieckiej Bibliotece Samorządowej. W pierwszej części spotkania uświadomiono dzieci w temacie przestrzegania podstawowych zasad bezpieczeństwa w związku z aktualną sytuacją epidemiologiczną, podkreślono znaczenie stosowania zasad higieny osobistej, utrzymania odpowiedniego dystansu w kontaktach międzyludzkich itp. Drugą część spotkania poświęcono bezpiecznym zachowaniom podczas wypoczynku letniego. Uczestnicy mieli możliwość zweryfikować swoją wiedzę w obszarze przestrzegania zasad bezpieczeństwa w górach, nad wodą, w lesie i w domu. Dodatkowo uwrażliwiono uczestników spotkania na unikanie kontaktów z nieznanymi i rozsądne korzystanie z Internetu. Działanie miało formę otwartej dyskusji. Dzieci chętnie i aktywnie uczestniczyli w zaproponowanych zajęciach.

3. Akcja „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Coraz większym problemem dla zdrowia publicznego staje się nadmierne narażenie na promieniowanie ultrafioletowe, w tym także pochodzące z solariów. W ostatnim półwieczu opaleniznie nadano znaczenie poszukiwanej wartości, symbolu zdrowia i dostatku. Niestety, promieniowanie słoneczne nie jest obojętne dla skóry człowieka. Solaria emitują promienie UV (głównie UVA, w mniejszym stopniu również UVB). Promieniowanie to powoduje wytwarzanie melaniny w skórze i powstawanie opalenizny. Przedawkowanie promieni ultrafioletowych w przypadku dzieci i młodzieży może prowadzić do trwałych szkód przesuniętych w czasie. Większość młodych ludzi nie uważa poparzeń słonecznych za coś niebezpiecznego! Bagatelizowanie tego zjawiska wynika z ogólnego braku świadomości jak i wiedzy na temat procesów zachodzących w skórze podczas opalania!

Temat bezpiecznego opalania i nie narażania skóry na niebezpieczne promienie UV poruszano podczas spotkań edukacyjnych przeprowadzonych dla dzieci w wieku szkolnym, podczas okresu letniego w roku 2020. Plakaty dotyczące zachowania bezpieczeństwa podczas upałów wyeksponowano na słupach i tablicach ogłoszeniowych miasta Żywca, w autobusach komunikacji miejskiej, a także w witrynach Kina Janosik. Opracowano prezentację multimedialną na potrzeby prelekcji. Działaniami objęto 430 osób.

Przykładowe działania:

W dniach 01-31.08.2020 w Klubie Środowiskowym MCK „Papiernik” ma miejsce wystawa plakatów edukacyjnych w ramach ogólnopolskiej akcji „Bezpieczne wakacje 2020”. Inicjatorem przedsięwzięcia byli pracownicy Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Żywcu we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Żywcu.

Głównym założeniem wystawy było uwrażliwienie dzieci na zachowanie bezpieczeństwa w trakcie wypoczynku letniego, ukazanie zagrożeń i konsekwencji wynikających z podejmowania zachowań ryzykownych dla zdrowia i życia. Zakres tematyczny wystawy to m.in. bezpieczeństwo w górach, nad wodą, w lesie, bezpieczne opalanie czy problem uzależnienia od tytoniu i dopalaczy. Wystawa skierowana była do szerokiej grupy odbiorców z akcentem na dzieci i młodzież.

Prowadzimy także stronę naszej Stacji na portalu społecznościowym Facebook, na którym zamieszczamy na bieżąco fotorelacje z naszych działań oświatowych. Comiesięczne informacje dotyczące naszej działalności wysyłane były również do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach, gdzie zamieszczane są na stronach Newslettera. Większość działań oświatowych na nadzorowanym terenie prowadzonych było w oparciu o współpracę z instytucjami i organizacjami społecznymi.